

dieses
dem
günzburger

[illegible]

Dießes buch gehört dem
~~Jacob~~

Spätl

dießes · buch · gehört
der ~~[illegible]~~
die ~~[illegible]~~

k

K

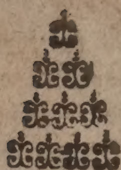
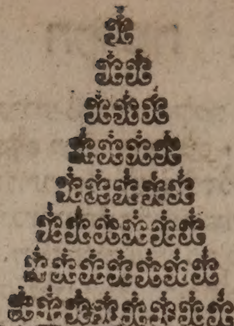
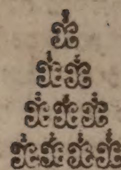
Very rare edition

cf St. C.B. 5631, sub 8–63.
unknown.–
cf Frank III, 499 this ed.
unknown.–

Fr. BES I, 486 no 47 sub 4
has no copy seems
unknown to Cat of Heb. Jacobs
P. 16.

308
23
118
95

544

שחיטות ובדיקות

של הרב מהור"ר יעקב ווייל ז"ל • עם הגהות

גבול בנימין

אשר אסף וקבץ גבול עולם שגבלו ראשונים ואחרונים ה"ה הנעלה הר"ר בנימין וואלף בן הקדוש כהר"ר מאיר ז"ל וויכטרכין שוחט ובודק פה ק"ק פראג שליקט וחיבר כל חידושי דינים והלכות פסוקים מהפוסקים ה"ה הרבנים בית חדש ופרי חדש ובעל טורי זהב ובעל שפתי כהן ונקודת הכסף ופנים חדשות ובית הילל וגם משחיטות ישנים והמעשים שבאו לידו יחד על דגלו ועל מקומו כדי להאיר עיני עברים של כל שוחטים ובודקים שכל אחד ואחד ימצא כל דין ודין מה שיבקש במקום הראוי לו :

והואיל והראשוני' שנדפסו הם אלה קמשונים כברע במהר"יו כאשר יראה כל המסתכל בו • לכן חזרנו להדפיס •

נדפס פה פראג

תחת ממשלת אדונינו האדיר והגדול שמו בכל הארץ • רחמן וחסיד הקיסר **יאזעף** השני • ירום הודו ויתנשא מלכותו לאריכת ימים ושנים אמן :

בשנת **בא השוחט ובודק יפה** לפ"ק

Vidi Leop. Tirsch Cæsar. Reg. Revis. transl. & in hebr.

געדרוקט פֿין דער ערקויפֿטע באקיסטען אול׳ קאליטען פריוולעגירטע
בוך דרוקרייא

אמר המחבר זה עשרים שנה שנבחרתי לשוחט ובודק פה עיר ואם בישראל ק"ק פראג עם רבותי אשר היו מקדם שוחטים ובודקים מומחים ומובהקים · זקנים וישישים חכמה ובינה בקרן תבונה והרבה למדתי מרבותי ולא חסרתי · בגדולה שמושה יותר מלמודה והלכה למעשה · וגופא דעובדא גם הרבה מעשים שבאו לידי משך זמן הנ"ל ושאלתי להם תמיד את פי הרבנים הגדולים המפורסמים אשר פה פראג הוכים ועל פיהם יצאתי ובאתי · ואחריהם נמשכתי · באיסור והיתר · בכל דיני ריאה אסיר ויתיר עד שהפצירו בי תלמידי לאמר לדו"רות כתוב לך את הדברים האלה לזכרון בספר אחד עולה · וזכרתי בלבי מה לי בריה קלה להיות דלה דלה · מבארות עמוקים · מספרי השאלות ובדיקות הקודמים · אשר הם שבעתים מזוקקים · חריפים ובקיאים · ובמעט לא הניחו קרן זוית מש"ס ופוסקים אך שמתי אל לבי שהניחו לי מקום במעשה רב שבאו לידי כנ"ל : גם מרוב בקיאתם · האריכו למעניתם והביאו דברי אחרונים אשר בקצתם · אין פוסקים כמותם · באשר שאין עולין לפסק הלכה על פי ששמעתי מרבותי : גם שמטו והשמיטו הרבה דברים · ולפעמים חתמו לפרש דברי רבינו מהר"יו והגהות מה"רן אשר צריכין פירש · גם נתחדשו מקרוב הרבה שאלות ותשובות · ובנין דא צריך אני להודיע · לכן אזרתי חלצי וחברתי חיבור זה הקטן וקראתיו בשמו **גבול בנימין** על שמי חובר חבר · גב"ול בל יעבור ויראה כל המעיין גודל התועלת מזה הספר · ובלשון קצרה · וזאת התורה · יראת ה' טהורה · וזוכה לראות מקום מה נורא · אוהב ה' שערי ציון המצויינים בהלכה :

המה יעמדו על הברכה · למצוא ראשי תיבות המצויינ' בהגהו' **גבול בנימין** בי"ד ביורה דעה · רמ"א ר' משה איסרלש · רש"ל ר' שלמה לוריא · ב"ח בית חדש · ט"ז טורי זהב · בש"כ בעל שפתי כהן · ע"ז עטרת זהב · נ"ה נקודת הכסף · ב"ה בית הילל · או בדק הבית · פ"ח פרי חדש · מהרי"ו מהר"ר יעקב וויל · מהר"ן מהר"ר נבי שוחט · ת"ז תיקוני זבח : ז"צ זבחי צדק · ז"ר זבחי ריב · ת"ה תיקון הבדק מ"ה מחזיקי הבדק · רת"ש ר' תנחום שוחט · ז"ט זבחי טובי' · מ"ק מאמר קדישין · ב"ל בית לחם · ע"י עולת יצחק · מהר"א מהר"ר אלי' ברודא :

הנה בשאלות ובדיקות אשכי' שנדפסו פה קהלתנו · שם נדפסו הסכמות הרבנים הגדולי' על גבול בנימין · וכדי להקל על הקונים · לא הדפסנום כאן · כיון שהוא ללא תועלת וללא צורך · רק נרשום מי ומי הם המסכימי' ·

ואלו הן

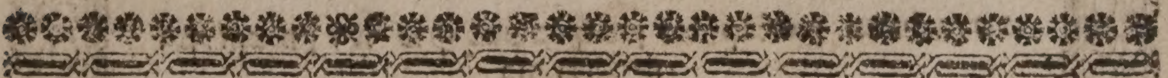
הרב הגאון מוהר"ר דוד אופנהיים זללה"ה אב"ד דקהלתינו והמדינות פיהם יע"א

הרב הגדול מוהר"ר וואלף שפירא זללה"ה אב"ד המדינות פיהם יע"א

הרב הגדול מוהר"ר אלי' שפירא בעל המחבר אלי' זוטא זללה"ה

הגאון הגדול מוהר"ר יעקב ב"א בעל המחבר מנחת יעקב וחק יעקב זללה"ה

הרב מוהר"ר ברוך אויסטרליץ זללה"ה אב"ד דק"ק קעלין ודרשן דקהלתינו יע"א

דיני שחיטות בקיצור של המלקט והמחבר גבול בנימין

כל שוחט ובודק צריך להיו' ירא וחרד על דבר אלקים ושלא יהיה ח"ו קל אף בעבירה קלה ח"ו ושלא יהיה שיכור ושלא ירגיל לשתות הרבה. אף כשהוא סובר שאינו שיכור רק מעט מפני שאסור לשחוט או לבדוק באותו פעם כמו שכתב בטורי זהב הטעם שידיו ואבריו כבדים עליו כו' ואף על גב דאמרי' בפ' הדר שיכור הרי הוא כפיק' לכל דבר היינו במידי דתלוי בדעת אדם אבל לא בזה שתלוי בכבדות איבריו דוודאי אינו כפיקא עכ"ל. ובספר בית הילל כתב וז"ל אותם שוחטים ובודקים בקהלות קטנו' או בישובי' שרגילין ולמודים לשתות הרבה אע"פ שלא הגיע לשכרותו של לוט מאחר שהם רגילין בכך אינו יכול להבחין אם עושה דרסה או לא ראוי ונכון להעביר אות' ולגזור עליהם בכל עונשים קשים שלא יתעסקו בעסק שחיטות ובדיקות עד שיקבל עליו שלא ישתכר עוד: וכן הייתי נוהג את עצמי בכ"מ שהייתי אב"ד מורה צדק עכ"ד. וגם שיהיה מתון בבדיקות הסכין שיבדוק בלאט ובכוונת הלב ביראה ובירא' כדאית' בתנחומ' פרשת נח ומייתי ראיה מאברהם אבינו ע"ה ע"ש ומכאן: בדק הסכין בנחת ולא במהירו' ובדיקו' הסכין הוא חומרא גדולה כמבואר בכל הפוסקים ע"כ אל יהיה שוחט מהיר בשחיטתו ובדיקתו כי אגב חורפא שבשתא וגם ראוי ונכון לכל שוחט שישים על לבו באשר שאין אכזריות גדול מזה שישחוט בעל חי. זולת מה שמצאתי כתוב בשם הרמב"ן בפי' התורה ששחיטות הבעלי חיי' בכוונה ובתיקונ' הוא תקנתו כי נודע מסוד כוונת האכילה להאר"י ז"ל שכל כוונת האכילה להעלות ניצוצי הקדוש' אשר בדומם צומח חי מדבר ומדבר לבחינו' נפש האדם ואז כשאדם משבח ומברך להשם וכל עצמותיו תאמרנה ה' אז כלם עולים למדרגה כנודע וכל זה כשהוא בתיקונו בשחיטות ובדיקות כשירי'. אבל אותם בהמות או חיות או עופות שנתנבלו או שנטרפו עדיין לא הגיעו לברר כנודע ע"ש מה שמאריך ביותר כו' נמצא השוחט שאינו זהיר וזריז בכל תיקוני שחיטות ובדיקות הסכין לא די שעושה מעש' אכזריו' בכדי ולא הועיל בתקנתו אף גם יש לחוש להאוכל ממנה שיקנה נפש רע כמצא בזה השוחט חוטא ומחטיא וחטא הרבים תלוי בו לכן כל ירא וחרד על דבר ה' יהיה זהיר מאוד בכל דיני שחיטות ובדיקות ובבדיקות הסכין ופגימתו ויזהיר שלא יהיה בסכין שום פגימה כלל אפילו שדומה לשאמה דשבלתא ואף כשיהיה מן הצדדים שקורין איבר ליגט: וכן כתב מהר"ן בקיצור שחיטות שלו בראשית יבדוק הסכין אבישרא ואטופרא בהולכה והובאה שלשה רוחותיו דהיינו על חוד הסכין ועל שני צדדיו שלא יהיה בו פגם לא אוגרת ולא מסוכסכת. ויתן אפר תחוח במקום שאין גומא ולא מים ולא כלי ויקח העוף ביד השמאלי' והסכין בימינו וירחיק מהארץ ומהכותל כדי שלא יוכל לדחוף ברגלו בשעת שחיטה: שלא יבא לידי עיקר ויהיה כוונתו לשחוט כל מה שיביאו לו שאז כפסר בברכה אחת וישחוט כל שני הסימנים קנה וגם ושט ויתפוס בסימנים או יחידו או יסייעו אחד כמו שעושה לבהמה. ולא ימשכו בחוזק שמא יקרעו הסימנים כל שכן כשהוא תרנגול או עוף גדול שצוב להוציא לשונו ושיסייענו לאוחזה בקנה כדי שלא יבא לידי עיקר או שמוטה. אבל מה שכתוב בעולת יצחק כיון דהוציא לשונו גרוע קא מגרע שעל ידי כן נתקלקלו הסימנים זה אינו שהרי בעל תיקוני זבח השכים למהר"ן וגם במאמר קדישין כתב כן: וירחיב הנוצה כדי שלא יעשה חלדה. ויברך **ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה**. וישחוט בהולכה והובאה שלא ידרוס באמצע הצואר לא למעלה משפוי כובע ותורבץ הוושט ולא למטה מגגו של זפק והתחלת אגפיים ולמטה בבהמה עד אונה עליונה השמאלית עד מקום שישער הוושט ויזהר שלא יחתוך במפרקת כדי שלא יבא לידי גיסטרא וגם שלא יפגום הסכין ויכוף הסכין מעט לצדדין כדי לשחוט הוורידין ואחר כך יניח לצאת דמו על העפר וידחוק באצבע אגודל על שיפוי כובע אם הוא עוף ואז יבא הקנה ויראה גם הוושט אם שחט רוב אחד בעוף או רוב שנים בבהמה לא פחות ויבדוק שלא נעקר או באמצע או מן הלחי ואחר כך יכסה בקצת דסכין את הדם בעפר. ויברך **ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על כיסוי דם בעפר** ולא ידבר בין ברכה לברכה רק מצרכי השחיטה. גם באתי להזהיר כשירצה לשחוט בהמה יהיה נזהר שאל יקשרו כל ארבעה רגלים יחד של בהמה ויזרוק הבהמה לארץ כי יבוא ח"ו לידי ריסוק איברים ויאכיל טריפות לישראל. כמבואר בי"ד סימן כ"ח סעיף א' וגם אל ישחוט ממטה למעלה דהוי דרסה גמורה עיין בהג"ה שלי ידין דרסה. והנה הרבה שוחטים מראין חריפות של הבל שיושבין על הכבש או תיש גדול ושוחטין מלמטה למעלה לא יפה המה עושים וכשישחוט בהמה ימשוך בחוזק יפה השעור ואחר יסייע לו דווקא וחלילה לשחוט שום בהמה בלי סיועת אחר כי סימנים כשמטים לכאן ולכאן ויבא לידי דרסה. בלא של

דבר

דיני שחיטות בקיצור של המלקט והמחבר גבול בנימין

דכל שיהי' כל שוחט זהיר מאוד בכל דיני שחיטות ובדיקות ובדיקות הסכין ופגימתו שח"ו הוא פוגם ופעגם נשמתו למעלה הגם שישראלי' זהירים וזריזים הם ואינם צריכים אזהרה ביותר אך ורק במקום שיש אסרות כיש צריכין לזרז ביותר לכן צריך כל שוחט ובודק שיהיה זהיר וחרד מאוד מאוד במלאכתו שהיא מלאכת שמים ובפרעות ישמור משתיה רבה כמ"ש למעלה אף גם מן המעט לכל ישתה יותר מלמודו בימים הראוי' שישתוע בהם ואז יזכה לשתות מיין המשומר בענבע ולאכול מבשר זבח שלמיו כי יבא ציון ברנה אפי"ר :

וזאת לדעת כי כל הדברים ושמות העגונים הנזכרים בספרי המחברים על האומות ודתיהם לא כיוונו על האומות שבזמנינו ואכחנו בני ישראל יושבים וחוסים תחתיהם ונותנין לנו מחי' בארצותיהם כי אדרבה אנו חייבים לכבדם ולהתפלל בשלומם רק כיוונו על האומות הקודמים שלא הי' מאמינים כלל בחידוש העולם ובבורא שמים וארץ והי' עובדים לכוכבים ומזלות ודי בזו להשיב נגד המקטריגים עלינו :

(א) **מסקינן** כמו מסיק מן שאול לחיי עלמא כדמסיק שם בחולין ודלא כדאמרי איכא מסקינן לשון מוסכם ע"י רוב כי הלשון זה כתיב בכ"ף וזה בקו"ף · ולמה באמת השחיטה מן הצואר ולא במקום אחר כי לצער בעלי חיים דאורייתא ולא במלא בשום מקום שיש מיעוט לצער רק אם שחט מן הצואר כי שם מיתה מהרה ע"כ ר"ל מפראג:

(ב) מן הצואר כתב מהר"ן אין להקשות למה אמר מן הצואר ולא אמר מן הסימנים לפי שהייתי אומר דוקא במקום שכיבת

מסקינן דשחיטה מן הצואר הלכה למשה מסיני וקרא דושחט למאי אתי דלא לשויה גיסטרא פירש רש"י שלא יעשה דרסה פי' אחר פי' רש"י שלא יחתך כל המפרקת לשנים אפילו בהולכה והובאה: גיסטרא פירש גיסי תרי

השוחט אחד בעוף ושנים בבהמ' שחיטתו כשירה ורובו של אחד כמוהו ר' יהודה אומר עד שישחוט

הסימני' אבל בספ' לכ"ד לא ישחו' רק במקו' שרגילין לשכוב הסימני' ואנו מצינו גבי עכוים ששוכבי' הסימני' מן הלב כלפי הגוחם דהיינו לפנים לצד גוף השוחט. וגבי עופות קטנים שנקראי' שפירקין שוכבים הסימני' כלפי חוץ ואם הוא אטר יד אז יהי' להיפך ומותר לשחוט שם מן הצדדין לכך אמר מן הצואר · וסמך לזה שאותו לשחוט מן הצד שבצוא' ומולק את ראשו ממול ערפו ולא כתיב ממול צואר עכ"ל וכתב בעולת יצחק כדאיתא בחולין דף י"ט כל הכשר לשחיט' פסול למליק' השוחט מן הצד כשירה והמולק מן הצד פסול' ש"מ שכל הצואר פסול למליקה דכתיב ומלק את ראשו ממול ערפו פירש רק העורף ש"מ שכל הצואר כשר לשחיטה עד כאן לשונו · ולי נראה אם אמר מן הסימנים הייתי אומר רק הסימנים ותו לא ובאמת הלכה כרבי יהודה בוורידין לכך אמר מן הצואר · (ג) הלכה למשה מסיני באמת הלכות שחיטה היו יודעין אך שלא היו יודעין היאך כרמז בתורה כי בימי אבלו של משה רבינו ע"ה נשתכחו ג' אלפים הלכות ידועות ושחיטה חד מנייהו והעלוהו על ידי פלפול דשחיטה מן הצואר הלכה למשה מסיני ועל זה נופל הלשון מסקינן כאשר נופל דבר לתוך הגומא וכאבדה ואח"כ העלוה ע"י איש אחר וזהו מסקינן מלשון מסיק מן שאול לחיי עלמא:

(ד) **גיסטרא** וגיסטרא אסור משום שני טעמים חדא משום דכתיב ושחט משמע שחיטה א' ולא שתי שחיטות מיתה אחת ולא שתי מיתות · כתב בשו"ל יצחק היאך מרומז מן תיבת ושחט משום באותיו' דעלב"ת מתחלף הטי"ת בדל"ת ושח' חד ולא שתי' משו' תרי מיתות לא קטלינן כי בנמפרקת תולה גם כן חיות דכתיב ויפול עלי מפרקתו וימת טעם אחר אם חתך כל המפרקת לשתים אז אין כח בבהמה להתלכת ולהוציא דמה אם אין לה מפרקת כמו דאמרינן בחולין דף קי"ג השובר את המפרקת קודם שתצא נפשה של בהמה הרי זה מכביד את הבשר וגוזל את הבריות ומבליע דם באיברי' וכן כתב הפ"כ וע"ז בי"ד סי' ס"ו:

(ה) **דרסה** דהיינו שלא ישחו' הסימני' בלא הולכה והובאה ואף במיעוט הסימני' · וא"ת איך כלמד מן ושחט שלא ידרוס הסימנים וי"ל אין ושחט אלא לשון משך שכלא' תן שחוט לשוב' נוה תן במשיכה אף שחיט' במשיכה וא"ת מה חן במשיכה אף שחיטה במשיכה בהולכה לחוד וי"ל כמו שכלא חן על הקשת לזרוק היינו הובא' כמו · ומה שקרא לדרס' גיסט' מפני כשהוא מוליך ומביא הסכין אין חותך אלא לדעתו כשהוא רוצה מושך את ידו אבל הדורס יבא לידי גיסטרא משום שאין יודע עד היכן כוחו מגיע משום דאין בידו למנוע מלמשוך:

(ו) **אפילו** בהולכה והובאה לפי שהייתי אומר גסטרא אסו' דוקא בלא הולכה והובאה לפיכך אמר פירש אחר · מרגלא בפומיה דפוסקים אם לא חתך רק רוב מחוט הלבן שהוא אסור משום גיסטרא וכן כתב רמ"א בי"ד סימן כ"ד אבל בפרי חדש כתב שכמעט דעת כל הפוסקים להכשיר אף בחיתוך כל המפרקת והעלה הש"ך שאין להחמיר בהפסד מרובה ושם ועת היא · ואף בהפסד מוע' המיקל לא הפסיד עכ"ל ומ"מ את לא תעבוד עובדא בלא שאל' חכם:

(ז) **השוחט** בחולין פרק ה: וחט דיעבד אך לכתחילה לא בבהמה לכתחילה לא עד כמה לשחוט וליזול אינבעית אימא אחד בעוף ואיבעית אימא ארובו של אחד כמוהו ש"מ מהא דבעינן שני אפילו בעוף לכתחילה לכך צריך השוחט שיתן דעתו ולבו לשחוט שנים ולא אחד אפילו בעוף והמיקל בו לכתחילה שיפו ליתן את הדין:

(ח) **אחד** בעוף וסמך לשחיטת העוף מן התורה מכין שכלא' ושטחו להם בטוח אל תקרא וישטחו אלא וישחטו ד"א ושחט את הלפו' האחת בפ"ה דף ד"א תנא בר קפר' זאת תור' הבהמ' והעו' וכל נפש החי' הרומש' במי' הכתוב עוף בין בהמה לדגים לחייבו בשני סימני' אי אפשר שכבר הוקשו לדגים לפוטרו בלא כלום אי אפשר שכבר הוקשו

לבהמה הא כיצד הוכשרו בסי' אחד או ברובו ודגים דלא בני שחיטה נינהו מנלן דכתיב הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם דגים באסיפ' בעלמא סגי • דהם ההוא גלילאי בהמה שנבראת מן היבשה הכשירה בשני סימנים פירש רש"י שם לפיכך יש לו חיות בריא וחזק • דגים שנבראו מן המים הוכשרו בלא כלום לפי שאין להם חיות ביבשה כל עיקר עוף שנברא מן הרקק אין בו כל כך חיות בריא וחזק לפיכך הוכשר בסי' אחד או ברובו :

(ט) במהר"ץ תניא רבי מאיר אומר וזבחת מבקרך ומצאנך כאשר צויתיך כצויתי' לא נאמר אלא כאשר צויתיך מלמד שנצטוו' משה על הקנה ועל הוושט ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה ולא מסרו הכתוב אלא לחכמים לדרוש והם פירשוה אשר ר"ת אח"ד בעוף • שני"ס בבהמה • רו"ב אחד בעוף רו"ב שנים בבהמה• ני"א כאש"ר כ"ת למפרע ר"ובו ש"ל אח"ד כ"מוהו • כתב הר"ן כאשר צויתיך בגמטרי"א רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמ' וכן כתב בעל הטורים פ' ראה • וזבחת ממקום שזב חטיהו • פי' במקום שזב המאכל והמשקה :

(י) הוורידין בעולת יצחק כתב ה"ה גדיים וטלאים שלפעמי' צולין אותו כאחד אם דעתו על כן צריך לשחוט בהן הוורידין עכ"ל • אבל בפרי חדש כתב שאין צריך חתיכות הוורידין בבהמה אפילו גדיים וטלאים שצולין לפעמים שלימים כיון שאין דרכו בכך • כתב בת"ה אבל בעוף כיון שרגילין לצלותו כאחד נקט רגילין לומר אף על גב שדעתו מתחיל' לנתחו ולבשלו אפילו הכי צריך לשחוט הוורידין כיון שרגילין עכ"ל :

שישחוט הוורידין בעוף אבל בבהמה אין צריך לשחוט הוורידין אפי' לכתחילה כיון דמנתחין אותו לנתחי' אבל בעוף כיון שרגילין לצלותו כאחד צריך לשחוט הוורידין אבל אם לא שחט הוורידין כשר :

שחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה שחיטתו כשירה פירש קנה או וושט קנה היא הקרום שבפנים הגרגרת המחבר את הטבעת יחד אבל הטבעת עצמן נקראין גרגרת : ורובו של אחד כמוהו דכשר היינו דוקא רוב הקנה מתחלת הקרום ולמטה ולא רוב הגרגרת דהיינו עובי הטבעת אבל לכתחילי צריך לשחוט שני סימנים שלימי' אפילו בעוף וצריך לשחוט רוב הנראה לעינים אפילו כדי עבר :

אמר ר"י אמר שמואל כל טבח שאינו יודע הלכות שחיט' אסור לאכול משחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה

(יא) שחט רוב א' בעוף בחולין דף כ"ח ע"ב רב אמר מחצה על מחצה הוי כרוב ורב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב ומסקנא אליבא דכ"ע גבי שחיטה אינו כרוב הלכך בענין רובא דמוכחי תיכף בהרף עין ולא במכוס ואיתן שבודקין בכוס' תיפח רוחם וכשמתם כי בקל יוכל לעשות רוב ע"י הכולה :

(י"ב) בש"ע בסי' כ"א רוב אחד הייכו רוב החלל הקנה אבל ברוב הטבעת לא סגי לפי שאין הטבעתים מקיפין בבהמה ובחי' כ"א הטבעת הגדול לפי זה יכולין למצוא ששחט רוב הגרגרת ולא רוב הקנה ובאם שלפעמים יתהפך הגרגרת בשחיטה בבהמה יוכל לשחוט או רוב הקנה ולא רוב הגרגר' כאשר שהגרגר' פתוחה למטה :

(יג) כתב בעולת יצחק שקבלה בידו שישנו לרוב בר אווזות הזכרים דווקא שהקנ' שלהם נתפרד לשני חלקי' למטה סמוך להגוף שהקנ' מתפצלת לכל צד הריאה ויש כמין כפתור בסוף הקנה במקו' שנתפצל הגרגר' שהוא כשר עכ"ל:

(יד) במהר"ץ שחט שני חצאי סימני' בעוף פסול ולא אמריכן יצטרפו ויהיו כרוב כל אחד שחט א' וחצי בבהמ' שחיטתו פסולה ולא אמריכן יצטרפו ויהיו כרוב כל אחד ובש"ך סי' כ"א כתב בשם רש"ל מה שכתב בשם מהר"ם מ"ז אם כשחט כל הקנה בבהמה וגם שחט עור החיצונה מן הוושט ומעורה פנימי' מוושט לא שחט רוב נ"ל לאסור ע"כ :

(טו) קנה או וושט פירש דה"א הואיל דיש פלוגתא בחולין דף כ"ח ע"א רב נחמן ורב אדא בר אהבה רב אדא אמר מאי א' מיוחד פי' מיוחד שבסימנין דהיינו וושט ה"א דהלכ' כר"א קמ"ל • במהר"ז וושט תרגום ויכו עשו את הבכורה ושט עשו עכ"ל • פי' על מה שכתוב במהר"ז רוב הקנה היינו מתחלת הקרום ולמט' ולא רוב הגרגרת וקשה הא קנה קאמרינן אלא בא להראו' דה"א קנה כמו הקנ' הגדל במי' והוא קשה אבל הקרום הוא רך כמו וושט לכך מביא התרגום שאין הקרום נקרא וושט ע"ש שהוא מבזה המאכל אבל קרום הקנה איקרי ודוק :

(טז) פירש על עובי' הטבע' ולא אמר דהייכו טבעת משום דה"א בבהמה דווקא לא הוי רוב טבעת רוב הקנה משום שאין הטבעתים מקיפין כל הקנה אבל בעוף דטבעתי' מקיפין כל הקנה ה"א רוב הטבעת הוי רוב הקנה מש"ה כתב עובי' הטבע' באפי' גבי עוף אפשר מצד אחד מטבעתי' עבים ומצד השני דקה ודוק :

שאינו

(יז) **שאינו** יודע וכו' ופריך הש"ס מאי קמ"ל לא צריכא שחט לפנינו ב' או ג' פעמים ושחט שפיר מהו דתימא ה"א מדאות' שחט שפיר האי נמי שח' שפיר קמ"ל כיון דלא גמר הלכות שחיט' זימנין דשהה או דרס ולא ידע הלכך אסור לאכול משחיטתו • (יח) **כתב** בית יוסף ז"ל בספר מחזיק בדק בשם רבי עמרם גאון שכל טבח שאינו יודע הלכו' שחיט' ובדיקה אסור לאכול משחיטתו ומבדיקתו וכל שאינו מאכיל אחרים אינו מותר להאכיל את עצמו ויש לנו להלקות אותן השוחטים ובודקים לעצמן עד שיקבלו עליהם שלא לעשות עוד עד שיהיו בקיאין בכ"ד ספרי קודש ובלימוד בכמ' פרקים ויודע הלכות שחיטה וגם הלכות התלוי' בריאה בעל פה ואסור לאכול משחיטתו ומבדיקתו עד שיהיו בקיאין בכל טריפות שמנו חז"ל עכ"ל דהיינו כל הטריפות השייכים לשחיטה ובדיקה כן הוא נ"ל :

(יט) **בש"ע** סי' א' אין צריך לידע כל חלוקי דיני' אלא אם אומר על הדבר הזה הייתי מסתפק ושואל קריכן בי' מומחה עד שיאמר על אסור מותר על דבר זה פירש. אלו בא לפני דין זה הייתי מסתפק ושואל אבל באם הכניס כתב בשם הגהות מיימוני שעכ"פ צריך שידע שהיות מלטרפות שזה רגיל כל המאכיל טריפו' בשחיטה ובדיקה לישראל ילקו הכלבים את דמו כי האי דטבחי בציפור' : (כ) **במהר"ץ** וסמך לחמשה הלכות שחיטה מן התורה מנין שנא' ולא השדה וכודה לי לידה ה' דלידה יתירה לומר לך דבעינן שהשוחט יהי' בקי בה' דברי' שהיי' דרסה חלדה הגרמה ועיקר : הקשה בעל זבחי ריב הא אמרי' ר"פ השוחט שחוט הלכו' שחיט' מסיני הן וי"ל אע"פ שהתורה רמזה עליהן מ"מ עדיין לא ידעינן מה הן ומה טיבן עד שאמר הקב"ה ומסרן למשה רבינו ע"ה בעל פה עכ"ל :

(כא) **במהר"ץ** ועתה שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה ד"ר אותיות כנגד שהיי' דרסה חלדה הגרמה ועיקר שגם הם כ"ד אותיות ועוד למדו מכאן **וצ"א** ר"ת ועוף צריך אחד פיר' בסי' א' **השדה** ר"ת הבהמ"ה שכ"יס ד"ס הכ"פש ועוד **השדה** העו"ף שחוט דם המורידין הלכה כר' יהודה במורידין **וצר"דה** ושלש מילוהו ויכסה דם העוף : **ל"י** לבהמ"ה ישפוך כדכתיב על הארץ תשפכנו כמים : **ועש"ה** ואת עצם שהוא המפרקת **ל"י** לפנים יפסול **מטעמי"ם** מבהמות טמאות עופות מדוגמת' ימצע' מללודים **כאשר** כנפים אלים שוריא רחלים **אהבתי** את הסכין בתחלה תבדוק יפה **והביאה** וגם הסימנים בדוק יפה אחר השחיטה • ואח"כ אמר בעבור זה תברכך נפשי"כ :

דיני שהיי' ובו י"ב סעיפים

שחיטה שהייה, דרסה חלדה הגרמה ועיקר :

שהייה היכי דמי כגון שהתחיל לשחוט ושהה וחזר וגמר השחיטה שחיטתו פסולה ושיעור שהייה כדי שחיטה אחרת בהמה לבהמה עוף לעוף

(א) **כתב** הר"ן למה שהייה אסור מפני שנראה כשתי שחיטות וקרא כתב וזבחת שחיטה אחת ולא שתים • ע"א מפני שהדם נבלע בשעת שהייה משום בעתותא והא דאמרי' דם איברים מותר י"ל דווקא שלא כי כלל אבל פירש ואח"כ נבלע משום בעתות' אסור משום שאינו יוצא לא ע"י מים ולא ע"י מלח ע"א לפי שנעשה נבילה שיוצאה נשמתה טרם גמר השחיטה ואין שחיטה לאח' מיתה עכ"ל ובעל ז"כ חולק על טעמי' אלו והק' עליו הנה פסח טעמי' ודאה תחלה אמר משום שתי שחיטות מ"מ דחיי' הוא ולבסוף כתב אין שחיטה לאחר מיתה ועוד האריך בראיות לסתור טעמי' דמהר"ן עיין שם ולי נראה מה שכתב מהר"ן מפני שנראה כשתי שחיטות שאסור מיירי מפני מראית עין כמו שכתוב מהרי"ו השוחט עוף והעוף מפרכס אל ימיתנו בסכין משום שנראה כשתי שחיטות • עוד יש לחלק דברי מהר"ן מה שכתב מפני שתי שחיטות מיירי במיעוט קמא ומ"ש אין שחיטה לאחר מיתה מיירי במיעוט בתרא כדאמרינן בחולין דף ל"ב בעי רב הונא בריה דרב כהמן שהה במיעוט מאי פירש רש"י במיעוט סימנים שחט הרוב ושהה במיעוט בתרא וגמר שחיטתו מאי מי אמרי' כיון דעביד ליה רובא איתכשר או דילמא כיון דשהה אזיל ליה מעשה קמא והוו ליה נקב' דעלמא וטריפה תיקו וכל תיקו עבדינן לחומרא עוד טעם אחר נ"ל למה שהייה אסורה מפני צער בעלי חיים שהרי אסור לכתחילה למרוט נוצות מבית השחיטה מפני צער בעלי חיים ואין צער גדול מזה :

(ב) **כתב** רמ"א סימן כ"ג ואם נמצא גמי או כיוצ' בו לאחר שחיט' או קנ' רך או עגול תחוב לאורכו בקנ' או בוושט ונשח' עמו טריפה משום דוודאי הוצרך לשהות מעט ושהייה כמשהו : כתב הש"ך ז"ל ואם נמצא לאחר שחיט' גמי גבו' כתב ת"ה דומה דין זה לדין בסעיף ד' כששחט בדבר שאין בו תורת שחיטה הוי שהייה וכ"ש הכא · ואחר כך כתב מאן שימא לן דשהה בשחיט' גמי דילמא לעול' חתך הוושט והגמי בבת אחת שוה בשוה ממש וא"כ לא פסק חתיכו' הסכין אפי' רגע אחד מן הסימן · נראה דא"כ א"ל הכי שהרי הסימנים הם מתוחי' בשע' שחיט' והגמי אינו מתוח כי אינו מחובר על הלחי והגו' מהדב' ידוע שכל דבר רך שפוגע בו חידוד הסכין אם הוא מתוח נחתך מהר יות' משאינו מתוח לכך הוא"ל דהגמי גם כן רך הוא ואינו מתוח או חידוד הסכין שהה לחתכו יותר מנחתיכות הסימן נמצא שלא חתכו שוה בשוה ממש עכ"ל :

(ג) **במהר"א** כתב בשם בדיקו' ישנים אם שחט בהמ' או חיה ובשעת שחיט' נגע בראש הסכין בכותל או בקרקע שהוא שהיי' גמורה עכ"ל ונראה לי דאיירי באמצע שחיטה ולא בסוף שחיטה · ובדידי הוי עובדא בימי בחרותי ששחטתי שור והאלוף מוהר"ר בער ז"ל שוחט ובודק בק"ק פראג עמד על גבי ושחטתי בהובאה תחלה · ואחר כך בהולכ' ובסוף הולכ' נגעתי עם הסכין בקרק' והפסקתי מלשחו' והשור כבר היה נשחט כראוי והלך השוחט הנ"ל ושאל לפה קדוש הגאון מוהר"ר שמעון זצ"ל והכשיר השור :

לעוף גסה לגסה ודקה לדקה : **ושהייות מצטרפות ואנן נוהגין להטריף כל שהיות דאין אנו בקיאי' בשיעור שהיו' ולפי סברות הגמרא היה שהיי' כשר במיעוט קמא דקנה מידי דהוי אמצא חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא אבל לדידן פסול אפי' במיעוט קמא דקנה דדווקא בימי חכמי הגמרא היה שהייה כשר במיעוט קמא דקנה מפני שהיו בקיאין בבדיקת הוושט היו בודקין הוושט לאחר שחיטת הקנה אבל אנו אין בקיאין בבדיקות הוושט חיישינן שמא כששחט מיעוט הקנה ניקב הוושט ושהייה פסולה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא · בין בקנה בין בוושט :**

(ד) **בש"ע** סימן כ"ג סעיף ד' השוחט בהמה בסכין שאינו חד ונתעכב כשיעור שהיי' בשחיטות מיעוטי אחרון של סימן ראשון הרי היא פסולה ולכן אין בקיאין בשיעור שהיי' לכך אסור לשחוט בסכין שאינו חד ע"כ ואפילו בעוף אסור לשחוט לכתחיל' בסכין שאינה חד לפי שצריך לשחו' ב' סימנים לכתחלה בעו' כמו בבהמה עכ"ל :

(ה) **ומה** שכתב בי"ד סי' כ"ג ס"ג לא שחט רוב הסימן במקום אחד כגון שהתחיל לשחוט ונתהפכו הסימני' דהיינו שנתהפך הוושט בשחיטה ואח"כ שחט בקנה ואחר כך גמר בוושט ואחר כך גמר בקנה כשר לפיכך צריך להזהיר נוצות בעוף וגם צמר בכבשים לגדדן כי שמא כשישחט קצת בסימני' יבואו הנוצות או הצמר במקום שחיטה ויבא לידי שהייה ומטעם זה צריך להסיר הצמר או מטלית מעל הצואר קודם שחיטה :

(ו) **או** במקל אבל כל זמן שהדם מקלח אסור לעשות כן משום בעתותא דבהמה :

(ז) **ויצא** דם ברמ"א סימן כ"ג אם תלש נוצות מן העו' ויצא דם או חתך העור בבהמ' עד שהדם יוצא מותר יש להטרי' דחיישי' לנקובת הוושט : פרי חדש בסימן הנ"ל וז"ל אם נתכוון השוחט מתחלה שלא ליגע בוושט כגון שתפש העור או העור והקנה לבדו בידו בהא נראה וודאי שאפילו חתך כל העור וגם יצא דם שכשר דהא ליכא למיחש לנקיב' הווש' אבל אם לא תפש שום דבר בידו וחתך כל העור אע"פ שלא יצא דם יש לחוש לנקיב' הוושט דהא תנן בפרק השוחט השוחט חיה ועוף ולא יצא דם כשר מפ"ש שיוכל לנקוב הוש' בלא יציאת דם א"כ אין חילוק בין יצא דם ללא יצא דם עד כאן אבל ר' ליברמאן שוחט מפראג כתב מה שכתב שמא ניקב הוושט זה אי אפשר להאמין לנקוב את הוושט במריטות נוצות או חתך עור לבד אלא נראה לי דצריך לגרוב כבר ניקב הוושט ולא היה לדם מקום לצאת עד שבא מקום מריטות נוצות או ניקב בעור צריך עיון ע"כ לא תעביד עובדא בלא שאלת חכם : (ח) **אם** נפשט העור מעל גבי הסימנים אין לשחוט לא בבהמה ולא בעוף דחיישינן לנקיבת הוושט אף על גב דעוף יש לו הכשר בבדיקה לשחוט את הקנה ולהפוך את הוושט ולבדקו מבפנים כדאמר גבי אווזא דאתי קמי' דרבא כי מדמם קועי' דמ' וכו' ואמר רב יוסף בריך ונבדקה לקנה ולשחט' והדר נהפכה לוושט ונבדקה אבל אנו כיון דלא בקיאין לבדוק מטריפין הכל :

(ט) **מעשה** היה בק"ק קראקא בטבח אחד שחט עגל ולא פשט כי אם מעט מן העור ולא נקבוהו וצוה הרב מהר"ר משה איסרלש לשחוט במקום אחר ואח"כ הפך העור וראה שלא היתה נקובה והכשיר העגל כתב רבי משה איסרלש בסי' הנ"ל יש אוסרין כל עוף או בהמ' דהצואר מלוכלך בדם דאין אנו בקיאין בבדיקת הוושט וכן המנהג בט"ז

כתב

ומ"כ נ"ל פשוט דאם יש נגר יבש על עור הגרון ושחט במקום אחר וראה בצד הפנימי שאין רעותא בסימנים על העור דיין להחמיר לכל הדיעות עד כאן לשונו : (י) שמא יחזור האינו יהודי וימכרנו לישראל ויאמר אפי' לאחר שנטרפה אסור מכני שהוא קדום שעלה מתוך מכה ושריפ' וגם אין להשהו' י"ב חודש שמא יבוא לידי תקלה פיר' ישחטו ויאכלו ובשפתי כהן הביא אם היא תרנגולת צ"ל כרוך להשהות אלא ד"א יום כדי שתתעבר ותלד שהרי טריפה אינה יולדות ואח"כ מותר :

השוחט את העוף ונקבו מידו והעוף מפרכס אל ימיתנו בסכין משום דנראה כשתי שחיטות : אלא ימיתנו בקופיץ או במקל : השוחט ונתחך העור ויצא דם ופסק אף על פי שלא חתך אלא העור לא יגמור שחיטתו דחיישינן שמא ניקב הוושט לא ימיתנו וימכרנו לאינו יהודי וכן השוחט יונה ותלש הנוצות ויצא דם לא יגמור שחיטתו אלא ימיתנו :

דרסה היכי דמי כגון שהתיז את הראש בבת אחת (ר"ל הסימנים בלא הולכה והובאה) : אבל אם הוליך או הביא אם הסכין ארוך כשני צוארי עם העור והמפרקת אז שחיטתו כשירה : אבל אם הוליך

(יא) **וכן** השוחט יונה במהר"ן הוא הדין שאר עופות אלא שדבר בהוה ותנורה היא היכא דנפסק העור שהוא טריפה וכתב בט"ז כיון שעיקר הטעם משו' גזיר' דבר קשה להוסיף גזירה יותר ממה שכתב' בש"ס ומכל מקום כיון דנהוג בחומרא זו נהג אלא דאין להחמיר רק באם יצא קצת דם בעינן שיש לו דמיון למשום קוטי' דוה אבל לא יצא דם אלא שנראה האדמומית אין להחמיר כלל :

(י) **ותלש** הנוצות ויצא דם לא יגמור שחיטתו · הקשה בז"ר דהא במריטת נוצות קיימינן ונראין לא התחיל לשחוט כלל אם כן מה לא יגמור וכ"ל דלהכי נקט לשון זה לימור שאעפ"כ צריך לשחוט מקצת הסי' מיד ושמא כדי שיהא טריפתו ניכר אבל אין צריך לגמור אותה כדי שימות אלא אחר שימכרנו לאינו יהודי ימיתנו לפניו ע"כ :

(א) **התיז** הראש בחולין דף ל"ב ד"ה התיז הראש בבת אחת פסולה · מה"מ אמר שמואל דאמר קרא חץ שחוט לשונם מרמה דבר תנא דבי רבי ישמעאל ושחט אין ושחט אלא לשון משך וכן הוא אומר זהב שחוט · כתו' ד"ה תנא דבי רבי ישמעאל אין ושחט אלא לשון משך ואע"ג דאיהו גופא דרש ברים פידקן ושחט במקום שנה חטיהו ש"מ תרתי :

(ב) **דרסה** בת"ה דרסה מלשון ארי דורס פירש כל מה שהארי עושה בידים נקרא דרסה והאן כמי דוחק השכין בידו ודוחק אותו לצד מטה כדרך שעושין לכוון שדוחק עלי' עד שנחתך לשנים זה נקרא דרסה :

(ג) **כגון** שהתיז פירש דוחף הסכין לצד מטה בכח אחד בלא הולכה והובאה כדרך שמכין בסייף כדי שיחתכו הסימני' והו נקרא התזה · את הראש לאו ראש ממש קאמר אלא סימנים לבד דאי תימא חתיכת ראש אם כן הוי ניסברא ואז פסול אף בהולכה והובאה והכא בלא הולכה והובאה קאמר ונקט ראש ואף על גב דלא הוי רק סימן לבד לשון שבשנחתכו הסימנים לשנים ה"ל כאלו נחתך כל הראש : (ד) **אבל** אם הוליך או הביא בי"ד סימן ד"ד סעיף ב' ושחט בהולכה או בהובאה לבד אם יש בסכין כמלא צואר וחוץ לצואר כמלא צואר עם העור והמפרקת כשר ואם לאו פסול שכל שאין בו כשיעור זה אי אפשר לשחוט בלא דרסה על ידי הולכה או הובאה לבד · ובפרי חדש כתב כמלא צואר וכתבו בתוספות ריש פרק השוחט דף ל"א לכאורה נראה שצריך להוליך כל אותו מלא צואר שחוץ לצואר מיהו נראה דת"ל אלא הוכרך שיעור זה אלא כדי שישחט ברווח ופעמים שהסכין חריף ושוחט הרוב בלא הולכה כמלא צואר ע"כ וכ"כ הרא"ש ושאר פוסקים · ומיהו אף דהסכין חריף אם אין בו כמלא צואר וחוץ לצואר והוליך ולא הבי' אף שידוע לו שלא דרס שהסכין מרוב חריפתו שחט שלא דרסה אעפ"כ שחיטתו פסולה מדרבנן משום דלא פלוג רבנן וכן במתני' מתמה קתני לגא וזה ברור ע"כ : (ה) **בי"ד** סימן ו' סעיף ד' כגון סכין בכותל או בדבר התלוש והעביר הצואר עד שנשחט שחיטתו כשירה והוא שיהי' צואר הבהמה למטה והסכין למעלה שאם היה צואר בהמה למעלה שהסכין תחת הבהמה נכובד גופה ונחתך הסימנים בלא הולכה והובא' ואין זו שחיטה ואפי' אמר ברי לי שלא דרס' פסולה לפיכך אם היה עוף בין שהיה צוארו למעלה והסכין הנעוצה או למטה ממנה שחיטתו כשירה כתב בש"ך ואפי' אמר ברי לי וכו' דחיישינן שמא ידרוס פעם אחרת כך כתבו הפוסקים לפיכך אם היה עוף וכו' משמע דבכל עוף שחיטתו כשירה וכל בהמה שחיטתו פסולה ולא ניס חולקין בעוף בין קל לכבד וכו' כ"כ הב"י ד"מ וכ"כ הב"ח · : (ו) **כהב** רמ"א בי' א' מי שלא יוכל לשער יקח סכין כמלא אורך שני צוארים של אותו דבר שהוא שוחט · וי"א שמשער י"ד אצבעות וגם לזה ושאמתם בזה תכין י"ד · וכתב גם ב"ה והגה בימי חורפי

היה שוחט ובודק דמתא בק"ק בריסק דליטא ולא היה ידע הסי' והרמז של שיעור אורך הסכין י"ד אצבעו' והעבירו הרב הגדול מהו"רר יעקב ז"ל אב"ד דק"ק הנ"ל על שלשים יום. שלא ישחוט שום עוף או בהמה עד אחר שלשי' יום מאחר שלא היה יודע הרמז זה בעל פה באשר שראוי לכל שוחט ובודק שמחויב לידע כל הדינים ושיהיו שגורים בפיו עכ"ל · ופ"ח בקונטרס אחרון כתב שאין בזה כלום אף שאינו בקי ברמזים אין מעלה ואין מוריד ואינו ראוי להעביר בשביל זה ע"כ :

(ז) **בר"ד** סי' ד"ד כשאדם שוחט עוף ואוחז בשימני' בשתי אצבעותיו צריך שיאחז אותם יפה שאם אינו אוחז אות' בטוב פעמים שיהיו נשמטים לכאן ולכאן ולא יכול לשחוט ע"י הולכה ויבא לידי דרסה · כתב רמ"א וכן לא יניח אצבע על הסכין אלא יחזיק הסכין בקתא כדי שלא יבא לידי דרס' וגם בשעת הדחק דאין לו סכין מיוחד לשחיטה שמותר לתחוב איזה דבר על עוקץ הסכין וצריך שיהיו נזהרין שלא יתחוב דבר כבד בעוקץ כדי שלא יבא לידי דרסה ומזה הטעם אסור לשחוט אף עוף גדול בסכין גדול מה ששוחטין בו בהמות ורוב שוחטים אינם נזהרים בזה בעוונות הרבים על כן צריך כל מורה צדק להזהיר על זה עד כאן לשונו : כתב בעולת יצחק בשם רמ"א שיכור אל ישחוט אם שתה איזה משקה המשכר קצת יותר כדי צורכו אף על פי שאין שיכור כשיכורו של לוט אסור לשחוט ולבדוק · כתב עוד בשם מרדכי מי שהוא זקן או מי שידיו מרתתין הן מכח חולשא או מכח הטבע שגם כן ידיהם כבידות שבשחיטותיהם רוב דרסות המה אף על פי שאומרים שברי להם שלא דרסו אפילו הכי אינם נאמנים מפני שהן עלולים לכך ע"כ · השוחט שיש לו ספק אם שהה או דרס בשחיטתו אמרו חכמים ז"ל כל הספק בשחיטה פסולה :

הוליך והבי' אם הסכין ארוך אפי' כל שהוא חוץ לצואר שחיטתו כשירה : והא דאמרינן שצריך שיהא הסכין כל שהוא חוץ לצואר כשהוליך והביא · היינו דוקא בבהמה שצוארה רחב · אבל בעוף שצוארו דק אפילו בסכין כל שהוא כשר רק שהוליך והבי': ודרסה אסורה בין בקנה בין בוושט בין במיעוט קמא ובין במיעו' בתרא:

דין חלדה ובו ד' סעיפים

(א) **חלדה** בחולין דף ד' חלדה מלשון חולדה שדרה בעיקרי הבתים לפעמים מכוס' ולפעמים מגולה · בי"ד סימן ד"ד בין סימן לסימן בין ששחט התחתון בהלכתו מלמעלה למטה ובין ששחט העליון מלמטה למעלה שלא בהלכתו פסולה · בש"ך מכל שכן אם החליד הסכין תחת שני סימנים ושחט מלמטה למעלה מכל שכן שהיא פסולה :

חלדה היכי דמי כגון שהחליד הסכין בין סימן לסי' ושחטו או תחת העור או תחת הצמר מסובך או תחת מטלית קשור בצואר בהמה הכל נקרא חלדה : וחלדה אסורה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה ובין בוושט : הגרמה

(ב) **או** תחת העור בי"ד סימן הנ"ל החליד הסכין תחת העור או תחת צמר מסובך בצואר בהמה או תחת מטלית הקשור בצואר בהמה או שהמטלית מדובק בו בשעוה ושחט שחיטתו פסולה :

(ג) **צמר** המסובך בהגהות רמ"א וכן יש ליזהר בכבשים שיש להם צמר מסובך בצואריהם לתלוש הצמר שלא יבא לידי חלד' · ופ"ח כתב וכן יש ליזהר וכו' ובמרדכי סיים בעופות יש למרוט הנוצות מהן שלא יבא לידי חלדה אם אי אפשר בענין אחר : (ד) **התחת** המטלית דכל הכי איבעיי' דלא איפשטי' עבדינן לחומרא בכל חמשה הלכות שחיטה וחלדה אסורה משום דבעינן שחיטה מפורעת דילפינן מחן מה חן בגלוי אף שחיטה בגלוי : ומהר"ן כתב דאתיא ראש ראש לגזירה שוה מסוטה דגבי סוטה כתיב ופרע הכהן את ראשה וגבי שחיטה כתיב וערכו בני אהרן את הנתחים ואת הראש מה ראש גבי סוטה בגלוי אף ראש גבי שחיטה בגלוי ובפרהסיא :

(א) **הגרמה** פרי חדש סי' ד"ד הפירוש הכרע מלשון שוקל עין בעין ונותן לו את גרמיו ריש פרק השפיכ' פירש שמכריע ידו לחוץ למקום שחיטה ל' רש"י פרק קמא דחולין דף ט' והוא כמו לישנא דקרא דכתיב במלכים ב' וישבוהו על גרם המעלות · ולכך נקרא טבעת הגדולה לפי שהיא עליון ומקיף כל הקנה והוא תם ואחרים אינם תמי' אבל אם שייר מאותו כד טבעת שהוא סמוך לראש כשר דהא עיקר מקום השחיטה למטה מהטבעת הגדולה :

(ב) **וראש** מרבותינו דהיינו למעלה בשפת טבעת הגדול במקום חבור גרגרת אל הלשון שיוצא ממנו כשני עוקצין בגרגרי

שיעים

קשים והם נקראין בלשון חכמי' ז"ל חיטי הגרגרת ומתחת אותן חיטים יוצא כעין עלה רך כעין חסחום שקורין קנארפיל והוא מחובר בבשר הלח רחב אצל הטבעת ומקצר והולך ומשפיע כעין כובע וזהו נקרא שפוי כובע וזה שוה לכל הברואי' באחד ובבהמ' וחיות ובעופו' וסימן וכו' כ"ע יעוע' ברא"ש • ולמטה בבהמה עד אונה עליונה השמאלית כן כתבו כל הפוסקי' וסימן לא אכלתי באוני ממנו : (ג) תורבץ ה' ובש מהלשון רובץ לפי שהוושט עליו כשחותכין אותו כווין ונכפל מיד ונראה

הגרמה היכי דמי כגון ששחט למעלה מטבעת הגדולה אבל אם שייר מלא חוט מן הטבעת הגדול' על פני כולה כנגד הראש שחיטתו כשרה ויש מרבותינו מכשירין אפילו למעלה מטבעת הגדולה עד שישחוט בתוך השפוי כובע • ולמט' בבהמ' עד אונה עליונה דהיינו כשנופחין הריאה עד מקום שמגיע אונה העליונה בקנה • ובוושט למעלה בבהמה עד תורבץ הוושט : דהיינו כשחותכין ועומד במקומו זה הוא נקרא תורבץ הוושט : אבל חתכו ובווץ זהו וושט עצמו

שעור הלבן מכסה עור האדום מוושט לכך נקרא תורבץ הוושט' וסימן רובץ תחת משאו וחדלת : בי"ד סימן ד' וקבלה בידי הקדמוני' שכל בהמה וחיה בין דקה ובין גסה שיעורן עד מקו' שמגיע פה אוזן הבהמה או חיה כשכופפין אותה :

(ד) **למטה** בבהמה עד מקום שישעיר הוושט ויתחיל להיות פרצי' פרצי' ככרס דהיינו בתוך בכרס הפנימי' וסימן עד אבא אל אזני שעירה :

(ה) **משהו** בתורבץ ה"א אם שחט רוב הקנה בשו' שהו' כשר אתי לאשמועינן הואיל ששחט בשעת השחיטה במקום פסול שהוא פסול :

(ו) **להתרחב** הוספ בטורי זהב סימן ד' כתב ב"י סימן ד"כ להבחין אם שחט בגגו של ושט אם נראה מבחוץ עיר. לבן בידוע שנגע בו לפי שהאדום שלו' יותר בוושט מבחוץ מן הלבן והלבן יותר ארוך מן אדום ועוד בסימן דבגג הושט אין בו שני עורות כמו בוושט ע"כ : (ז) **מה** שכתב במהר"ן הגרמה אסורה משום דבעינן שחיטה במקום הכשר שחיטה וליכא דכתיב וזבחת ממקום שזב חטיהו אם כן אין דם הנפש יוצאת : הקשה בז"ר ה' אפילו אם שחט שני שלישים והגרים שליש אחרון שבירא להו לרבנן דטריפה ובשחיטת הרוב וודאי דם הנפש יוצא ושחיטת הרוב כשירה • ולי נראה ע"א משום דפתח השחיטה בפסול או גמר השחיטה בפסול : ועוד אם הגרים שליש האמצע דאז וודאי דם הנפש אינו יוצא מש"ה הגרמה אסורה ולפי שאין אנו בקיאין בחיטי' ובמבלעת' נכון לשחוט באמצע הצוואר או כמו שפירש רש"י ד' אצבעות ממקום חבורו בלחי וכו' • ושחיטה כקולמס מפופע וכמסרק התחובין וכונעין זה בזה כשרה פירש כשני מסרק שלא חתך בשוה אלא הטה הסכין בתוך הסימן ונעשה כשני מסרק כשירה :

(א) **בסכין** פגימה ר"ל מפרש כתב פגי"מה אותיות מגיפ' כי כל הנכשל בזה נידון בזה וגם בגימטרי"א חמץ מה חמץ במשהו אף פגימת הסכין במשהו • וכתיב לא תשחט על חמץ דם זבחי הוזכר חמץ אצל שחיטה :

(ב) **או** ששחט אצל הכותל ולא אמר שעקר אותו ביד רצה לומר משום דא"כ לא הוי העקרה בשעת השחיטה דהא נעקר בידים או אין עוסק בחתיכת שחיטת הסימנים וחמשה הלכות אלו אין אוסרין אלא בשעת שחיטה ואם שחט פגומה וכן אם נעקרו הסימנים ממקום חיבורם בלחי שפיר בשעת שחיטה הוא :

(ג) **ודחף** עוף את רגלו בכותל כתב בית יוסף השוחט תרנגולי' צריך ליזהר שירחיק העוף מן הכותל ומן הקרקע שלא יכנן רגלו שם ויעקרו הסימני' • אי נמי ידחיק התרנגו' אל הכות' או אל הקרק' שאז אין לו כח לעקו' עכ"ל :

(ד) **בהולין** אמר רבא נשמט ושחט' כשירה שאי אפשר לשמוט שתעשה שחוט' אלא וודאי לאחר שחיטה נשמט' וכשיר' • ואמר רב נחמן הא דאמר שא"א לשמוטה שתעש' שחוט' דווקא כשלא תפס הסימנים אבל תפס הסימני' פי' כמו שאנו עושין כששוחטין תרנגולי' ותופסין העו' עם הסימני' היטב כדי שלא יתגלגלו הסימני' או שאחר מסייע לו כששחט ואז אפשר לשמוט שתעשה שחוט' ע"כ צריך השוח' לבדוק אחר זה וכיצד בדיקתן בזה הענין תוקף אגודל על שפוי כוב' ואז הסימני' בולטין לחוץ אם לא חוזרין הסימני' לבית השחיטה כשיסיר אגודלו אז וודאי עשה שמוטה וטריפ' • ובעול' יצחק כתב אם שפוי כובע נופל דרך פיו אז וודאי שמוטה לאחר שחיט' וכשיר' ואם נופלת דרך בית השחיטה אף לאחר שפרכס או וודאי קודם השחיטה נשמטה וטריפה אם לא שבדק השוחט אחר השחיט' ורואה שלא היה נשמט אזי אני אומר שבפרכוסו נשמטו הסימני' מאחר שהשוחט בדק לאחר השחיטה ולא היה נשמט : (ה) **מה** בין עיקר לשמוטה כל מה שנעשה בשע' שחיט' זהו עיק' ופסול' אפילו במיעוט הסימני' אבל מה שנעשה קודם השחיט' כגון שנעקר' הסימני' ממקום חיבור' בלחי זהו שמוט'

וזהו

לאכי אסור אלא ברוב אבל בחי׳ כשירה אלא שאין שחיטה מועלת בה וכפקא מי׳ למכין חלבי וביצי׳ שלהם שכשירי׳ וכש״ז כתבי׳ מה שנעשה ע״י אדם זהו נקרא עיקר ומה שנעשה ע״י תנועות עוף נקרא שמוט ע״כ הקש׳ במהר״ן וא״ת מאי׳ יש חילוק׳ בין שמוטה לעיקר היה לו למנות ששה הלכות • וי״ל שאינה מונה רק מה שנעשה בשעת השחיטה כדפרשתי לעיל :

(ו) שם ה״ת ששחט בסכין פגומה ואפ״ה כשר ומתרץ כגון ששח׳ ושהה למות הנה בסכין יפה אסור להמית מפני שנראה׳ כשתי שחיטו אבל בסכין מלא פגימות מות׳ כ׳ הש״ך ולא כהירא וכן משמע מלשון השמ״ק שכתוב לא יחזור וישחו׳ בסכין או בקורדם לפי ששהה דסתם קורד׳ פגום הוא • ועוד הרי הוא אסור משום עיקר במיעוט בתרא במהר״ן כתב עיקר אסור משום דכתיב ושחט ולא ונעקר :

בדיקת הסימנים וספק בשחיטה ובו ה׳ סעיפים

(א) בש״ע סי׳ ך״ד שחט את הש׳ כדרכו בהכשר ואח״ גמר השחיטה מלא טבעת מן הגרגר׳ שלם על הסכין כתב רמ״א יש מטריפין בזה וכן עיקר ואין לשנות הנה בדין זה נתחבטו כל הפוסקים זה אוסר בשמלא על הארץ אפילו כשהוא חתך הטבע׳ מלד אחד וזה מתיר כשהוא מחותך ע״כ לא רציתי להאריך בדין זה כי אינו מן הראוי לשו׳ שוחט להורות דין בזה וצריך לשאלת חכם :

(ב) כל ספק בשחיטה פסולה פ״ק דחולין אמר רב הונא בהמה בחי׳ בחזקת אינו עומד׳ פי׳ בחזקת אינו זבוחה עד שיודע במה נשחטה פי׳ בסכין בדוק אע״פ שרואין אותה הבהמ׳ שחט לפנינו שחיטה ראוי אפילו הכי צריך לידע שבסכין בדוק נשחטה ואם אינו בדוק אמרינן נעשה על ידי עיקר ואינה זבוחה היא שאין ספק מוציא מידי וודאי ע״כ כל ספק שחיטה אינו יכול להוציא אסורה של בהמה מיד חזקתה וחזקתה אינו זבוחה היא ופסולה :

(ג) הג״הת רמ״א סימן ד״ה ויש לבדוק אחר זה אם שחט כראוי קודם שזרק העוף מידו׳ אבל אם לא בדק תחילה בדקינן אחר כך ולא חיישינן שמא נתקרע הסימן ע״י פירכוס • ופרי חדש כתב ולא חיישינן כו׳ ואע״פ שנמלא בשחיטו׳ אסככוי דחיישינן אף בדעבד כבר השיג על זה מהרי״ק מהא דאמרינן פרק יאוח׳ דרבי יונה שחט עופא בהדי דפרח ואע״פ שהי׳ נפל על הארץ לא חיישינן שמא נתרחב החתך ועוד כדמוכח במשנה׳ פרק השוחט דף ד״ז דהשוחט בליל׳ שחיטתו כשירה אף שאינו בודק מיד אלא עד הבוקר ולא חיישינן שמא מחמת הפרכוס נתרחב החתך ומ״מ לכתחילה צריך לבדוק הסימנים קודם שיזרוק העוף מידו כמ״ש בהג״ה משו׳ דלמא משתלי ולא יבדוק אח״כ ולא דמי כלל לה׳׳ דשחט עופא בהדי דפרח דהתם כמי היה בדקו מיד כשהיה מגיע לידו וכ״כ בסי׳ ע״ז ועוד דהתם לא אפשר בלא״ה ומ״מ דעת הב״ח לחל׳ בין נמצא הסי׳ שחט כול׳ לנמצא רובו דבשלא נמצ׳ שחט אלא רובו חיישינן וכ׳ שכן משמע מפירש רש״י א״כ לא נתכוון בכוונת רש״י וגם עיקר הדין אינו מכוון דאף ברובו שחט לא חיישינן להכי • וש״ך כתב בשם אביו ז״ל דוודאי דרך הקנה להתפרק וחיישינן דבקל נעשה רוב בפירכוסו אבל כשנמצא הושט שחוט רוב כשר דאין דרכ׳ להתקר׳ אלא באורך ולא ברוחב ע״כ וגם זה אינו מחוו׳ כדמוכח מתניתין דקתני השוח׳ בלילה ולאחר השכי׳ ומצא כותלי׳ מלאי׳ דם כשירה ומתמה קשבי לי׳ אף שלא מצא שחוטים אלא רוב הסימנים וכן עיקר בכל גוונא :

עצמו : ושיעור זה פרש״י ז״ל ארבע אצבעו׳ ממקום חיבורו בלחי בשור הגדול ; ובקטן לפי קטנו : ובוושט למטה בבהמה עד מקום שישעיר הוושט ; פירש בפנים׳ עשוי הוושט חריצין כמו הכרס שקורין פאצין׳ דהיינו סמוך לכרס הפנימי : ובעוף שיעורו למעלת בקנה כמו בבהמ׳ ; ולמטה בקנה עד בין האגפי׳ ; דהיינו׳ מקו׳ שמתחילין האגפיים כשׁשוכבין על הגרדהיינו עד׳ הגוף ; ובוושט למעל׳ בעוף עד תורבץ הוושט : דהיינו׳ ממקום שתתבו ועומד במקומו ואם שחט משהו׳ בתורבץ פסולה : ולמטה בוושט בעוף עד גגו של זפק דהיינו עד שמתחיל להתרחב הזפק ; ובאווזא שאין לה זפק עד חלל הגוף : וביונה שאין לה תורבץ עד מבלעתה : והגרמה אסורה בין במיעוט קמא • בין במיעוט בתרא • בין בקנה בין בוושט :

עיקר היכי דמי כגון ששחט בסכין פגומה • או ששחט אצל כותל ודחף העוף ברגלו בכותל׳ והוא אחז הסימנים עד שנעקרו הסימנים פסולה אף שנעקרו הסימנים ממקום תבורן בלחי זהו עיקר ; ועיקר פסול בין במיעוט קמא • בין במיעוט בתרא • בין בקנה׳ בין בוושט ; וכל ספק שאירע לאדם וספק לו אם אירע קודם שחיטה או בתוך השחיטה או לאחר השחיטה פסולה ; זה הכלל כל ספק בשחיטה פסולה : השוחט צריך שיבדוק הסימני׳ לאחר השחיטה ; ואם לא בדק הסימני׳ לאחר השחיט׳ שחיטתו פסולה :

שלש

(ד) **השוחט** בלילה צריך להיות אבוק׳ כנגדו כדי לראות מקו׳ השחיטה ולבדוק בסימנים ושני נרות חשובים אבוקה והכי נוהגין : (ה) **כתב** רמ״א בי״ד ע ואם שחט דבר דאתילד בי ריעותא וצריך בדיקה ישחטנו בלא ברכ׳ וכשנמצא כשר מברך על השחיטה וכלבד שיהא סמוך לשחיט׳ : ואם שחט בבית המטבחיים שהוא מקו׳ מטונף יברך ברחוק ד״א קוד׳ שנכנס לשם ולא ידבר עד אחר השחיט׳ : כ׳פ״ח אפי׳ אם הזיד ולא בירך כשיר ואפי׳ לעלמו וכ״פ הב״י ושאר אחרוני׳ ובט״ז כתב ישחטנו בלא ברכה ויש נוהגין לשחוט כמו שחיטת כשיר׳ וזה עדיף טפי וכוונתו תהי׳ גם כן על זה וככון יהוא כמו לענין כיסוי בדם הכו״פלי :

דין סכין ובו י״ג סעיפים

שלש מירות בסכין אוגרות מסוכסכת עולה ויורד : אוגרות פי׳ שיש לו פגימה ויש לה ב׳ עוקצין כצור׳ א׳ ומסוכסכת שיש לה רק עוקץ א׳ כצור׳ ב׳: עול׳ ויורד דהיינו שהי׳ לו פגימה והשחיז הסכין והעבי׳ הפגים׳ ונשא׳ במקום הפגימה גמוך אבל אין בו פגימה ׳ כצור׳ ג׳: אוגרות פסולה אפילו בדיעבד ׳ בין שהוליך והביא ׳ בין שהבי׳ ולא הוליך בין שהוליך ולא הבי׳: מסוכסכ׳ דקיימ׳ ארישא דסכינא ממש והעוקץ קיימ׳ נגר הקת׳ ׳ כצור׳ב׳ ׳ אז אם הוליך ולא הבי׳ כשר אבל אם הביא פסול ואם המסוכסכת עומדת לצד הקתא והעוקץ נגר ראש הסכין כצור׳ ד׳ : אז אם הביא כשר ואם הוליך פסולה : אבל אם עומדת מסוכסכת באמצ׳ כצור׳ה׳ בין שהוליך ולא הביא: בין שהביא ולא הוליך ׳ א״עפ שירע שהיא מסוכסכת כשהתחיל לשחוט אפילו הכי פסולה : מסוכסכת לכתחילה לא ישחוט בו אפילו קיימא ארישא רסכינא ממש והול׳ ולא הביא ׳ או עומד׳ לצד הקתא והביא ולא הולך אבל אם שחט בו בריעבר וירע שיש בו מסוכסכת קודם שהתחיל לשחוט וסבר שמותר לשחוט אז שחיטתו בשיר׳ אבל אם לא ירע שהיה בו מסוכסכת ושחט בו שחיטתו פסול׳ ׳ רחיישינן שמא הוליך והבי׳ ולאו ארעת׳ רכל מלת׳ דלא רמיא עליה דאיניש עביד ולאו ארעתי׳: עולה ויורד לכתחיל׳ ישחוט בו :
השוחט צריך שיברוק הסכין קודם שישחוט בבשר האצבע בשני צידי הסכין בהולכה

(א) **שלש** מדות בסכין פ״ק דחולין אמר רבא שלש מדות בסכין פי׳ שדין מדה זו איכו כדין מדה זו אוגר׳ פסולה אפילו בדיעבד מסוכסכת לכתחילה אסור לשחוט בה ובדיעבד כשרה עולה ויורד שוחטין בו לכתחילה :

(ב) **אוגרת** כתב מהר״ן מלשון אוגר בקין לאחה שמאסף ומקבל פרכס׳ וכך הסכין של אוגר׳ שיש לו שני עוקצין כשפה בו שהוא אוגר ומאס הסימני׳ כי העוקץ אחד מאלים והשני מאסף הסימנים :

(ג) **מסוכסכת** מלשון וסכסכתי את מצרים במצרים פירש מלשון חכיך וכליון כמו שכשוך אבנים דפ״ק דב״ק :

(ד) **עולה** ויורד כנחש ואין בו פגימה שוחטין בו לכתחילה ופ״ד ופ״ח כתבו אפי׳ ב׳ או ג׳ עולה ויורד כשר לשחוט אפילו לכתחילה דאי אמרת שב׳ או ג׳ קורע א״כ בא׳ וקיימא באמצע דסכינא חורפ׳ דסכינא מחליש ועולה ויורד קורע ועוד דבשתמא מכשרינן לי׳ אפילו בסכין קטן שמוליך ומביא ודלא כב״ח ע״כ :

(ד) **עולה** ויורד וקשה דהוי ליה למימר יורד ועולה דהא תחילה יורד לתוך הפגימ׳ ואח״כ עולה ממנה בבדיקות הסכין : ויש לומר שדרך הש״ם להקדי׳ עלייה לירידה׳ כמו מטפס ועולה מטפס ויורד בפרק עושין פסין : שמעתי ממחותני הרב מוהר״ר שמואל בן הרב המפורסם ר״מ דרשן דקהלתינו מוהר״ר אלי׳ שפירא וצ״ל על מה שהקשו המפרשי׳ על הש״ם הנ״ל האיך אמר מטפס ועולה מטפס ויורד איפכא הל״ל מטפס ויורד מטפס ועולה דהא תחילה צריך לירד ואח״כ לעלות ותירץ דאשמועינן רבותא דאף כמה פעמים מותר לירד לכך אמר מטפס וכו׳ ר״ל אף שכבר ירד מטפס ועולה וגם מות׳ אח״כ לטפס ויורד ע״כ ואח״כ ה״ה הכא דאתא לאשמעינן דאף כמה עולה ויורד כשר לכך אמר תחילה עולה ואח״כ יורד ודלא כב״ח עכ״ל ולי נראה מה שכתו׳ עולה ויורד דמיירי כשבוד׳ הסכין על האלב׳ דהיינו שהול׳ חוד הסכין על האלב׳ וא״כ לא קשה מידי ודוק : (ה) **הנה** דיני של מסוכסכת לא רציתי להעתי׳ באשר שכת׳ רמ״א מאח׳ שאין אנו בקיאין היכי מקרי רישא דסכינ׳ ממש יש להטרי׳ הכל באשר שאנו מחמירין. בזמן הזה אפילו פגימה כ״ש :
(ו) ובש״ע בי״ז וסכין בגידה א׳ מגל וכד הבני יפה לא יגחו׳ בלד היפה לכתחילה גזירה שמא ינחו׳ בלד אח׳ באינה יפה :
(ז) **כתב** רמ״א וה״ה בסכין ארוך שיש בו פגימ׳ ונשער בו שיעור שחיט׳ בלא פגימה דאסור לשחוט בו אפילו במקו׳ היפ׳

אפילו אם כורך מטלי' על הפגימה ואם שחט בו ואמר ברי לי שלא נגעתי במקום הפגימה שחיטתו כשירה : כתב פ"ח ואת' ברי לי היינו דווקא כשידע מתחילה שהי' שם פגימה אבל אם סבר שאין שם פגימה ואח"כ שחט מצא פגימה וקאמר ברי לי שלא נגעתי במקום הפגימה שחיטתו פסולה משום דכל מילתא דלא רמי' עלי' דאיניש לאו אדעתי' . ובי"ט שח"א להשחיז הסכין וכו' ובחול בשעת הדחק מותר לשחוט אם כורך מטלית על הפגימה ולכתחיל' יש ליזהר אפי' אין לסכין פגימה רק נגד קתא לסכין שלא ישחו' בו . בפ"א אם כורך מטלי' על הפגימ'

כתב הכל בו בשם הרי"ף דלא ברי אלא כשיש בסכין מלא צוואר חוץ לצוואר בלא פגימה ע"כ פי' דאי איכא בסכין שיעור מהכ' ומן הדין צריך הולכ' והובא' וחיישינן שמא ינתק המטלי' מעט ממקומ' ויפסול אבל אי איכא בסכין כמלא שני צווארין אף שמוליך ומביא לא חיישינן להכי וזה אינו אלא לכתחילה אבל בדיעבד ודאי שלא ניתק המטלית ממקומה כשר ע"כ :

(ח) **כתבו** האחרונים דה"ה בסכין שיש לו עוקץ אחד בראשו שמותר לשחו' בו בי"ט ע"י שיתחוב אותו העוקץ בקיסם וכן בשעת הדחק ואין זה מעיקר הדין אלא חומרא בעלמא ע"כ :

בהולכה והובאה ועל חוד הסכין בהולכה והובאה וכן בציפורן בהולכה ובהובאה דהיינו בין הכל י"ב בדיקות וסימנך ושחטתם בזה ואכלתם זה בגמטריא י"ב וצריך שיבדוק הסכין לאחר השחיטה שאם ימצ' בה פגימה בין אוגרת בין מסוכסכת פסולה :

השוחט הרבה בהמות חיות או עופות צריך בדיקת הסכין בין כל אחד ואחד : ואם לא בדק בין כל אחד ואחד ובאחרונה בדק ומצא בה פגימה כולן אסורות דחיישינן שמא בעור ראשונה נפגם

(ט) **הנה** בספר דינים בסי' ו' שאין שוחטין אלא בדבר התלוש או בסכין מלובן או כור וקורדס וכיוצא לא רציתי להעתיק מאחר שאין שוחטין בזמן הזה אלא בסכין של ברזל ולמה באמת שוחטין דווקא בדבר התלוש משום דהיתה בחולין מנין ששוחטין בדבר התלוש שנא' ויקח אברהם את המאכלת . ובמהר"ן למה נקרא סכין מאכלת לפי שהאכילה את הבשר וגם גבי יצחק נקרא מאכלת לפי שמאכיל זכות לישראל בכל דור ודור . ולי נראה על שם שהיא אוכלות ומכלין את הכל במדרש רבה מאכלת שמכשרת את האוכל ולמה נקרא גמו חליף לפי שמחליף את הבהמה מחיים למות . ולי נראה שנקרא על שם סכין כדתנן במסכת יומא מן החליפות ולפנים פירוש רש"י וזה לשונו שהיה בהן כ"ד חליפות שם גנוזין סכיניהם של קודש וסכין קורין חליף בלשון ערבי . ד"א הגנם חלף הלך לו זה שאנו צריכין לעשות הולכה והובאה . ד"א חלף ר"ת ח"ד ל"א פ"גום :

(י) **כתב** בי"ד בי' יו"ד סכין של אינו יהודי שהשחיזו ברחיים שלהם או אם היתה יפה שאינו בה פגימה ונעצה בקרקע' קשה עשרה פעמים ואחר כך שחט בה מותר ואם שחט בלי נעיצה הכשר מדיח בה"ש ואם קלף הרי זה משובח : ובהג"ה בשעת הדחק שאין לו סכין אחר מותר לשחוט בו כה"ג לכתחיל' אבל לא ישחוט ע"מ לקלוף אח"כ :

(יא) **בי"ד** . בי' הנ"ל סכין ששחט בו טריפות אסור לשחוט בו עד שידיחנו בצונן או ינקנו בדבר קשה ונוהגין לנקותו יפה בשער בהמה בין כל שחיטה ושחיטה ובפיו דמי ואם שחט בו בלא הדחה מדיח בית השחיטה ואם רגי' לשחוט בו טריפו' תדיר צריך נעיצה עשרה פעמים בקרקע קשה . בשרי הדם לשחוט בו טריפות תדיר וכגון ששחט הרבה בהמות ונמצאו טריפות בבדיקה דשוב לא ישחוט אלא בנעיצה . ומיהו כתב הב"ח שאם כל פעם ופעם לאחר ששחט היה מקנח הסכין יפה בשער בהמה אע"כ ששחט בסכין הרבה טריפות מותר משום דלא דמי לסכין של אינו יהודי שחותכין בו איסור תדיר בלא הכשר בכתיים ע"כ ולפ"ז נהגו הית' השוחטי' במדינתינו לא נעצו סכיניהם וכתב עוד דווקא בבהמות אבל בעופו' דלא שכיחי בהו טריפות לא נהגו לקנח אמכס משום דבר מן ההיתר לקנח ; וכתב אעפ"כ יש להזהיר להשוחטים שאפי' בעופות לא מהני קנוח בנוצות אלא שצריך דווקא לקנח בדבר קשה בבגד שלו : (ב) **במהר"ט** מחויב כל שוחט שיהיה לו סכין מיוחד לשחיטה ויהא מונח הסכין בתוך תיק שלו כשהוא בדוק ובפרט מי שהוא שוחט דשמא יאמר השוחט לאחרי' בי"ט שמותר לבדוק כמו בחול ולא חיישינן שמא יש חוץ ויתקן הכלי דאין אדם חוטא ולא לו אבל כששחט לעצמו בי"ט אסור לבדוק ופשיטא שמותר לבדוק לאחר שחיטה כמו בחול כי כן ימצא לאחר י"ט שהיה פגום ונמצא שאכל טריפות כבר בי"ט ע"כ צריך לבדוק תכף אחר השחיטה בי"ט אבל ראוי ונכון שכל שוחט בפרט שוחט דמתא שיבדוק סכינו מעי"ט ויניח במקום מיוחד כדי שלא יצטרך למיבדק בי"ט דאוקמי' לסכינ' אחזקתו ולא אמרינן מחמת עשירתו איפגם אבל לאח' השחיט' יבדוק הסכין כשאר ימות השנה : (יג) **כתב** האגו"ר והאגודה נהיגין שאין מראין סכין לחכם כי ביאיהם היו הקצבים שוחטים בעצמן כדאמרינן האי טבחא דלא

נפגם: שחט ולא בדק אחר השחיטה ושיבר עצמות עם הסכין ואחר כך נמצא בו פגימה בשירה דאמרינן בעצם אי פגם. אבל אם לא שיבר בו עצמות ומצא הסכין פגומה שחיטתו פסולה דאמרי' בעוד נפגם: כשבודק הסכין לא יבדוק שני צידי הסכין בפעם אחד אלא יבדוק זה אחר זה וכן לא יבדוק בציפורן ובבשר בפעם אחד:

השוחט

כל שכיני' לחכם מגמתינן לי' אבל עכשיו דנהיגין בכל תפוצות ישראל שממנין חכמים ידועים על השחיטה ועל הבדיק' ולה' מחלו הכמים את כבודם כי הם זריזים ומכאן ראיה שהשוחט הממונה מפי הקהל שאם לא בדק הסכין מעי"ט שיכול לבדוק הסכין בי"ט קוד' השחיט' כי דווקא בימיה' שהיו הקצבים שוחטי' היה אסור להם לבדוק הסכין קוד' שחיטה דשמא ימצ' פגימה וישחיז הסכין כדי להראות לחכם אבל עכשיו דאין ראוי למנות שום שוחט כי אם דידעינן דהוא ירא שמים לא חיישי' דישחיז הסכין אבל כאן ק"ק פראג הרבנים ואנשי מעשה אין אוכלין בשר שחיטה כי אם שראו ובודקין הסכין קודם השחיטה ומי שהוא בעל נפש רשאי להחמיר לעצמו ולא לאחרים:

(א) **בי"ד** סימן י"ח בדיקות הסכין צריכא אבישרא ואטופר' ואתלת רוחת' שהם פיה וב' צדדים כדי שלא יהי' בה פגם כלל ויבדו' בלאט ובכוונ' הלב שלא יפנה לבו לדברים אחרים וצריך לשכות הציפורן אחר קצת בדיקתו שמא יפגם הציפורן בחודו של סכין ושמא יש פגימה בצדדין שלא ירגיש בה לפי שעוברת פגימת הציפורן • פרי חדש

בדיקת הסכין כתבו קצת אחרוני' וז"ל דכי היכא דמצרכינן בדיקת אבישרא כנגד הוושט ואטופרא כנגד הקנה דהיינו כנגד הגרגרת וכיון שאין אלו מרגישין גם הוושט והקנה לא ירגישו בפגם גם הציפורן ילחלחנו במעט רוק כמו שהסימנים הם מלוחלחים בחיי הבהמה • כתב הרשב"א במשמרת הבית דף ו' בשם הראב"ד דיש לרחוץ הסכין קודם בדיקה והעיד כי פעם אחת בדק הסכין לאחר שחיטה ומצאת יפה ואח"כ שכשך אותה במים ובדקה ומצאת פגימה על כן אני אומר שלא יתן קבלה לשום שוחט מי שהוא קל בדיקות כ"א לירא שמים ופשיטא שלא ליתן קבלה מי שלא למד הש"ס ואיני יוד' להשיב כ"א מה שלמד. במהרי"ו שכתב כמה דינים בלשון קצרה והשיח לשום חורפ' כמה דברי' שלא פי' טעמ' ועל ידי זה יש בכמה מקומות ח"ו לטעות על כן נראה לי דאע"פ שיש לו קבלה לא ירים ידו לשחוט עד שיהיה הרב מהקהלה חתום עליו כי רבה המכשילה בזמן הזה ופשיט' שלא יתן קבלה לאותן שרגילין לשתות הרבה ואף בהמה אינ' שיכורי' כ"כ באם שהמה אינם מרגישין אם המה שכורי' או לא וידיה' המה כבדי' מרוב שתייה ע"כ צריך כל רב ומ"צ להזהירם על זה:

(ב) **כתב** מהר"ן רמז לבדיקת הסכין מן התורה מכיין קודם השחיטה ולאחר השחיטה דכתיב ושחטתם בזה ואכלתם בזה ראשי תיבות בדוק זה הסכין וקאי על ושחטתם ועל ואכלתם פי' כשתרצה לשחוט בדוק ואח"כ כשתרצה לאכול דהיינו לאחר השחיטה או בזה ראשי תיבות בתר זביחה הבדיקה טעם אחר ויקח את המאכלת הם י"ב אותיות כנגד י"ב בדיקת הסכין: עוד רמז לבדיקת הסכין שנאמר וזב"ח ראשי תיבות ° וזה ° בשחיטת ° חרב ° תבדוק זהו לפני שחיטה ולאחר השחיט' הפוך וזבח"ת ° תבדוק ° חרב ° בשחיטה ° זאת ° ואכלת • וא"ת מאחר שבדיק' הסכין מן התורה למה אין מברכין על הבדיקה וי"ל חיישינן שמא ימלך ולא ישחוט ונמצא שבירך ברכה לבטלה עוד י"ל למה אין מברכין לפי שכל מצוה ומצוה שאין עשייתו גמר מלאכה אין מברכין עליה וראיה מסוכה אע"ג דכתיב חג הסוכות תעשה לך אין מברכין על עשייתו לפי שאין עשייתו גמר מלאכה פי' גמר מצוה ובדיקת הסכין אין עשייתו גמר מלאכה שהרי צריך אח"כ שחיטה וכן צריך לבדוק הסימנים לאחר שחיטה:

(ג) **בי"ד** השוחט עופות הרבה או בהמות הרבה צריך לבדוק הסכין בין כל א' וא' שאם לא עשה כן ובדק באחרונה ונמצאת הסכין פגומה הרי הכל ספק נבילה אפי' ראשונה כתב רמ"א מי שרוצ' להכני' עצמו בספק זה אינו צריך לבדוק הסכין בין שחיטה לשחיטה • ובפ"ח כתב שצריך לבדוק כו' משמע דהיינו בדיקה כהלכתה אבישרא ואטופרא ואתלת רוחתא: וכ"כ מהרי"ל • כתב ע"ז השוחט לאחרים ואח"כ נמצא פגום שמחוייב לשלם כל הפסד דמזיק בידים הוא עכ"ל והאריך שם בראיות ומביים דפטור השוחט משום דמדמה דין זה לדין מי ששמם' כלב בחבירו דהוא היזק כעשה אחר השבה כל שכן כאן דאין שום ריעותא דטריפות אלא מכח ספק על כן אין להוציא ממון מזה כלל עכ"ל: ובנקודות הכסף השיג עליו וכתב היכי לא בעינן ברי היזקא אלא בגרמא אבל הכא דמזיק בידים שהרי שוחט בידו בסכין פגומה אם כן לא היה לו להכניס בספ' וכ"ש שדרך הסכין לפגום כששוחטין הרבה והם כברי היזקא:

(ד) **בסימן** הכ"ל סעיף י"ג שחט בסכין בדוק ולאבד קודם הבדיק' אחרונה ואח"כ נמצא פגום שחיטתו כשירה •

הואיל ויצא ביותר וזה שנמצא פגום אימר שיבר בה עצמות ולאו אדעתי' דאוקמי' הסכין אחזקת'. אבל אם לא בדק הסכין ששחט בו ונאבד אחר שחיטתו השחיטה פסול' כד"א בפת' בכין אבל טבח ר"ל שוחט שיש לו סכין מיוחד לשחיט' ומקו' מיוחד לשחיטה שמצניע שם תמיד בחזק' בדוק הוא ואם שחט בו בלא בדיקה ונאבד שחיטתו כשירה: ובפ"ח כתב ונאבד שחיטתו כשירה ולא חיישינן שמא עם עמידתו נפגם מעצמו ולא דמי לדלקמן בסי' ט"ז דאמרי' אימור בדבר אחר נפגם דשאני התם שהרי הוא פגום לפנינו ע"כ וכתב רמ"א ראוי לכל טבח שיהא לו סכין מיוחד לשחיטה ואסור לעשו' בו שום דבר ויצניע שלא יפגמנו ומ"מ לא ישחוט בו לכתחילה בלא בדיקה:

(ה) **ובסעיף** ט"ו השוחט בסכין בדוק ואח"כ שיבר עצמות דרך שביר' שלא כדרך הולכה והובאה ובדק אחר כך הסכין ונמצא פגום שחיטתו כשירה דאנו תולי' בשבירת העצמות כפגימה וכן כל כיוצ' בזה כגון שנפל הסכין על גבי קרקע קשה ודוקא שראינו שנפלה על חודה אבל מספיקא אין תולין לומר שנפלה על חודה ואם שבר בה עצם המפרקת אפי' דרך שבירה אין תולין בו מפני שהוא רך עד כאן · ומה שנמצא בקצת הגהות שחיטות להכשיר בנמצא סכין פגום לאח' שחיטה ונמצא חתך בעצם המפרק' מעשה כזה בא לידי כמה פעמים ולא רציתי להורו' כן בלי שאל' חכם והסכימו פה כל בעלי הוראה להטריף כיון שמקור דין הוא מריב"ק וכבר הביאו בב"י בסי' י"א שכל גדולי פוסקים ראשונים ואחרונים חלקו עליו ומסקנתו שספק דאורייתא להחמיר וכן פסק בש"ע והסכמת כל האחרונים חלילה להקל וכן הסכים הרב המפורסם אב"ד ור"מ ורב דמדינה מוהר"ר דוד אופנהיים נר"ו ובית דינו הכן היכי שיש עוד צד להקל כגון שהסכין לא יפגו' כל כך וכה"ג יש לצדד להקל ובלא"ה אין להקל עכ"פ אין להשוחט להורו' בדין זה וצריך לשאלו' חכם דוק':

(ו) **כתב** בסעיף ד' טבח שנמצאת פגימה בראש הסכין ואמר זאת הפגימה היא מפני שאני מכסה דם עופות בו ובשאני שוחט אני נזהר שאיני נוגע בפגימה מעבירין אותו וקרוב לומר שהכלים אסורים · ובפ"ח כתב מעבירין אותו לפי שמעיד על עצמו שאינו מקפיד בין סכין פגום לשאינו פגום ועוד דהא לשחוט בסכין פגום אסור לכתחילה אף שנזהר מלשחוט נגד הפגימה:

השוחט חיה או עוף צריך לכסות דמו וצריך שיתן עפר למעלה ועפר למטה: ויכסה באפר בירה ובעפר המגדל צמחים ועפר תחוח אבל לא בעפר לח: ויברך ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על כיסוי דם בעפר:

תם ונשלם השחיטות מוהר"ר יעקב ווייל ז"ל

דין כסוי ולקוטי דינים משחיטות ובו כ"ד סעיפים.

(א) **בי"ד** כיון ד"א השוחט חיה או עוף צריך לכסות את דמו בין כדין עתה בין שהי' מזומנים בידו בפ"ח כתב חיה או עוף למעוטי בהמה ואע"ג דבהמה בכלל חיה כדאיתא בספר' המקפה שאני הכא דכתיב על הארץ תשפכנו כמים · ואני תמהתי כמך על זה בבעל הטורים שכ' תשפכנו בגימט' כשור ולכסותו: בט"ו בסימן הנ"ל שמזומנים בידו דכתיב אשר יצוד ציד מכל מקום · אם כן למה נאמר יצוד למדך תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה פי' כאלו הוא צד שאינו מזומנת לו כלומר שלא יאכל בשר תדיר: (ב) **כתב** רמ"א בי' הנ"ל הכיסוי הוא מצוה בפני עצמו כמ"ש באש"רי פ' כיסוי דם כו' אבל שחיט' כשירה אף אם הזיד ולא כיסה: (ג) **ובסעיף** ב' חייב אדם שיברך קודם שיכסה וכתב רמ"א מי ששחט עם ראשון מבר' שהחיינו על הכסוי אבל לא על השחיט' דמזיק לברי'· בש"כ דמזיק לברי' זה טעם החוק · ולי נראה טעם אחר יותר מתקבל משום דשחיטה היא בידו ואינו מצוה לשחוט דהא יכול להיות עולם בלא בשר או שישחוט אחר אבל הכסוי חיוב מוטל על כל בני ישראל שנאמר ואומר לבני ישראל מצוה על כל בני ישראל:

(ד) **מהר"ץ** כתב למה מכסין דם של חיות מפני שכיסו דם של הבל כשהרג אותו קין · והעופות שכיסו דם בתולים של רבקה כשנפל' מעל הגמל · ע"א כתב שמצא בספר חסידים שלא יאמר השטן איך אדם ההוגא ישחוט חיה או עוף שלא חטא ולכך מכסין דמן · אבל גבי בהמה אין מקפידין כ"כ לפי שנוהגין בבהמו' מצו' רבות כמו מתנות כהונה · וקודם השחיט' בכור ראשית הגז ע"א בשביל

בשביל העגל שעשו ישראל לכן אין מקפיד השטן • ע"א משני' דכתי' ביוסף מה בצע כי נהרוג את אחינו וכסינו את דמו שמעינו כתב כיסוי אצל יוסף יוסף בגי' עוף ע"כ : ואני מצאתי רמז בב"הט פ' אחרי וז"ל חיה ועוף טעונין כיסוי שאין מקריבין מהם ע"ג המזבח שלא תהא קטרוג איך דם יאכל דם לכך צוה לכסותו ע"כ • ושאלתי את מחותני הר' המפורסם מה"רר אלי' כר"ז ר"מ ודרשן דקהלתנו בעל המחבר אלי' זוטא ורבה א"כ תורים ובני יונה דמקריבי' מהם ע"ג המזב' לא לכסות' ובחולין דף כ"ד קאמר דחייבין לכסות' והראה לי בספרו אלי' רבה מה שהובא בס' ספר החינוך שכתו' טעם הכיסוי מפני שהנפש תלוי בדם : ויש קצת אכזריו' בנפשינו לאכול הבשר והנפש ישפוך לפנינו ובבהמו' לא נטעוונו לפי שרב הבהמה ניתן לקרבן ולכפרה על נפשותינו ואף שגם במין עופות יש מהן קרב לגבי מזב' ומיעוט הוא ולרב' מועט לא חשש התור' ומפני כן יאחייבת התורה כיסוי בכל העופו' ע"כ ואמר שיש לפרש כן דברי בעל הטורים :

(ה) **ביו"ד** וגם במהר"ן כתב השוחט כוי שקורין פוס"יל אקס בלשון אשכנז יפזר עפר הרבה קודם השחיטה כי ספק חי' הוא וצריך לכסות דמו מספק וכדי להוצי' נפשו מפלוגתא ישחט עוף ע"ג דם הפוס"יל כדי שיוכל לעשו' ברכה על הכיסוי • בפ"ח סי' ד"ח כתב לשחוט עוף ג"כ אצל דם פוס"יל ולא ע"ג דם פוס"יל :

(ו) **עוד** שם השוחט כוי בי"ט לא יכסה הדם בי"ט מפני שהוא ספק חיה ולאחר י"ט יכסנו אם רשומו ניכר ע"כ ואם תאמר למה לא יכסה גם כן על ידי עוף בי"ט כמו שכתבתי לעיל וי"ל לפי שצריכין לפזר עפר הרבה א"כ הוי טירחא יתירה בי"ט לכך אומר שלא יכסה כלל • בפ"ח כתב בסי' הנ"ל אינו מכסה דמו אפילו יש לו עפר מוכן מפני שהרואה אומר וודאי חיה הוא דאל"כ לא היה מטריחין לכסות דמה ויבא להתיר חלבה :

(ז) **עוד** שם השוחט חיה ואח"כ בהמה פטור מלכסות אבל שחט בהמה ואח"כ חיה חייב לכסות כתב המ"א בסי' הנ"ל שחט חיה או עוף ואח"כ שחט עוד אחרת ונתבלבלו בידו אם יודע שדם האחרון כסה דם הראשון פטור מלכסות אבל מבתחלה חייב לכסות :

(ח) **עוד** שם מי ששחט חייב לכסות שנ' וכסהו מי שבח' חייב לכסות ואם לא כיסה ורא' אחר חייב לכסו' שנ' ואומ' לבני ישראל תנו' על כל בני ישרא' ואם שחט וכא אחר וכיסה דמו חייב ליתן לו עשרה זהובי' שנ' כף אחת עשרה זהב כ"ף בגמטרי' קוף ר"ל כשנט' מחבירו אחד ממצוה ברכות חייב ליתן לו עשרה זהובי' ובט"ז כתב אע"פ שאין דנין דיני קנסות בזמן הזה מ"מ כאשר שקדם וכסה ועשה שלא כהוגן מש"ה צריך אותו אדם לפיים להשוחט ע"כ :

(ט) **בתיקון** זוה כתב עפר למעלה ועפר למט' שנ' בעפר ואמרי' בפ' כיסוי הדם עפר לא נאמר אלא בעפר מלמד שהשוחט צריך ליתן עפר תיחוח למעלה ועפר למטה וקשה דה"ל עפר למטה ועפ' למעל' שהרי למטה צריך להיות עפר קודם שיתן למעלה וי"ל כיון שאין צריך ליתן למטה בידים אלא בהזמנה בעלמא סגי ו"א אפי' הזמנה נמי לא בעינן רק בכוונת הלב אבל למעל' צריך נתינה בידים לכך אמר שצריך ליתן עפר למעל' ועפ' למט' :

(י) **כתב** מהר"ן בסי' י"ד סי' כ"ח השוחט חיה לא יכסה דמה עד שיבדוק הריאה שדינה כמו בבהמה בטריפות הריאה • וה"ה בשאר טריפות נשמא הוא טריפה ונמצ' שבירך ברכה לבטלה : וחיה צריכ' ב' סימני' כמו בבהמ' שנא' זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמ' • וכתב המרדכי אם בטרפה החיה מכסה את דמה בלא ברכה : ובתשובת צמח צדק סי' קט"ו כת' דשאל ליה הרב בעל שער אפרי' מהא דכת' בהגה"ת ש"ע בי"ד סי' ל"ג דיותר שכיח ריעות' החיבת קוץ בוושט באווזות שמלעיטין יותר מסרכת הריא' א"כ ראוי דאין לכסו' דמן אלא עד אחר שתבדוק בוושט משו' דחיה אין מכסין דמה עד שתבדוק הריאה והאריך שם בפלפולא ומסי' בכמה טעמים דיש לחלק ביניהם וחדא מנייהו שהרי אפי' אם שכיח נקיבת קוץ מ"מ אינו שכיח דמטרפה בה דאם אינו נקוב מב' צדדים נהגו להכשיר וכהרבה מקומות אין בודקין כלל הוושט משא"כ בריאה דשכיח יותר טריפות דכמה מיני טריפות בריאה ואם זרק הריאה בלא בדיקה מדינא טריפה לכן שרי לכסות דם האווזות בלא בדיקת הוושט :

(יא) **שם** השוחט חיה או עוף ובחולין פ' השוחט ה"ה בהמה ולא יצא מהם דם כשר : וא"ת אמאי כשר והלא כל הלכות שחיטה אין אוסרין אלא בשביל דם וכן גבי שהיי' אמרינן שהדם נבלע באיברי' ושוב אינו יוצא לכך אסור וי"ל שאני הכא דאמרי' דם איברי' שלא פי' מותר אבל גבי שהיי' פי' ונבלע א"כ לכן אסור : כתב הר"ן וכן בא מעשה לידי באווזא שלא הי' לה דם כלל והתיר הרב מוהר"ר משה איסרלש אותה ואמר לי שמצא הטעם שיש לפעמים

בעופות משפחה אחת שאין להם דם כמו שנמצא בין הנמים שלא היה להם דם ומעשה בא לידי באווזא ששחט כראוי והיית' חי לילה אחת וחצי יום ולא הייתו יכולין להמית אותה ושתכתי את ראשה כולה בקורד' ואז יצא ממנה דם כמו בתחלב ומתה לאלתר והתרתיהו

(יב) **דם** הכיתו על הכות' ודם שעל הסכין בזמן שאין אחר אלא הוא יגרור מן הסכין או מן הכותל ויכסנו אבל אם יש אפי' טיפה אחת א"צ לגר' ולכסו' כתב רמ"א מיהו יזהרו עד שיתחי' לירד טיפן טיפן כדי שיכסם ויקל' דם הכפ':

(יג) **כסהו.** ורוח גילה אותה פטור מלכסות אבל כסהו הרוח וחזר וגילהו חייב לכסו' תנו רבנן ושפך את דמו וכסהו במה ששפך יכסה ולא יכסה ברגל שלא תהיה המצוה בזוי' עליו שלא יכסה בידו או בקתא דסכינא · אבל לא בראש של סכין:

(יד) **אין** שוחטין לא לתוך הים ולא לתוך הכלי פירש שלא יאמרו לזרוק לעובדי כוכבים ומזלות הוא שוחט ואם יש בכלי מים שאז אין הדם ראוי לזריקה אם הם צלולים לא ישחוט בו שלא יאמרו לצורה הנראת במים הוא שוחט פי' לשר של צורה ואם הם עכורים מותר וכן אם יש בכלי עפר מותר לשחוט לתוכה כתב פ"ח אם הם עכורי' או נבועים דלא מתחזי בהן צורה וכיוצא בו מותר לשחוט אם הם בכלי אבל בימים ונהרות אין חילוק ואפילו הם עכורי' אסור משום שלא יאמרו הבריות לשר של ים הוא שוחט:

(טו) **היה** בספינה ואין לה בה מקום פנוי לשחוט יכול לשחו' על גבי כלי' והדם שותת ויורד לתוך המים או מוציא ידו חוץ לספינ' ושוח' על דפנותיה והוא שות' ויורד תוך המים והיכו חושש כתב מהר"ן דוקא בהמה דלא בעי כיסוי אבל לא חיה ועוף:

(טז) **ואין** שוחטין לתוך גומא כל עיקר כתב פ"ח לתוך הגומא ואפי' שאינ' נקייה מעפר אסו' הטע' כתב הרשב"א בת"ה לפי שנראה במאסף שם הדם כדי לאכו' עליו שכן דרך הישמעאלים ומצאתי כתוב בהרמב"ן פרשת ראה ז"ל כי במצרים היו זובחים את זבחיה' לשעירים לתוך הגומא והיה העבודה ההיא באכילה מן הדם ומתחברי' עמה' סביב הגומא והיו מתנבאי' בו ומגיד' עתידות ע"כ:

(יז) **כתב** רמ"א ובזמן הזה דאין עובדים כוכבים ומזלות נכך יש להתיר בדיעבד כתב בפ"ח ובזמן הזה כו' אפילו השוחט לתוך הגומא ממש ובשוק כ"ש לעיל בסי' י"א כגון בימים ונהרו' או לתוך הכלי דאף מעיקר הדין שרי בדיעבד אבל בא"ז כתב שטוב לכתחילה להחמיר:

(יח) **מהר"ץ** כתב מי שהלך בספינה או בדרך ואין לו עפר יקבל הדם בבגדו ויברך על כיסוי דם וכשמגיע למקום עפר יגרור מן הבגד ויכסה בלא ברכה או שורף טליתו ומכסה בו ואע"ג דאיכו מגדל צמחים ואפר מקרי עפר שכ' ולקחו לטמא מעפר שריפת החטא' אע"ג שעובר משום בל תשחי' בל תשחי' דגופו עדיף וכן שוחק דינ' זהב ומכסה בו דמקרי עפר שכ' ועפרות זהב לו ואין מכסין בשלג אע"פ שכ' לשלג יאמר הוי ארץ דרך כם אמר איוב שיכולת ביד הק"בה לעשו' אבל אנו רואין בחוש שמשלג יצא מים ולא עפר ועוד משום דארץ מקרי אבל לא עפר עקרי:

(יט) **ואפר** כירה מותר לכסות בו ואלו דברי' שמכסין בהם בזבל הדק ובחול הדק ובסיד ובחרסי' ובלבינה מכותשת ואין מכסין לא בזבל הגס ובחול הגס ולא בסיד ובחרסית ובלבינה שאינו מכותשין ולא יכסה עליו כלי כלל עפר המדבר אין מכסין בו אע"ג שגדל מאליו כיון שאין מצמיח מה שזורעין בו כראה לי מה שאמ' לעיל המהלך בדרך פי' שהוא במדבר: ואין מכסין בעפר לא אסמכת' מן הפסוק מי מכה עפר יעקב עפר הראוי למכות ·

(כ) **ואם** שחט מאה חיות או בהמות או עופות במקום אחד ברכ' אחת לכולן וכיסוי אחת לכולן בד"א אם לא שח בנתים בדברים שאין צריכן לשחיטה אבל אם שח יחזור ויברך אבל אם היה שח מדברים שצריכין לשחיטה כגון הביאו לי לשחוט או אחוז או כיוצא בו מה שהוא צורך שחיטה אין לחוש:

(כא) **השוחט** הרבה בהמו' או חיות או עופו' והביאו לו יותר אם יש לפניו מן הראשוני' של כשחטו עדיין או נפטרו בברכ' הראשונ' אבל אם גמר לשחו כבר כל אש' היה לפניו והביאו לפנע עוד יות' יכס' הראשונ' ויחזו' ויבר' על האחרוני' ויש חולקין בדב' ע"כ טוב' ונכון לכ שוחט ובפרט שוחט דמתא שיהא כזהר לכתחיל' להיו' דעתו בשעת ברכה על כל מה שיביאו לו לפטור בברכה אחת

(כב) **מותר** לשחוט בשבת ליולדות או לחולה שיש בו סכנות כששות שבא' אשר יעשה האדם וחי בהם ולא שימות בהם ואם שחט בשבת לא יכסה דמו עד אחר שבת באשר ששחיטה דווקא מותר אבל לא כיסוי:

(כג) **דם** שנתערב במים אם יש בו מראה דם חיי' לכסות נתערב בדם בהמה רואין אותו כאלו הוא מים אם יש בו מרא' דם חייב לכסו' ר' יודא אומ' אין דם מבטל דם רב פפא אומ' איןדיחוי אבל מכו' אפי' דם נתו' המי' לא בטל דיה אפי' אם נתבלע דם בקרקע חייב לכסותו ובל זה אם אין דם

אחר

אחר מזה חשוף שם לכסותו כנ״ל :

(לא) **לא** ישחט חיה ועוף בי״ט אא״כ היה לו עפר תחוח מעי״ט ואפר כירה מותר לכסות בו והוא שהוסק מעי״ט אבל הוסק בי״ט צריך שיהא רותח כ״כ שראוי לצלות בו ביצה ואז מותר אבל יזהר שלא יכבה בגחלת משום מכבה : בא״ח סימן תצ״ח השוחט בהמה בי״ט לא יתלוש הצמר לעשות המקום לכסות אלא מפשיטו ואח״כ הולך והולך ואם כתלש כתלש וכן השוחט את העוף לא ימרוט את הנוצה לעשות מקום לכסות כתב מהר״ן אבל אם לא יכול לשחוט בלא מריטת נוצת מותר לתלוש משום שלא יתקלקל השחיטה וגם משום דבר שאינו מתכוון מותר בשם רבינו יודא מספירא :

הא לך כל דיני המפוזרים בשלחן ערוך ובפוסקים קדמונים ובתראים ובו י״ב סעיפים

(א) **בהגהות** רמ״א סי׳ י״א מקצת שוחטי׳ נוהרים שלא לשחוט שום אווזא פטמת נפשט אם לא שאוכלין מלבה משום קבלה שיש שעה אחת באותן חדשים אם שוחט בו אווזא מת השוחט אם לא אוכל ממנה ונוהגין לאכול מן הלב תשב״ן בשם רבי יודא חסיד : כתב הב״ח בסימן הנ״ל מן הלב ובהגה״ת מנהגים איתא דנותני׳ לו מן הכבד • וראיתי עתה לאכול מן הרגלים :

(ב) **בי״ד** סימן י״ז השוחט את הבריי׳ ולא פירכסה הרי זה מותרת אבל השוחט׳ והיא כל שמעמידין אותה נגערה או במקל ואינה עומדת אף ע״פ שהיא אוכלת מאכל בריאה שוחטה ולא פרכסה כלל הרי זו נבילה ולוקין עליה • ואם פירכסה הרי זו מותרת וצריך שיהיה הפרכוס בסוף השחיטה ולמפוך עד אחר השחיטה אבל מתחילתו אינו מועיל כיצד הוא הפרכוס בבהמה דקה ובחיה גסה ודקה בין שפשטה ידה והחזירה או שפשטה רגלה אע״פ שלא החזירה או שכפפה רגלה בלבד הרי זו פירכו׳ ומותר׳ אבל אם פשטה ידה ולא החזיר׳ הרי זו אסור׳ שאין זו אלא להוצאת נפש בלבד ובבהמ׳ גסה אחד היד ואחד הרגל בין שפשטה ולא כפפה בין שכפפה ולא פשטה הרי זו פירכוס ומותר׳ ואם לא פשטה לא יד ולא רגל ולא כפפה כלל הרי זו נבילה ובעוף אפילו לא רפרף אלא בעינו ולא כשכש אלא בזנבו הרי זה פירכוס :

(ג) **השוחט** מסוכנת בלילה ולא ידע אם פירכסה׳ הרי זו בספק נבילה ואסורה ואם רוצה לשחוט מסוכנת בי״ט לא ישחוט אא״כ יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי בי״ט ואם לאו לא ישחוט אא״כ וכו׳ שאסור להכין מי״ט לחול : בי״ד סימן י״ז גדולי חכמים לא היו אוכלים מבהמה שממהרים ושוחטים אותה כדי שלא תמות אע״פ שפירכסה בסוף השחיטה ודבר זה אין בו איסור וכל הרוצה להחמיר על עצמו בדבר זה הרי זה משובח ובפ״ח כתב כל הרוצה להחמיר וכו׳ אבל מידת חסידו׳ ליכא וזהו בבהמות ישראל אבל בהמות של אינו יהודי מידת חסידות נמי שלא להתירה ואסורי ליכא : בשחיטות זאת ליהודה אוסר לקנות לכתחילה בהמה מסוכנת ממי שאינו ישראל כי אסור לכל בר ישראל לקנות מתחילה ספק איסור וגם בעל טורי זהב סימן קט״ו כתב בשם רש״ל שנהגו לאסור הכבשים שגדל בהן מין שחין שקורין בלאטרין שרגילין למות בהן ומיהו כתבו בשם א״ז דמסוכנת דאינו יהודי לא מתכשרא עד דקיימא אכרעי׳ מאליה ואזלה ארבעה גרמידי בדקה ומלא קומתה בגסה :

(ד) **בי״ד** סי׳ ט״ז אסור לשחוט אותו ואת בנו ביום א׳ ד לא שנא האם ואח״כ הבן או הבת ולא שנא הבן או הבת ואח״כ האם ואינו נוהג אלא בנקבות שוק בנה וודאי ואם נודע בוודאי שזה הוא אביו אין שוחטין שניהם ביום א׳ ואם שחט אינו לוקה שהדבר בספק אם נוהג בזכרים או אם אינו נוהג : עבר ושחט אותו ואת בנו ביום אחד מותר לאכלה ויש מי שאוסר באותו היום לאכול האחרון • יום א׳ האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה כיצד הרי ששחט ראשון ליל ד׳ לא ישחוט השני עד תחלת ליל חמישי ואם שחט הראשון בסוף יום ד׳ קודם בין השמשות שוחט הב׳ בתחילת ליל חמישי ואם שחט הראשון בין השמשות ליל חמישי לא ישחוט השני עד ליל ו׳ ואם שחט ביום אינו לוקה : בש״ך כתב הטעם דספק בין השמשות הוי יום ול׳ :

(ה) **ואם** הוא כרוך אחריה חזקה שהיא אמו : כתב בט״ז מסתמא שהיא מולידתו והניקתו : וכ״כ כרוך אחריה • כתב בש״ך היינו שמבקש אחריה אפילו הוא דומה ממש בתואר האם או בשאר סימנים שבגוף וכן כתב רש״ל :

(ו) **הלוקח** בהמה אין חוששין שמא נשחטה אמה או בנה היום ואין צריך לשאול אחר זה כתב הש״ך דאיכא ספיקא גדולה שמא אם קנה לו וא״ת י״ל יש לו שמא לא לקחה לשחיטה וא״ת לשחיטה שמא מכאן לאחר כמה ימים ישחוט : כתב בעל הטורים פרשת אמור וכי תזבחו כמוך לאותו ואת בנו רמז לאותה שאומרים ד׳ פרקים בשנה צריך להודיע אמו מכרתי היום לשחוט • כתב בש״ך ובפ״ח בשם הר״ן אבל על המוכר להזהיר הלוקח ולהודיע אם שחט האם או הבן היום אפילו שלא בד׳ זמנים והם ערב פסח וערב ראש השנה וערב

עזרת ועיי"ש אחרון של חג :

(ז) **אם** שחט וכו' אין איסור אותו ואת בנו נוהג אלא בשחיטה שנאמר לא תשחטו אבל אם ניתזה הראשון או נתנבלה בידו מותר לשחוט השני : כתב הש"ך וס"ח או נתנבל כתבו האחרוני' שאם נתנבל בידו מאחד הדברי' שאנו מחמירין בו כגון שהיה במיעו' בתרא או שנמצא סכין פגו' לאו שחיטה דאסרינן להו מספיקא וכן כל כיוצא בזה אין לשחוט הבן או האם אחריו ע"כ : כתב הש"ך בכלל זה אם שחט ונמצא טריפה לנקין אם ישחוט השני דהא לא נתנבל בשחיט' וזה פשוט : וכן מבוא' בדברי הרמב"ם שכתב וז"ל השוחט את הראשון והרי הוא ספק נבילה אסור לשחוט השני ואם שחטו אפ"ה אינו לוקה ע"כ :

(ח) **בהמה** שנשחטה אמה או בתה היום ונתערבה באחרות וצריך לשחו' מהם כיצד תקנתו בכבשינהו וניידי ממקו' קביעתן ויקח אחד מהם וישחו' דכל דפריש מרובה פריש ושנים הנותרים אסור לשחו' היו' כש"כ כתב ממקו' קביעתן דכל זמן שהם ביחד בעלי חיי' לא בטלי אפי' באלף ואסור לשוחטן היום משו' דהוי מחצה על מחצה :

(ט) **בי"ד** ולד של בהמה אם אין יודע בוודאי שכלו לו חדשיו אסור לשחוט משום ספק נפל עד תחילת ליל ח' : בעטרי זהב ליל שמיני ואע"ג דגבי קרבן כתיב מיום השמיני והלאה שאני קרבן דאינו ראוי להקריב בלילה דכל קרבן הוא ביום דווקא ולא בלילה :

(י) **בי"ד** סי' ט"ו אין סומכין על אינו יהודי בגדיי' קטני' הניקחים ממנו ואומ' שהם בני ח' ימי' כ' הש"ך אין סומכין כו' לפי שאין אינו יהודי נאמן אלא בעדו' ואפ' לבר וכ"ש כאן שהו' אומ' להשביח מקחו כ"כ הרשב"א בתשוב' סי' רמ"ג לפ"ו אפילו אינו יהודי המס"לת אינו נאמן · דהא בעדו' אשה קיימא לן דאינו נאמן אלא במס"לת ע"כ · ובספ' בית הילל כתב בגדיי' קטנ' · ואין להקשו' מ"ש בטור א"ח סי' תקי"ג בשם י' בהג"ה אינו יהודי המביאין בכור בי"ט ראשון ומס"לת שנולדו' מאתמול מות' לסמוך עליהן ע"ש ובמרדכי ריש ביצ' עכ"ל וא"כ אף כאן ראוי להאמינו שה' בני ח' ימי' וזה אינו דתשובתו בצידו מה"ש אא"כ בהג"ה דוק' בי"ט שחל באמצ' שבוע אבל י"ט שחל בא' בשבת יש לחוש שמא נולד בשב' ואיסור דאורייתא אינו נאמן וראיתי בתשובה הנ"ל סימן ע"ט והביא ראיה ממרדכי ריש ביצה דהת' גבי ביצים אינו אומר דאינו יהודי אומ' להשביחנו אדרב' גרוע קא מגרע שביצי' הנולדים מאתמול אינם משובחי' כ"כ מנולדי' היום כי הבצים הנולדים היום המה משובחים יותר אם כן באיסור דאורייתא לא סמכינן במס"לת ע"כ : בפ"ח כתב בגדיים קטנים כתב הרי"ק שמעתי מפי בקיאים שכל שגדלו שינים בידוע שעברו עליה' ז' ימים שלימים ע"כ גם אני שמעתי כן: ועוד אני שמעתי לבחון בקרנים שכל שאינו רכים עדיין שיכול לתחוב בה הציפורן אלא שהם קשים וחדודים בידוע שעברו עליהם ז' ימים שלימים ולמעשה צריך לבדו' בשינים ובקרני' אם גדלו השנים וקרני' הם קשים וחדודים סמכינן עליהם להתירם הא לאו הכא אין ראוי להתירם כלל ע"כ :

(יא) **בא"ח** סי' תל"ז ס' ע"ו השוחט בהמה בי"ט טוב לו שלא יבדוק עד שיפשיט עורה שאם תמצא טריפה לא רשאי להפשיטה ע"כ כתב במגן אברהם להפשיט' דלא שרי כופן משום תחילתן אלא במלאכ' דרבנן אבל הפשט דאורייתא ע"כ ובעטרת זקנים כתב השוחט בהמה בי"ט מותר להפשיט עורה קודם הבדיקה דכיון שנשחט בחזקת היתר היא עומדת עכ"ל :

(יב) **בי"ד** סימן ל"א ואם נמצא במוח מים וכו' כתב בהג"ה מכל מקום אין צריך לבדוק אחר זה דסמכינן ארובא ויכול להשליך הראש או למכור לאינו יהודי בלא פתיחה. כתב פרי חדש ויכול להשליך ובולי זה פשוט דבולי טריפות לא בדקינן משום דסמכינן ארובא · וכן מבואר בחולין דף י"א דגרסינן התם מנא הא מלתא דאמרי רבנן זיל בתר רובא ואמרינן דאתי מרישא של עולה דאמר קרא ונתח אותו לנתחיה ולא נתחים לנתחים ולא חיישינן שמא ניקב קרום של מוח ומיהו היכא דאיכא ריעותא שהיתה מתנענעת ומסבבת ראשה שרגילים לעשות כך כשיש לה מים במוח או אם לא בדק הראש הבהמה אסורה וכ"כ הב"ח וט"ז ע"כ :

סליק הלכות שחיטות של גבול בנימין

כשהבודק בא לבדוק יחתוך מעט בחלב הכבד מצד הצלעות כדי שיכנס באצבעו בצד ימין הבהמה שהוא ימין הבודק כשתלוי׳ ברגלי׳ כדי שימשמש אם נסרכה אונה או אומה לחלב הכבד ולא יחתוך לצד חלל הגוף והריאה כלל כדי שלא יחתוך שום סרכה ואח״כ ירחיב החיתוך ויבדוק תחילה אם נפרדה לפחות עוקצי אומה מעומק שבין שתי הערוגות הנקר׳ קנה הלב אפילו מעט ואח״כ יבדוק בנחת בין ערוגה בצלעות ובערוגה שלא נסרכה לקנה הלב. ואח״כ ירגיש שהיא ג׳ אונות ואומה. ולא יהיו חסר עד שלא נשאר טרפא דאפשא. ולא יהיו חלוף שלא יהיו יותר גדולי׳ באחד מאונות מאונה הסמוכה לאומה. וכן שלא יהיו פחות בצד ימין מבצד שמאל וכן שלא יהיו יתיר בשורות אונה שלא בדרי׳ אונה יותר מטרפא דאפשא אחר כפיתה ושלא יהיה יתרת באונה עליונה לצד פרשה שאז טריפה אף שדרכה להתפצל אח״כ שלא יהיו סירכות שאינם דרין כמוחין במשמוש היד לא מאומה לאונה ולא מאונה לאומה שלא כסדרן. הייני מגב לגב ומגב לחוד. או אפי׳ מחוד של זו לגב של זו. וכן מראשונה לשלישית. ושאין בה תרתי בועי דסמיכן. או אפי׳ אחת בשיפולי ריאה ואין חוט בשר מקיף. או אצל החריץ במקום הדק שאז אפי׳ חוט בשר מקיף טריפה. ושאין סירכא יוצא מתוך הבועה. אח״כ יכנים ידו ויוציא עינוניתא דורדא מכיסה: וימשמש אם יש בה סירכא או בועה שלא במקום החריץ. שאז דינה כדין האונות אבל אם הבועה במקום החריץ אפי׳ חוט בשר מקיף אותה טריפ׳ או שיכתה העינוניתא ממקומ׳ חסירה או יתירה הכל טריפה. ואח״כ יחתוך בחלב הכבד שבצד שמאל ויבדוק אומה ושני אונות הראויים בה הכל כמו שעשה בצד ימין: ואם יש לו ספק בבועות. או בשינוי המראות. יוציא הריאה: (ועכ״פ כל בודק שנה הראשונה חייב להוציא הריאה. ואז עוס לך) ואז יבדוק גם במראות הכשירות שסימנים המה כא״יל תאכלנו:

גבול דין בדיקות הריאה ובו י״ד סעיפים בנימין

אמר רבא חמש אונות אית לה לריאה שלש מימין ושנים משמאל: כשהבהמה תלויה ברגליה ופניה (ס״א ובני מעיים) כנגד הבודק ואז ימין הבהמה נגד ימין

(א) **כתב** בבעל הטורים בפרשת ראה בפסוק כי ירחיק ממך המקום וכו׳ וזבחת וגו׳ הפסו׳ הזה מתחיל בכף ומסיים בכף לומר אע״פ ששחט צריך להכניס בו כף ידו ולבדוק הריאה אמרו רבותינו ז״ל מכאן לטריפה שהיא אסורה מן התורה דכתי׳ ובשר בשדה טריפ׳ לא תאכלו הן י״ח אותיו׳ כנגד י״ח טריפו׳ ועוד כתוב להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החי׳ הנאכל׳ ובין החיה אשר וגו׳ תני דבי ר׳ ישמעאל אלו י״ח טריפו׳ שנאמרו למשה ר׳ ע״ה בע״פ למדנו מכאן שאין מברכין על הבדיקה דחיישי׳ שמא ימצא טריפו׳ ויעשה ברכה לבטל׳:

(ב) **חמש** אונות פי׳ כמו ואוזן ר״ל בליטה יוצאת מן הריאה כמו אזנים היוצאים מראש של אדם ואמרה׳ אונות ר״ל אונות קטנות מלבד האומה שבכל צד שהיא ג״כ אונה ונקראת בשם אומה מפני שהיא גדולה כאם לבנים ומלבד העינוניתא שהיא קטנה מכל אונה וסימן במקום גדולי׳ אל תעמוד: (ג) **שלש** מימין כו׳ דהיינו כשהריא׳ בתוך הבהמה והבהמה תלוי׳ ברגליה ואז האומו׳ למעלה והאונה שאצלה בצד ימין היא הגדול׳. באונות והיא נקרא אונה ארוכה ושנה ולפעמים נקרא׳ אונה תחתונה ולפעמים נקרא׳ אונה הסמוכה לאומה והשני׳ לה נקרא׳ אונה אמצעי׳ וגם אונה קטנה ואונה שאצלה נקרא׳ אונה עליונה ולפעמים נקרא׳ אונה המתפצלת וגם אונה הסמוכה לוושט. ובצד שמאל אצל האומה יש ב׳ אונות אחד ארוך משוך כאן ואחד אונה עליונה ואינו ארוכה ונגבה כאונה עליונה של ימין:

(ד) **בי״ד** פי׳ ל״ע אין לבדוק אחר שום טריפות מן הסת׳ כ׳ הש״ך דרוב בהמות כשירות הם חוץ מן הריאה צריך לבדוק מן הבהמה וחיה אם יש בה סירכה לפי שעלולה לטרוף מחמ׳ הסירכו׳ ושאר טריפות דשכיחי בה. וכל הפורץ גדר לאכול בלא בדיקה ישכנו נחש וברמ״א ונהגו ג״כ לנפח וכו׳. ובקצת מקומו׳ מקילין שלא לנפחה רק אם היתה בה סירכה עוברת במשמוש היד. וכתב רש״ל ה״ה כל שאר ריעות׳ שצריך לנפח: (ה) **בי״ד** מי שקרע בטן בהמה וקודם בדיקה בא אינו יהודי או חיה ונטלה והלך לו הרי זו מותר׳ וכתב רמ״א ויש מחמירין אם נאבדה הריאה ואין להתיר רק בהפסד גדול או בגדיים וטלאים וחיות שאין סירכות מצויות בהן. מצאתי כתב באילות מה שנדלך בביתו אם נאבדה הריאה יש לבדוק בצלעות כי על הרוב יש להן סירכות בצלעות כתב הש״ך ויש מחמירין כדי שלא ישליך הריאה במזיד בלא בדיקה ואם השליך הרי זה טריפה והפורץ גדר ישכנו נחש בספ׳ ב״ה כתב אף שהחזיק כשכן נקודין יש להחמיר בשאין הפסד גדול:

(ו) **בי"ד** סי' ל"ו ריאה יש לה ב' קרומי' ניקב זה בלא כנגד זה פו' בע"ז שזו כשירה כמו הקירקבן בסימן מ"ט ולא דמי לוושט סי' ל"ג דהת' פ"י שהו' מתפשט ומתוך אכילה מתרמי להדדי ורמ"א כתב ויש מטריפין והטע' דכיון שהריאה שואבת כל המשקים נוחא ופשטא ומשמע' קול אפשר דמיתרמו אהדדי וע"כ הדבר פשוט דלא אמרו אלא פששניהם מרוח אחת : ובנקודת הכסף חולק עליו וס"ל דהא איכא טעם אחרינא משום דלפעמים הרוח נכנס בזה ויוצא בזה ולפי זה גם בב' רוחות טריפה :

יומן הבודק : ושמאל הבהמה כנגר שמאל הבודק : או חסר : או יתיר : או חלוף טריפה : אי חסר או יתיר אחד מהאונות בין בצד ימין בין בצד שמאל טריפה : והיתרת העומדת שלא בדרי דאונה טריפה : ויש מרבותינו שמטריפין יתרת אפילו עומדת מקמ' ויש מכשירין ויתרת העו:דת בדרי דאונה וכשנופחין הריאה אז היותרת נוטה לצד גבה של הריאה אז היא טריפה אבל כשנופחין הריאה ונוטה לצד קטא של הריאה אז הוא כשירה :

אם

במהר"ץ ניקב העליון ולא התחתון כשירה כגון שהי' לה גילדה ונקלף ובשארה כתמרה אדומה בתחתון כשירה ונראה לי לפרש כדאיתא בפרק לולב הגזול אמר רבא האי אתרוגא דאוגליד כאהיכא סומקא פסידה פירש רש"י שם כאהיכא סומקא תמר' אדומה ואף זה לאח' שנקלף נהפך לאדמימות כדרך כל הנקלפים והא ראי' אם יש לאדם שחין או גרר ואח"כ נתרפא ונקלף אותו שחין או גרר נשאר באותו מקום אדום ככ"ל :

(ז) **בי"ד** בסימן הנ"ל אפילו נגלד פירש נקלף קרו' העליון כולה כשיר' אלא שצריכ' בדיק' ר"ל פגיעה ודוקא בנגלד אבל בניק' קרום עליון לחוד א"ל בדיקה כמ"ש הש"ך וכתב רמ"א איזו אם נמלא כוע' על מקום שנקלף העו' עליון יש להטריף כי הוי קרום שעלה מחמ' מכה פירש כל קרום שעלה על הנקב המטריף בריאה איכו קרום הואיל וסופו לסתור ולסלק לאחר זמן וכתב הש"ך ה"ה אפי' בועה ממא' וכיס · כתב רמ"א בסי' הנ"ל יש אומרים אם נפחו הריאה ונקרע הקרום מחמת הנפיחה טריפה וכתב הב"ח כ"ל דאיירי שנפחוה כדרכה אבל אם נפחה יותר מדאי כשיר' דאמרי' בעו:דה בחיי' לא היתה כ"כ נפוחה וכן מעשה בכל יום שמכשירין · ובבדיקות מהר"ן ושאר אחרונים כתבו ואם נקרע הקרום מחמת נפיחה בכיב היכש יבש הוא ואין צריך בדיקה לראות אם יבש הוא וטריפה פב"ל ואפשר דבכ"הג מיירי כגון דאיכא שום ריעותא בריאה כגון יבש או בועות או מראה פסול' וכה"ג דצריכין לנפחה לראות אם תעלה בנפיחה ואם נפחה כ"כ עד שנקרע הקרום ואז אין כאן ריעותא דטריפה במח"כ אי דייכת לה כדקודם נפיחה טריפה היא משום ריעותא שיש בה ואי כלאחר נפיחה הא נקרע הקרום ודוק : (ח) **בי"ד** בסי' הנ"ל וגם במהר"ן ריאה שנשמע בה קול הברה כשנופחין אם ניכר אותו המקום שממנו נשמע הברה מסיבין עליו רוק או תבן אם מתנדנד בידוע שהיא נקובה וטריפה ואם לא ניכר המקום מושיבין אותה במים פושרין ונופחין אותה אם מבעבע המים טריפה ואם לאו בידוע שקרום התחתון בלבד ניקב והרוח מהלך בין שני הקרומים ומפני זה נשמע בה קול הברה וכשירה · כתב רמ"א ואם שמוה פעם אחת במים חמין או קרים שוב אין לה בדיקה אפי' בפושרין · בפ"ח כתב במים חמים או קרים : בגמר' בחמימי לא דבוולי' דקרירי לא דמטרשי פירש רש"י דבוולי לה והנקב נכתם · דמטרשי לה ומקמי אותה כאלכן והא אין נקב בעליון אתקרע העליון מחמת שמותא ולפי זה כל שבדק במים קרים ולא נמצא כשרה אבל הר"ן כתב בשם אחרים דמטרשי לה נמותמי הנקב ולפי זה בכל גוונא לא מהני בדיקה וכן יש להחמיר כמו שכתב בהג"ה · כתב המגיד פרק אלו טריפות בימן מ"ו דאכן לא בקיאין בהך רק דנבי שירכה הנתוק ע"י משמש ומיעך ביד בודקין אותה בנפיחה ובמים פושרין כמאס הרוק אבל בשאר ספיקות טריפות אין סומכין על בדיקת הנחה במים פושרין שאין אנו בקיאין דלמא אם היה נופח כראוי היה מבעבע והעובר על זה מאכיל טריפות לישראל ע"כ : (ט) **כתב** מהר"ן וכן לפעמים שהליחות סותמת הריאה עד שהסימפון איכו עולה בנפיחה או יתן מים פושרין בנקבה ויבעבע ויהפוך לחוץ אולי יעלה בנפיחה : או יהפוך כל הערוגות והנקב למטה וימשמש ביד על אותו מקום ואח"כ יבעבע כדי שילא הליחות שבנקבה והסימפון ואם לא תעלה בנפיחה כשיר' וכן בא לידי כמה פעמים ובדקתי בזה ואז עלה בנפיחה והכשרתי :

(י) **כתב** ברוקח מעשה בריאה שהיתה בלד שמאל רק אונה אחת וראיתי שהיה באונה כמין סדק והית' גדולה מדין האונות שבריאה בשנים ושרה אחד היה ארוך מחבירתה והכשרתי : וברוקח חסרו אחד מן האונות ולא נהולה מן האונות

גדולה כמראה ובמשך כשיעור שני אוכות נידוני' כשנים אפי' בלא סדק וכשירה לכן צריך הבודק להשים לב על הסדקים שהם כנגד חלק אוכות כי הרבה סדקים יש לריאה אלו הולכין לכאן ואלו הולכין לכאן · והני מילי בשל אוכה אבל בשל אוכה הסמוכה לאומה אין צריך סדק רק אם היא ארוכה ועבה או היא כשירה :

(יא) **בהגהת** אש"רי מעשה בריאה בצד ימין שהיו שתי אוכות גדולות והשלישית ניכר בה חיתוך גמור שהוא כדי להכשיר ע"י והיה בו עוד שנוי אחר שלשה אוכות מצד שמאל ואסר רב אחאי והשיב ר"י לא ידעתי מה ראה לאסור אם לא קיבל מרבותיו בקבלה כי נראה להיות היתר גמור והדבר פשוט שאין בזה שום צד איסור וכן נוהגין ק"ק קראקא :

(יב) **בי"ד** סי' ל"ו וגם במהר"ן ריא' שנתרוקנה ונסרה מבשר שבתוכה אם השמפונות קיימים אפילו מחזיק החלל ביצה ומחצ' כשירה אבל יותר מרביעי' טריפ' · וכן אם בפנים כגון גומא ואינה עול' בנפיח' טריפ' דחסרון מבחוץ שמיה חסרון אבל אם עולה בנפיחה כשר :

(יג) **בי"ד** סי' ל"ה ה' אוכות אית לה לריאה כו' ואם חסרו אחד מימין או משמאל או שהיו ב' בימין וג' בשמאל טריפה · במהר"ן למה חסר ויתר וחלוף טריפה י"ל לפי שאינה יכולה לחיות כמו שאומר הכתוב הוא עשך ויכוננך מלמד שברא הק"בה כוננות לאדם שאם יתהפך מיד הוא מת ומטעם זה משמע אפי' יתרת העומדת בדרי דאוני דכל יתר כנטול דמי אבל לית הלכתא כרבא אלא כל היכא דקיימי בדרי דאוני ואינה נוטה לצד גבה כשירה אפילו ארבעה וחמש' ולא אמרינן כל יתר כנטול דמי אלא היכא דלאו אורחיה כגון חמש רגלים או שתי ירות וכיוצא בו : ופירש כל יתר כנטול דמי פירש כאלו נחתך היתרת והוי נקב : ע"א לפי ששניהם יונקים מאבר אחד ואין כח באבר ליתן יניקתו לשנים וא"כ האחד גובר על השני ונוטל יניקתו וא"כ אותו אבר סופו לייבש וזהו כנטו' דמי · מצאתי בשיטו' ישן טעם יפה על כל יתר כנטול דמי לפי שכשבא דואג האדומי והגיד לשאול בא דוד אל בית אחימלך אמר דוד חסד אל כל היום שמעין נובע תחת הלשון שמינה יוצא הרוח וכשם שמעין נובע תחת הלשון כך כל אבר ואבר יש לו מעיין בזמן שכל אבר ואבר יונק ממעיין שלו יוכל להתקיים אבל אם שני אברים יונקים ממעיין אחד אינם יכולין להתקיי' ע"כ : ע"א שמשני' למה חסר ויתיר וחלוף טריפה מפני

דאמרינן כל מום רע :

(ב) **וכן** אם נמצא יתרת בסוף שיפולי האומ' כשירה כת' ברמ"א דזה מקרי בדרי דאונ' ואם בצד אחד של ריאה חברה אונה אחת אלא שבסוף האומ' שבאותה צד היתה בליטה כמו אונה אע"פ שדרך האונות להיות סמוכות זו לזו וכאן האומה מפסקת ביניה' כשירה : וכתב רמ"א ויש נוהגין להטריף בכהאי גוונא כי כל מה שלמטה מן הוורדא מקרי שלא בדרי דאונה וכן נוהגין במדינו' אלו : ולא דמי למה שכתבתי לעיל אם נמצא יתרת שכשירה שאני התם דהאונות היו כתיקונן וא"כ בליטה זו לא גרע משאר יתרת העומדת בדרי דאונה אבל כאן כחסר אונה אחד אין הבליטה זה משלמת החסרון וכן מחלק מהרש"ל וכן אונה דבוקה לחברתה ויש מראה סדק ביניהם כשרה :

(ג) **כתב** רמ"א ובמהר"ן בשם מהר"ק אונות הדבוקו' להדדי ואין בהם סדק יש לבדו' אחר השמפונו' ואם יש לה שני שמפונות או וודאי ב' ניכהו וכשירה כי כל אונה ואונה יש לה סימפון וכו' דבדקים מועילין להכשי' ולא להטריף : כתב הש"ך דאפי' בריאה אחת אמרינן כן דהיינו אם היה בצד שמאל אונה אחת וג' סדקי' שהבדק אחד מועי' להכשיר ושאר סדקים אין נחשבים לכלום ולא אמרינן מת"כ אי חשיב סדק אחד במקום אונה א"כ הוי חלוף דהוי ארבע בשמאל ושלשה בימין אלא אין חוששין בסדקים כלל להטריף ע"כ וכן אם האונה דבוקה לאומה אף שאין סדק ניכר בה אם היא ארוכה ועבה כשירה :

(ד) **בי"ד** סי' ל"ה אם חסר אחת מכל אונו' ואין בה אלא כטרפא דאסא כשר האי פתות מטרפא דאסא טריפה : וכתב מהר"ן וכ"ל דווקא אונה האמצעית אם היא קטנה כמו טרפא דאסא או כשירה אבל אם אונה התחתונה היא קטנה כל כך הוי חלוף וטריפה · וכו"ר כתב בשם מהור"ר שמעיה שוחט ובודק פה פראג פסק הלכה להכשי' שאין שנוי מקו' פוש' באונ' זו וכן הוא במאמ' קדושין

(ה) **כתב** הר"ן ואם היתר' עומ' בדרי דאונ' וכשנופחין הריאה נתעקמה אודה ומיפולה למעלה לצד גבה של ריאה אפי' העקמומית יותר גדולה כמו טרפ' דאסא כשירה שלא אסרו יתרת שלא בדרי דאונה רק מפני שורשה שאינו נשרשת במקום הכשר ולא משום עקמומית אבל אם נתעקמה והולכות למעלה אין כאן בית מיחוש ובשבי' שבול' לחוץ לא מטרפינן כיון שעומד ומושרש במקו' הכשר : וכתב

הס"ד משום מרדכי בר"ן דכיון שנמצא יתרת צריך לנפח וכן בשאר רעותא יהיה זה שיהיה צריך לנפחה :

(ו) בי"ד סי' ל"ה סעיף ג' כתובים האונות ומתניי' וכו' וכל שלא עומד על גבה ממש לא מיקרי יתרת אבל על גבה טריפה אבל אם היה כאות ומטרפה דאסא לאחר נפיחה כשרה · כתב רמ"א הא דמכשרינן יתרת בדרי דאונ' מ"מ בעינן שלא יהיה יותר אונות בשמאל מבימין כגון שיהיה ד' בשמאל וג' בימין אבל אם הם שוה בשוה בכל צד ג' או ד' אונות ועומדת כולם בדרי דאונה כשר · כתב בע"ז בשם רש"ל שאין להכשיר רק עד עשרה אונות בשני לדדים דהיינו ה' בכל לד ולא יותר : במהר"ן כתב סי' על זה גיורא עד עשרה דרי לא תנוי וכת' הט"ז צ"ז דהוא דעת המהרי"ל ולא אתי לידי אקנ' משופרא שנו ע"כ : (ז) כתב מהר"ן הטעם למנהגי' היתר ביתרת מקמא ושעומדה על גבה מנירא ליה שהיא טריפה ומפני שאותה היתרת הוא מתחכך על הצלעות ולסוף יהיה נקב ומקמא אין שייך חכך בצלעות לכן נוהגין להכשיר · וכתב רמ"א אונה שנתפצל לשנים ויש לה שורש אחד כעודי אצבע איכה נחשבת אלא לאחת ופ"ה כתב פי' להטריף אבל להכשיר לא יגרע מהכש' כדק בבי' הב"ל ולא מיקרי יתרת אלא אם יש לה צורת אונה אבל אם נמצא ע"ג הריאה מקום גבוה רחב למטה וצר למעלה שאינו הר בראשו נקרא גבשושית וכשירה בפ"ח שמצא כתוב ואם הוא רחב למטה ועגול למעלה הכשר :

מדין פיצול ויתרת ובו ו' סעיפים

אם יש פיצול על גבי הריאה וגומא תחתיה ובשנופחין הריאה נופל הפיצול לתוך הגומא כשירה : ודוקא שממלא הגומא ושוה לשאר בשר הריא' שהיתרת אינה רחבה יותר מן הגומא : והא דיתרת שלא בדרי דאונה טריפה היינו דווקא שהיתרת יש לה צורת אונה אבל אם נמצא על גבי הריאה מקום גבוה כמו הר אין זה יתרת אלא גבשושית וכשירה : והא

(א) כתב רא"א אם נמצא אונה ע"ג הריאה וגומא תחתי' ובשנופחין הריאה כל אונה נופלת לתוך הגומא ושוה לשאר בשר הריא' אע"פ שאינה נכנסת לתוך הגומא אלא כשמניחין היד בנחת עליה כשיר' דאין זה יתרת אלא פיצול הריאה מאחר שיש לה גומא תחתיו לנוח בו ואינו עתיד להתפרק כמו יתרת וכשירה · וכתב ע"ז דמשמ' אם היא קצרה מגומא דטריפה דאז לא הוי פיצול אלא יתר' : אבל ב"ה השיג עליו וכתב דאם היה קצרה מהגומא כו' זה אינו דסוף סוף כיון דנח בגומ' אינו עתיד להתפרק ואפשר שיש טעות סופר וצריך לומר דאם היא ארוכה מהגומא דבה לומר דטריפה משום דחוכך בצלעות וכמו שכתוב בש"ך ב"ק ל"ו אלא דלשונו דמביים דאז לא הוי פיצול אלא יתרת לא משמ' כן לכאור' הכי ע"כ · ולי נרא' דאם הפיצול אינו ממלא הגומ' צריך שלא יהיה עפ"פ הכר מהגומא יותר מרביעית הלוג אין בשר הפיצול דאז טריפה משו' חברון ע"כ נרי' שאל' הכס : (ב) כתב בש"ך כשמניחין היד וכו' ואז ה"ה כשיגיע לדוכני הבהמה יורד לגומא ואין צריך להתחכך בדופני וכשר · כתב רי"א בבי' הב"ל אין להכשיר פיצול כזה רק על גבה דהפיצול מונח על הגומא אבל מקמא הפיצו' נופל למטה ובופו' להתפרק וטריפה כתב פרי חדש אבל מקמא וכו' ולא דמי ליתרת מקמא דבשר דהתם יתרת אונה היא ולא נתפצל מגוף הריאה והוא חזק אבל פיצול שנתפצל מגוף הריאה שיש גומא תחתיו כשבהמה הולכת אז הפיצול נופל למטה ואינו חזק כ"כ וא"כ סופו להתפרק ובעל ע"י כתב שאין הפיצול טריך אלא כשהיא כטרפה דאסא אף לאחר נפיחה והטעם כשהיא גדול' כ"כ או ודאי סופו להתפרק עד כאן ואת לא תעביד עובדא להכשיר בלא שאלת חכם מאחר שרמ"א לא מחלק בין גדול לקטן כך נ"ל : (ג) כתב מהר"ן אם נמצא יתרת שעומד' ביני וביני שנובלעת אצל אונות כלפי הלב או כלפי הסדרה טריפה עכ"ל ולא אוכל להשיג דעתו שהרי כלפי הלב מקמא הוא וכשר כן הוא בי"ד לעומת הלב מותרת :

(ד) כתב רמ"א דאם נמצא יתרת מקמא נגד החרין הוורדא דינו כפיצול בתוך הגומ' כתב עוד ואין לבמוך ע"ז רק בשעת הדחק בהפסד מרובה : כתב פ"ח נגד החרין הוורדא כלו' תחת הוורדא נגד החרין לדידן דמכשירין יתרת מקמא לא צריכין לטעמא זה כנגד חרין : (ה) במ"ז דאם נמצא בערוגה יתרת שהיא למעלה מהאונות סמוך לסדרה לפני' מן הריא' מ"כ דכשר ע"כ ונראה לי דטריפה שזה מיקרי עפי על גבה ויש לחוש יותר שמתחכך בסדרה :

(ו) כתב מהר"ן ע"ש מהרי"ו כטרפ' דאסא י"א כציפורן של אגודל וי"א שהיא כברק אמצעי של אגודל וכ"ל שזה משער לפי רחבו של טרפא ושיעורו כמו ציפורן של אגודל וזה משער לפי ארכו של טרפא ושיעורו כמו פרק אמצעי של אגודל ובספ' מ"ב כתב דשיעורו של י"א אין לגמוע הכי אלא פלוגתייהו בבהמה גבה ודקה ואכן קיי"ל כציפורן של אגודל בין לקולא בין לחומרא :

(א) ב"י ד ובמהר"י אונה העליונה של ימין דרכה להתפצל כו' אפי' יותר מטרפא דרבא ובמהרי"ו יש ב' פירושים כו' כתב מהר"ן וא"ת מאי בינייהו סוף סוף בין לשניהם לצד עיקר טריפה ולצד ראש כשירה וי"ל דיש אומרים מקילין בחתוך אחד ומחמירין במקום אחד מפני שהחריץ עומד למטה מחצי כשמודדין באלכסון נמצא למעלה לצד חוד הראש אם מחמירין ולפי עיקר השם מקילין ולפי האומרים למטה מחצי טריפה ולמעלה כשר אז יהיה להיפך לצד חוד מקילין ולמטה מחמירין אבל סוף סוף בין לזה ובין לזה איכא צד היתר ואיכא צד איסור וא"כ היאך יש לנו לנהוג כ"ל שיש להני אונה עליונה של שמאל אבל האונה של ימין ויש להבין על מקום שינוי האונה של שמאל אם הפיצול באותו מקום שמנעת כשירה אבל למנהג קיימא טריפה. וכתב מהר"ן מ"ש הר"ד אנו נוהגין להכשיר עד סוף החיתוך עכ"ל אבל אנו אין נוהגין כן ולי נראה אילו יבא מעשה לפני גאונות ישראל או בע"ש במקום הספק מרובה הייתי מכשיר כו"ד ע"כ:

והא יתרת טריפה שלא בדרי ראוני היינו כשהיתרת גדולה כמו טרפא ראסא אפי' לאחר נפיחה אבל כשהיא קטנה מטרפא ראסא לאחר הנפיח' אז היא כשירה דאין זה קרוי יתרת: ושיעור טרפא יש אומרים שהוא כצפורן של אגודל. וי"א כפרק אמצעי של אגודל: אונה העליונה לצד ימין דרכ' להתפצל אם נמצא בה יתרת אפי' יתיר מטרפא ראסא כ' שר' והיינו דווקא כשנמצא היתרת מחציו ולמעלה לצד חוד של האונה. אבל אם נמצא היתרת מחציה לצד שורש של האונה אז היא טריפה דאין דרכה להתפצל שם: וי"א דאם נמצא היתרת באונה המתפצלת מן החריץ שיש באותו אונה לצד עיקר אז היא טריפה ואינה כשר אלא כשנמצא היתרת בין החריץ ולצד ראשה:

חלוף טריפה פירש שיש שלש בצד שמאל ושנים בצד ימין או ארבע בצד שמאל ושלשה בצד ימין דלעולם צריך שלא יהיה יותר בצד שמאל מבצד ימין ועוד יש חלוף כשאונה האמצעית של ימין גדולה מהאונה התחתונה ויש מכשירין: עוד יש חלוף צורת האונות של ימין אינן דומות לשל שמאל: ואם נתחלפו זה נקרא חלוף וטריפה:

אם נמצא עתי עינוניתא רווררא או שלא נמצא שום עינוניתא רוורדא בשתיהן אנו נוהגין להטריף

(ב) ב"י ד סי' הנ"ל אפי' יתר מט"ר כשירה מפני שדרכה להתפצל. כ' הס"ד דווקא ימיני ולא שמאלי ודוקא מצבה ולא מקמא מפני שמתהפך בגרגרת:

(ג) כתב רמ"ה סי' ל"ז אם נמצא בועא על החריץ דהיינו באונה עליונה של ימין במקום החריץ וקמט טריפה. כת' הר"ן הטע' לפי שיש שם במקום וחיישי' לבועות הנמצאות או מטעם שהגרגר' נקבה ותנקוב. כתב הס"ד מטעם שהגרגרת קשה יש לחבור אף במים זכים כיון דאית ביה גרגר' ונעשה נקב וכל עומד לנקוב כנקוב דמי ומה שבא אם ניקב מבוע' של מוגלא או ממי' זכים דהא אליבא דכל הרבנים דנקב בכל מקום טריפה. כתב בע"י בשם ר"ת שוהע מעשה בא לידו שהיתה באונה עליונה בועה בתוך לחרין והכשי' הרב מר"מ מלובלין מטעם שבועה במקום חרין לא הוזכר בש"ס ויש להקל ומצרף לזה שהיתה הפסד מרובה ע"כ:

(ד) ב"י ד סי' ל"ה אונות של ימין אינן דומה לשל שמאל וכו' כשאונה האמצעי' גדולה מאונה שאצלה או אם אונה עליונה של שמאל גדול' משל אונה עליונה של ימין או אם אומה של ימין גדולה מאומה של שמאל. כתב מהר"ן עוד יש חלוף קונה תחתונה לשל עליונה או אם האונות עומדת למטה והאומות למעלה או שאם נתפרדה אונה עליונה של ימין מן הקנה למטה יותר משל שמאל כל זה נקרא חלוף: אבל הס"ד כתב כל זה מיקרי חלוף ומהרב"ל פא"ס סי' ל"ט מבטיר כל אלו התילופי' ואינו מטריף אלא החלוף שהוזכר בטור ובש"ע ובפוסקי' גם ההלוף כשאונו' למטה והאוני' למעל' שהוזכר בדברי אחרונים וכ"כ הב"י להקל בהפסד מרובה: וט"ז כתב בדאיכא עוד ריעותא אע"פ דלא מטריף בגבילה מ"מ מצטרף בהדי ריעותא וטריפה: הקשה מהר"ן מ"ש שיש ג' בצד שמאל וב' בימין כו' למה נקיט חלוף הוא' ויש חסר ויתיר וי"ל משום יתרת אין להטרי' משום דהוי יתרת בדרי דאונה ומשום חסר כיון לא הואיל ויש כאן ה' אונות החשבון אלא הוי אונות שהוא כשר קמ"ל שהוא טריפה משום חלוף כתב ט"ז בתור' חיים ולפ"ז אם יש ד' בימין וא' משמאל שהוא כשר משום יתרת אין להטריף הואיל ויש יתרת בדרי דאונה משום חסר נמי לא הואיל דיש חשבון האונו' אלא משום חלוף כיון לא הואיל דיש יות' בצד ימין משל שמאל ע"כ: (הג"ה והס"ד כתב בשם כל הפוסקים שהיא טריפ' ע"כ אל יקיל בלי הוראת חכם):

דין עינוניתא ובו י"ג סעיפים

(א) ב"י ד סי' ל"ה ושם במהר"ן עינוניתא כמו עינונית פירש אונה קטנה דומה של קליבתא ודומה אונה לשון אזן עינונותא ורודא

דוורדא פי' אונה הדומה לשושן (עינוניתא שמלת הכפולות כמו ירקרק או אדמדם כעברי רלה לומר דק וקטן) : אם חסר' הוורדא טריפה יאע"פ שיש דמו להכשיר דכתיב באיבוד דשפים רבה אפי' הכי טריפה משום דאמרינן כל חיותא בריית' הכי אית להו והאי לית לה פי' ב"י ברייתא חושת באבר ואמרי לה בריאות ושמיכות לכן טריפה כי הריאה חסירה כאן וכן נוהגין ושי' אבד תאבדון : דרכה של העינוניתא לעמוד בצד ימין בכתר הכים ולכך נקנא שמה גנב ושי' (כנושת גנב כי ימצא וכו') ושי' ודל לא תהדר בריבו ושי' כל אשר ישנה ירשיע אם העינוניתא שינתה מקומ' וכו' כתב מהר"ם בנ"ה אמור שנוי מהשוך ששנוי מקום מיעט טריפ' (ושי' כל שנוי כש) והפוך מעט כש' ושי' השוך לטוב' ע"כ :

(ב) כתב בש"ך בשם ד"מ אם היא פחותה מעלה של הדם לאחר נפיחה טריפ' או שינתה מקומ' שדרכ' לעמוד למטה מן האונו' וכו' אם נהפכה וכו' ומהרש"ל פרק א"ט סי' ל"א כתב שה בכך שהחריץ הפוך אין זה אלא איבוד ממון של ישראל ויש לבטל המנהג :

(ג) כתב רמ"א פי' ל"ה ובמדינות אלו נוהגין להטריף בין שנמצא ב' וורדות (וסימן ברבות רשעים רבה פשע) או אם חסרה או אם שינת' מקומ' והכי נהוג כי יש רבוותא סוברין כן ואין משנה ממנהג וכן אם שינתה תוארה זצורתה הרגילה בה טריפה וביאן ותכאם בר"ה "שינתה "רחוקה "הפוכה : כתב הש"ך אם שינתה תואר' אם אין לה חרין כתואר עינונית טריפ' ואם היא גדול' יותר מדאי כאונ' הסמוכה לאומה או כשהי' משוכה וחדודה כאונה ולא עגולה טריפה :

לחטריף : העינונית דרכה לעמוד למט'טן האונות ויש לה חריץ וכשנופחין הריאה החריץ מכוון נגד החיתוך שבין אומה לאונה וגבה כנגד הלב ופניה כנגד הבליות אם נהפכה כגון שהחריץ נגד הלב וגבה כנגד החיתוך טריפה : אבל אם החריץ הפוך מעט למעלה נגד האונית או למטה לאומה כשירה אם העינוניתא שינתה מקומה אפילו פורתא טריפה ושיעורה בחלמון ביצה בבהמה דקה ; ובגדולה לפי גודלה : ויש שכתבו שאם גדולה מעלה של הרס אז היא כשירה ואם היא גדולה יותר מאונה שאצלה דהיינו אונה התחתתה הסמוכה לאומה טריפה ואם נחלקה לשנים ויש להם שורש אח' כעובי אצבע אגודל כשירה : ויש שכתבו בבהמה דקה כעובי אצבע אחר : ובגסה שני אצבעות : וצריך שיהא בו תואר וורד :

ריאה

(ד) כתב מהר"ז דווקא בעינוניתא אמרי' שינתה מראה טריפה ולא באונות דקים להו לרבנן דאונה פעמים עגולה ופעמים משוכה או חדודה אבל עינוניתא דרכה עגולה · כתב ש"ך בשם רש"ל שמצא כתוב בשם איש זקן אחד שאם העינוניתא גדולה אפי' כמו אונה אמצעי' של ימין טריפ' · ומיהו ראיתי הרבה בודקין מקילין בזה ולא מטריפין אלא כשהיא גדולה כ"כ כאונה הסמוכ' לאומה וכן דעת מהרי"ו וכרא' אפי' למאן דמכשירין יתרת מקמא מ"מ שינתה תוארה אגדולה כ"כ טריפה דהוי כמו חסרה וורדא דזה הוא אונה ולא וורדא ע"כ :

(ה) כתב ש"ך וז"ל והפרש שנודע איזה הוי יתרת הוורדא ואיזה יתרת ומקמא יהוא כשיש לה תואר וורד בצורתה וכהווית אפי' עומדת בצד שמאל הויתרת דוורדא דהא בריאה לעין דשתי וורדות הן אבל כשאין לה תואר וורד ממש כעבין שיש להחשיבה ליתרת יש להכשיר כיון שאינו עומדת במקום הוורדא וכו' וכן אפי' אינה עומד' במקומה ואין לה תוא' ורד ממש ויש לה כים בפני עצמ' הרי מיכר ששתי וורדו' הן וטריפ' אבל אם אין לה תואר וורד כלל אף דיש לה כים כשר : וכ"כ הב"ח בסי' ה' שמעשה כזה בא לידו כמה פעמים והכשיר ואם עומדת במקום הוורדא ממש קבלתי מפי הרב אמ"ו ז"ל דנוהגין להטריף אם יש לה תואר וורד קצת אבל אם דומה ממש לאונה יש להחשיבו יתרת ומקמא ע"כ : אבל הט"ז כתב ז"ל ומ"מ אם מסכחת אונה יתירה בשנים אפי' במקום הראו' להיות וורדא אין כאן פסול דשתי וורדות אין כאן דמרת אונה אין דומה לוורדא כמ"ש התו' כו' וה"ה אם נמצאו שני וורדות אחד בימין ואחד בשמאל דלא שייך יתר כנטול דמי כיון שאין היתרת עומדו' במקום הראוי' לה ודעמ' לזה אמרינן גבי יתרת רגל בכימן נ"ה ע"כ : וראיתי בספר ב"ה בקונטרס אחרון שהשיג על ט"ז ודחה ראייתו וכתב דאתר אכי דיתרת כהאי בכטול דמי דשאני הכא בריאה דאי נימא כנטול הוה ליה ניקבה הריאה והאריך בדאי' ע"ש ע"כ לא תעבוד עובדא כזה בלא שאלת חכם כמו שאירע לי מעשה שבדקתי שור ומצאתי בריאה שהיה לו שני וורדות אחד בימין ואחד בשמאל והיה לכל אחד כים בפני עצמו ולא רציתי להכשיר דאשי בין שני הרים גדולים שאחר שיש מחלוקת בין הפוסקים כאש' כתבתי לעיל והראיתי לדעת הרב הגדול המפורסם אחני מ"ו אב"ד ור"מ דקהלתינו מהר"ר דוד זצ"ל והיו יושבים אחלו הב"ד

הב"ד מו"ש וגש או וכתבו בדבר וכו' הרב הנ"ל לנופת' הריא' ולא היה הוורד שבלד שמאל כשאר בתוך הכים וגם הראיתי דוורדא שבלד שמאל היה עגולה אלא שלא היה לה חרין כשאר וורדא וקיימא לן דוורדא שאין לה חרין היא טריפה מטעם שאין לה תואר כשאר וורדא אם כן למה יצרף זה להעריף שיהיה נחשב ליתרת דוורדא ומטעמים הנ"ל הכשירוהו אב"ד ובצירוף ב"ד מו"ש :

(ו) **כתב** רמ"א בשי' הפ"ל ובמהר"ן אם כמה' שתי וורדו' ויש להם שורש אח' כעובי אצב' אע"פ שיש בדק פי' בשור' הנשאר כשר ואם א' הפוך והשני אינו הפו' אז הולכין אחר היותר גדולה כתב הש"ך אהדבמוך ליה ויש להם שור' אח' קאי דאלו באין שור' אחד פשיט' דאפילו שניהם אינם הפוכים טריפה דהוי ליה ב' וורדות • ומ"ש הרמ"א הולכין אחר היותר גדול' ואפ היא אינו הפוך כשר וכו' אחרי רבים להטו' • וכתב הש"ך אם היא אינו הפוך מדל' נקט איפכ' הולכין אחר הגדו' ואם היא הפוכה טריפה משמע דה"ה בשניהם שוים טריפה וכבר בא מעש' כזה לידי והכשרתי לפי שהקטנה היתה הפוכה ודלא כמהר"ן שמסתפק בזה עד כאן :

(ז) **כתב** רמ"א בשי' הנ"ל הוורדא דרכה להיות בכיס' אם לא נמצא לה כיס או שיש לה שני כיסין או שיש לה כיס ואינה מונחת בתוכ' ואף כשמכניסין אותה בתוכ' יוצא מחמה כשנופחין הריאה טריפ' : כתב ש"ך בשם רש"ל שפסק דאפי' אין לה כיס כלל כשר : וכל שכן אם יש לה שני כיסין או שאינו מונח' בכיס : ובתשובת משאת בנימין הביא' למהרש"ל אלא שכתב מאחר שכבר נהגו בארצו' הללו לאסור כשיחסר כיס או שאינו מונחת בכיס אין לשנות המנהג דלא יהיה אלא כדברי' מותרים ואחרי' נוהגין בו איסור כו' וכן כת' מהר"ן עינוניתא דוורדא ביש לה שני כיסין או שאין לה כיס טריפ' וכו' וזי ווי לאסרון כיס וכתב דווק' באם יתר כיס עומד בימין מבוס כל יתר כנטול דמי וטריפה ולא בצד שמאל וכן והנהגתי בק"ק קראקא ע"כ : ובעית לאם לכתב שמצא כתב בדמשק אליעזר קבלה בשם בודק מומחה מק"ק קראקא דלא מיקרי ב' כיסין אלא כשיש להם עינוניתא אחד ובה' משכיהם שהוורדא מונחת פעם בזה ופעם בזה והיא כשי' לבל אחד ציר בקלותה ושפה ואם חסר אחת מכל אלו כשר ע"כ :

(ח) **ב"י** אם חסר מקצת מין הוורדא יש לבדו' באוכו' או באומה בצד שמאל • ובפ"א כתב דלא דמי לעינוניתא' בנמצא בצד שמאל דהשם השורש עומד במקו' הרלוי אלא שחסר קצת בראש עינונית' וכך הוא רגיל למצוא בצד שמאל והיינו דכיתייהו • וכת' אם נמצ' היתה' החסיר' בעינוניו'

הנ"ל י"א דכשר כי כן נמצא לפעמים בגדיים וטלאים וכן יש להכשיר אם יש לה תוא' וורד בשורש שלה כעובי אצבע • וכתב הר"ש במחזיקי בדק דהכי פירושו וכן אם בו תואר השורש שהוא עובי אצב' שהוא שייך בשורש אבל התוא' ששייך בראשה דהיינו עגולה וקלושה אין לה ואותה תואר נמצא בתוכ' הדבוק למקום אחר רואין אותו כאלו הוא דבוק בראשו או אם אינו הפוכה יש להקל בהן כנ"ל :

(ט) **כתב** הש"ך וכן אם יש לה תואר וורד כו' וז"ל הר"ן כאן ק"ק קראקא נוהגין שאם העינוניתא שהקטנה רק שורש ניכר כשירה ומהר"ש בנ"ה שלו השיג עליו והאריך שם לבתור טעמו של הר"ן ובי' דבריו כיון דטעמ' בעל דיכא כמי בטיל ולא נהירא דאף שדבריו נכוני' לבתור טעמא מ"מ עצמא אחריכא איכא דכיון דיש שורש הרי כל הוורדא קיימת והדין דין אמת עד כאן :

(י) **כתב** מהר"ן מה שכתב רי"ו אם שינת' מקומ' אפי' פורתא קבלתי מאבי מורי יצחק יעקב ז"ל שפין משעריכן אם שינתה מקומ' צריך לבדוק אחר הסימפונו' של ריאה לפי שכל אונה ואונה יש לה סימפון וכן הרכס האונה עליונ' והאונ' האמצעי' הם באין מסמפון אחד ומתחל' לשני' האונה התחתונ' והאומה והעינוניתא הם ג"כ באי' מסמפון אח' ומתחלק לשלשה כמור שי' והסימפון של העינונית עומ' ממש בין שני סימפונות ואם שינת' מקומה אפי' פורתא מיד תוכל להבין וכן בדקתי ומצאתי ע"כ • אבל בעול' יצחק כתב שמורת שלשה הסימפונות הנ"ל המה כמין שנו"ל ע"כ :

(יא) **כתב** מהר"ס בת"ה כוי הנקרא פופיל אקס דרכו להיות בלי וורדות וכן לרוב חיו' השדה וכשרי' ואין אנו יתר' וורדא להן כיון שבעל הרוב יש להן ולחיו' השד' שני וורדו' אבל אם חסר הוורד' טריפ' אבל בשא' דיני טריפו' דינם שוה לבהמות הן לענין סירכו' או בועות ויירקו' ולתואר וורדא ולרחוקה והפוכה רק לענין יתרת וורדא ע"ב :

(יב) **ואם** יש וורד אחד ויש לה ב' ראשי חריצין אע"ג שיש להם שורש אחד טריפה כי ראש החריץ מחלק לשנים :

(יג) **אם** נמצא וורד חוץ לכיסה טריפה שאנו ודאי שינת' מקומה אבל נופחין הריאה היטב ומכניסין אות' תוך הכי' אם נשא' שם בנפיח' כשיר אבל אם יוצא לחוץ ואינ' נשאר בתו' הכי' אחר נפיח' וודאי שינתה מקומ' וטריפ' וה"ה אם נמצא בינוך הכיס ואירע מקרה שנשחוט ועל ידי אותה נפיח' חזיר הוורדא חוץ לכיס ואינ' יכול לעמו' טריפ' דוודאי שינתה מקומה ואין יכול לומר קלמא בהבודק מכשה שיוצא פשהותה

כשהיתה נפוחה בחייה אדרבה כל זמן שמנפחה ביותר מתגדל הוורדא בכים ביות' ופשיט' דהיה לו לעמוד בתוך הפי' ובפר' שהתואר מעכב מלכא' או וודאי שיכתה מקום' כב"ל אס נמלא העיגולית' נקוב' אע"פ שהכי' סותם את הנקב אפ"ה טריפ' :

(א) **בי"ד** סי' ל"ו ריאה שקשה כעץ במשמוש' טריפה כת' רמ"א ה"ה אם קלה כעץ טריפה פ"א אם קלה כעץ וכו' וקש' דהא כל הריאות הם קלות וצפות על פני מים וכ"ל דקלה דקאמר הייכו שהיא קלה בטבעה יותר משא' ריאות

ריאה דרטיא לאופתא טריפה : פירש שקשה במשמושה כעץ : אי נמי שהיא לבנה כעץ : אי נמי שהיא קלה כעץ : אי נמי שהיא חלקה כעץ שאין לה חיתוך האונות פירש שלגמרי אין נראה בה חיתוך האונו' אבל אם יש שם היכר שצידו אחד ארוך יותר מחבירו כגון האונת הסמוכה לאומה דרכה להיות ארוכה ועבה מאונה אמצעית ואם היא דבוקה לאומה ואין בה שום סרק אם נמצאת ארוכה ועבה מאונה האמצעית אז היא כשירה עוד יש היכר האונה נ ס"א האומה . שבצד שמאל גמוכה מזו שבצד ימין זה הוי היכר בשדבוק' האונה נצר ימין אל האומה אבל אם יש שם סרק בין מלמעלה בין מלמטה אז היא כשירה : ודוקא שהסרק עומר במקום הראוי להיות אונה אבל שאר סרקים אינם מועילם :

תרי ו

אבל מה שפירשו שקלה כעץ כרקב איכו כלוס דעץ כרק' בש"ס שאן דכר שמיה וראיתי בל"ח דף קנ"ו שכת' שהו' פיר' דפחיזא שאמרו בש"ס מלשון פחו כמים כעץ שהוא כמה' בטבעו שהיא קל על פני המים ע"כ אפשר שכיון למ"ש ע"כ :

(ב) **בי"ד** ריאה שנמלאת נפוחה כמו עין' חריות של דקל אוסרין אותה מספק כתוב בספר ב"ה ריאה שקשה כו' פי' ריאה דדמיא לאופתא והיא כגישתא היא וודאי טריפה והנה יש לדקד' ואח"כ כת' בש"ע ריאה שנמלא' נפוח' כו' אוסרין אות' מספ' ולפי דברי ב"י הוא פי' של כגישת' משו' דכגישת' וכפיא' ופחיזה כולם אח' היא ולכן אוסרין אות' מספ' כמו שכתב הב"י וא"כ קשה שכאן בסי' א' כתב ריאה שקשה כעץ במשמוש' טריפה דהיינו ודאי טריפה ובסי' ב' כתב ז"ל ריאה דכפיחה כו' אוסרין אות' מספ' והלא חריות של דקל קשה כעץ וראוי להיות וודאי טריפה והני' בתימ' שם ולי נראה דלק"מ דכתב בהר"מ במחזיקי בדק ריא' דומיא לאופת' איכ' דאמרי דפחיזה ואיכא דאמרי כגישתא ואיכא דאמרי דכפוחה וקשה מאי איכא דאמרי מאחר שכולן לשון קישוי הן א"כ מה איכא דאמרי וי"ל באמת דפחיזה וגישתא וכפיחה כולהו ענין קשוי הן רק שיש הפרש בין קשוי לקשוי דהייכו קדבי רגישתא אפי' כשמהדקין אותה אינ' יורדת לגמרי ועומד בעין וקשוי דפחיזה כשמהדקין אותה יורדת וחוזרת לעלות אבל קשוי דכפיחה כשמהדקין אותה שוב אין חוזרת לעלות אם כן שפיר קאמר ריאה שנמלא כפוחה אוסרין אותה מספק ע"כ :

(ג) **ריאה** דדמיא לאופתא בטורי והב בשם מהרש"ל סי' ל"ה סעיף י"ד ריאה שאין לה חתוכה דאונה מעשה ברייגש באחד ששחט פרה שמינ' כשבדק הבודק לא מצא לא אומה ולא אונה ולא שום סדק והיתה כחתיכות בשר אחד והיה שם בודק אחד מחכמי אוסטרייך ולקח סכין וחתך בקרום עליון פירוש באותו מלבו' הכיסוי העליון שנתקרם עליו ופתח אותו בנחת והיה קולף אותו ופשטו בנחת ומפרידו כולי' מאליה אז ראה אותה הריאה כשאר הריאות והכשרוה ואמר שראה מעשה כזה גם כן היה באוסטרייך : (ד) **בי"ד** סי' ל"ה ריאה שאין לה חתוכה דאונה טריפה כתב מהר"מ בתיקון הבדק וכ"ל דבהך אופת' אין מועיל בו רק היכרש העומדים בפנים אבל היכר סימפונות המבואר בסי' ו' אין מועיל כאן משום שדבר זה דהייכו אופתא אין פוסלת משום חסרון רק משום שינוי בריאה : (ה) **ומה** שכתב מהרי"ו ואם סדק כמרא' הפרש ביניה' בשיעור עלה הדס בין בעיקרו בין באמצעו בין בסופו כשיר' : כתב מהר"ס במחזיקי בדק בשם מהר"ק ריאה דדמיא לאופתא יגביה אות' כנגד השמש אז תוכל לראו' אם יש שם סדקים . כתב הש"ך דווק' שהסדק עומד במקו' הראוי להיות אונה. וכתב רמ"א ויש מכשירין בהיכר סדק כל שהוא אע"פ שאינו כערפא דאס' ויש לסמוך עלייהו אם יש הפסד מרובה : (ו) **ומה** שכתב במהרי"ו האונה התחתונה דרכה להיות ארוכה ועבה מאונה אמצעי וגם אם האומה יותר גבוה משל שמאל אם היא דבוקה באומה לגמרי רק שנרא' היכר בימני' אלו במקום הראוי להיות אונה מקרי היכר וכשר : כתב מהר"מ בתיקון הבדק וענין זה לא קאי על דיכא אופתא אלא קאי על ענין אחר פירוש אם לא נמצא חשבון האונות אז כתן סימן לזה שאין חסרה רק דבוק' לאומה אבל אופתא איכו טריפ' משום חסרון רק משום שינוי בריאה כאשר כתבתי לעיל : (ז) **כתב** רמ"א י"א דבגדיי' וטלאי' אין להטרי' אם לא נמצא בהן אונו' אפי' בלא היכר סדק כלל דהכי רביתייהו ואורחייהו דבקטנו' לית לה ובשגדלים מתגדלים האונו' בהדייהו . כתב בס' מחזיקי בדק נראה לי דווקא כשאין לו היכר,

אונות

אונות לגמרי אבל אם כל א' יש לה רק בכלל שכי אין לה שיש לה דין אומתא כמו בגדולים : כתב הס"ד וכ"ל שאין נקראין רבין לענין זה רק תוך למ"ד יום ללידתן וגם כנררין אחר אימן שמניקתן · דהא מלינו גבי בכור שאין נקראין טלאים לטפל בעליהן עמהם קודם שיתנו לכהנים רק עד למ"ד יום אבל לאחר למ"ד יום אפ"פ שנגררין אחר אימן ומניקתן אפ"ה חשיבי כגדולי' באפשר שאותן למ"ד יום היא בעצמה קולא גדולה להם בדבר שלא נמצא בש"ס ובפוסקי' והבו לה דלא להוסיף עלה אלא בדידעינן בוודאי דהוא תוך ל' יום אבל מספק אסור עכ"ל :

תרי אונות דסריכי להדדי כסידרן כשירה · פירוש כסידרן היינו שתי אונות זו לזו שאצלה ודוק' שנסרכה זו לזו למטה מחציה לצד העיקר של האונות: אבל אם נסרכה למעלה מחציה לצד ראשה · זהו נקרא שלא כסידרן וטריפה : ואם נסרבו הראשונה לשלישית או מקמא של זו לגב של זו שאצלה או אפי' מאור של זו לגבה של זו · זהו הכל נקרא שלא כסידרן וטריפה : אבל אם סירכה יוצאת מבשר האונה במקום זה ונסרכה לאותה אונה עצמה במקום אחר כשר · וכן באומה אם סירכה יוצאה ממנה ונסרכה לאותה אומה עצמה ממקו' אחר כשר : מהרי"ל אונה הסרוכה לאומה כסידרן · רש"י מכשיר · ור"ת מטריף · ושאל אחר המנהג :

עיניניתא

(א) **תרי** אונות פא"ש אמר רבא הני תרי אונה דסריכא להדדי שלא כסדרן לית להו בדיקתא לאכשור' : וטריפה אבל כסידרן הייכו רביתייהו וכשירה אף בלא בדיקה והכי קי"ל ; סירכ' פי' דיבוק חוט דיר יוצא ממנו ונסרך למקו' אחר מיהו אם אירע בכסדרן שנפחוהו ומפקו זיקא טריפ' ואין נקר' כסדרן אלא בשתי' זו אצל זו מאיתוך של זו להיתוך של א' ואפי' באלכסון ; אפי' בה פילוש אבל מגבה של זו לגבה של זו או אפי' מאיתוך לגב או משיפולי לשיפולי או משיפולי לאיתו' או אפילו מחודה של זו לחודה של זו שאצלה או אפי' מחוד' של א' לאיתוך של זו שאצלה הכל נקרא שלא כסידרן וטריפה :

(ב) **כתב** מהר"ז שלא כסדרן טריפ' שזו מתפשטת לכאן וזו מתפשטת לכאן והקרום מפרק ואפ"ב שלא התפר' עדיין הואיל וסופו לפתו' כפתו' דמו אבל כסדרן הייכו רביתייהו וכשר שזו מניכה על זו והדר ברי פיר' שמוכב' זו אצל זו והקרו' הולך וחזק כך פי' רש"י ופי' עוד טעם איכו' סירכ' לפי שאין סירכ' בלא נקב שמתוך שהריאה שואבת כל מיני משקה והמשק' כנס' עב בתוכו ויוצא מעט מעט דרך הנק' ונקפה ונעשה קרום ואע"פ שהוא סות' הנק' ואיכו מוציא רוח הא אמרינן קרום שעל' מחמ' מכה בריאה איכו קרום שסופו לפתור והקשה ר"י על פירש"י מה מועיל כסדרן כיון דקרו' מחמ' מכה איכו קרו' והסירכו' מחמת נקב היא בא הניחא במקו' שהם סמוכו' כ"כ כגון שחברת' בותא אבל במקו' שהם רחוקו' ליטרפיכי' ופי' תימא ה"כ א"כ מה מחלק בין כסדרן לשלא כסדרן לחלק בין סמוכו' לשאיכו סמוכו' וי"ל מה שאנו אומרים שקרו' מחמ' מכה איכו קרו' הייכו כשנסרך למקו' אחר ונתפר' אבל במקו' שאיכו מתפרק כגון כסדרן אז הקרום הולך ומתחזק ומגין ולכן כשר :

(ג) **מה** שכתב בספ"מ"ב שאפי' אם עומד' כסידרן במקו' האיתוך ונפרדו האונות עד שנרא' מקו' הסירכ' נקרא ג"כ שלא כסידרן עכ"ל וכ"ש"ד ולא נהיר' גם לא מצ' מהכי מדברי הפוסקי' והאחרוני' וכן נוהגין להכשי' ויש שאין מטריפין אלא ברא"ש לגמרי אבל אם ליכ' חלון מכשירין אפי' נדבק' כולה ביחד מרא"ש עד סופ' · אם יש סירכה או קרום בין אונ' לאומ' למעל' מחציו ויש חלון כת' הע"ז בשם רש"ל ומר"ל מפראג להטרי' אבל הס"ד וגם בפ"א כתבו בש' כל האחרוני' שאין חילוק בין אונה לאומ' וכן כתב הר"ז שמעתי שמכשירין כל החלונו' וכן הר"ר אליעזר מווירנויייזא מכשי' בכל ענין כסדרן מדמפליג תלמוד' בין כסדרן ובין שלא כסדרן ולא מפליג בכסדרן גופ' אלא כל כסדרן כשר וטעמ' מאי מפני שסוככת בדוח' במק' הרא' ואם נסרכ' אפי' ע"י בועה כשר · וכתב ויש שאין מכשירין אלא בוויכ' או כיוצא בו משו' דהוי הפסד מרובה ומ"מ אפי' בוויכ' יש שאין מכשירין אלא כמלא אצבע מראש האונות והאומות וי"א ב' אצבעות ודוקא בבהמו' ישראל אבל לא בהמות של איכו יהודי ובשאיכו יהודי דוק' מתכיו לצד עיק' : כתב בספרי מחזיקי בדק ומכתבתא שאין להקל בינת' מתכיו בבהמו' של איכו יהודי דהא מהרי"ו לא מכשיר גם בבהמות ישראל רק עד תליה אף במכשירים ביותר מזה השיעו' בבהמו' ישראל מ"מ יש לילך אחר דבריו בבהמות איכו יהודי ע"כ וכן הוא במהרי"ל · וכ"ל דהוא הדין לענין חלון לצורך שבת וי"ט יש להקל אפי' בשל איכו יהודי :

(ד) **כתב** פ"א סי' ל"ט סעיף ד' זו אין להקל אלא בבהמות ישראל כו' · כתב בשם רד"בו בתשובה שאם הטבחים נוטלי' שכר מהכשירות לבד ולוקחים בשר ממנה כפי מנהגם ומן הטריפה אינם לוקחים כלום נקראות בהמו' ישראל שלא חלקו חכמים בין הפסד מועט להפסד מרובה עכ"ל ואין לסמוך על זה ומילתא דפשיטא שלא התירו הפוסקים אלא דווק' בבהמו' ישראל לגמרי וכן כתבו כל האחרוני' ולית בכמה דוכין שרבו האוסרים כו' שאין להתי' אלא בהפסד מרוב' מכלל

שחלקו בין הפסד מועט להפסד מרובה וכתב עוד אינו דומה הפסד מן הכים להפסד רווח · ומסיים הדבר ברור שתשובה זו לאו בר סמכא היא ומיהו כשהדין ברור להתיר מקילינן אף בשעת הדחק ובע"ש וכתב נמי מהר"י מינץ בתשובה סימן ע"ו דעני כל ימות החול ועשיר בערב שבת שוין הן ומ"מ המנהג לומר להם הטעם כדי שלא יתמהו שלפעמים אסור ולפעמים מותר ע"כ :

(ה) כתב מהר"ן ב' אונו' דסריכו' כסדרן בחתיכי דאונו' אם היא ארוכה כ"כ עד שהסירכו' יוצאי' לחוץ לחתוכי דאונו' בתר נפיחה טריפה כי הדופן מקלקל אותה · גליון עכ"ל · וקשה לי כשהיא אינה סרוכה רק כסדרן כנ"ל למה יהא טריפה לא יהא סירכ' כפול' אם היא תלויה דכשיר' או אפי' שאר סירכו' תלויית ואין חוששין שם שהדופן מקלקל אותן וכ"ל אם אינו נסרך לשום מקו' שאין להחמי' כלל ע"כ:

(ו) כתב רמ"א וכן אם יש כמין קרום וכו' כתב ש"ך ופ"ת שאין חילוק בין קרום עב לדק בין אונה לאונה או בין אונה לאומ' כסדרן מעקרו עד אמציעתו אין להטריף הדרך היא להמציא כך ואין זה סרכא ואין דרך קרו' זה למצוא אלא בין אונה לאונה או בין אונה לאומה אבל לא בשאר מקומ' ואם נמצא בשאר מקוומות אינו אלא סירכא ובספר ב"ה כתב וכן אם יש וכו' אין להטריף וכו' וקשה מאי וכן קרום הלא כתב אפי' סירכה גמור' אם היא יוצא' מעיקרו עד אמציעתו אין להטריף א"כ כ"ש אם הוא קרום יוצא מעיקרו עד אמצעיתו ויש ליישב דרמ"א בהג"ה בא להורות לנו קולא היכא דסירכא יוצאת מעיקרו עד אמציעתו אין נוהגין להכשיר בלא בדיקה · וע"ז כתב הרמ"א וכן אם קרו' יוצא דאין צריך בדיקה ובאמת כ"ש לפי שאנו נוהגין להכשי' אפי' בסירכ' גמורה בלא בדיק' מכ"ש קרום דאין זה סירכה ובפסקא מינה באם באיזה מקום שיהיה המנהג שלא להכשיר בלא בדיקה דהיינו הסירכה היוצאת מעיקרו ועד אמציו אבל גבי קרו' היוצאת מעיקרו ועד אמציו בוודאי אין צריך בדיק' אבל באמת אם היא יוצאת יותר מעיקרו עד אמציו צריך בדיק' אבל האחרונים הקילו גבי קרום אפי' יותר מאמציעתו ע"כ :

(ז) וכתב רמ"א בכל מקום שהסירכה כשירה אף אם יש סירכו' תלויו' גם באותן סירכות היא נקראת סירכה כפולה וכשר : כתב בט"ז אם יש סירכה תלוי' כו' אבל אם גם אותה סירכה נדבקת למקום אחר טריפה אפי' לאותה אונה או אומה עצמ' אבל הש"ך ופ"ת כתבו ואם נסרכ' לאות' אונה או אומה עצמה כשיר' ולא אמרי' דדילמ' סירכה זו באה מהאומה וראשה השני נסרך לאונה כלומ' מחיתוך לגב דהוי ספק ספיקא ספק מחמת הריאה ספק מחמת הדיבוק ואת"ל מריאה שמא בא ראשה אחד במקום שנסרכ' אליו ראשה השני וכתב מיהו אינו כשר אלא כשאין בשר הריאה שתחת הסירכה מקמיט בנפיחה וכך מצאתי בספר נקוד' הכסף דמכשיר בזה ובמאמר קדושין כתב וכ"ל אם בקרום זה עצמו נדבק ממקום למקום כשירה דהכל בא מחמת לחלוחית הקרום ע"כ :

(ח) בד"ד סימן ל"ט גם במהר"ן בשם הרשב"א אם יש סירכה מאונה לאונה כסדרן והיא נסרכת בשפת האונה ובתפ' אם היא בגב או בחיתוך ושנופחין הריא' הרבה נרא' שהוא בחיתוך וכשאין נופחין אותה כ"כ לא היתה הסירכה נכנסת בפני' אי ניחם וכאמ' בעודה בחייה לא היתה נפוחה כ"כ ונידון אותה כמגב לגב או לא והשיב רוב בהמות כשירו' ורובא דאוריי' וכיון שכן כל שנסתפ' אם נפוח' כ"כ או לא אפשר שכן הוא העמידנה על חזקת היתר עכ"ל:

דין עינוניתא שנסרך ובו ג׳ סעיפים

עינוניתא דוורדא בכל מקום שהיא נסרכה הוי שלא כסדרן בין שנסרכה לכיסה או חוץ לכיסה הכל נקרא שלא כסדרן וטריפה : ופי' בבושת גנב כי ימצא : במגענץ נהגו להכשיר היכא דנסרכה לכיסה ואנו נוהגין להטריף :

אונת

(א) בד"ד ל"ט עינוניתא דוורדא לכל מקו' שנסר' טריפ' אפי' לכיס שלה ואפי' כולה נדבקת בו : כתב הש"ך דכולה לגבה דידה שלא כסדרן נינהו · כתב מהרי"ו במגענ"ץ נהגו להכשיר היכא דנסרכה לכיסה ומי' שלהם להיו' כל איש שורר בביתו אבל אנו נוהגין להטריף וה"ה כל יתרת דכל היכא דסריך טריפה · כתב הש"ך אבל יתר' בדדי דאונה פשיטא דדין אונה יש לה וכסדרן כשירה כתב רמ"א מיהו אם הוורדא נדבקת למטה בשורש שלה עם הכיס שלה יש להכשיר דהיינו רביתייהו כ' הש"ך אע"ג דאמרינן אין סירכ' בלא נקב אפ"ה כשר מטעם דהיינו רביתייהו : (ג) כתב מהר"ן שאלה על שני עינוניתא בשור אחד ע"י סירכה כסדרן והשיב שהיא טריפה כי הלב שוכב על הכיס של הגבב ודוחק הכיס על הגבב ומחמ' הדוחק מפרק הסירכ' והרי נקב וטריפה ע"כ ונראה לי דמיירי בשורש א' דאל"כ אפי' לא נסרכ' להדדי טריפה משום שמי עינונית' דוורדא בקדא ריאה אבל לפי מנהגינו שו מעכין סירכות

שלא

שלא כסדרן ואם ב' וורדות כב"ל המה נפדכין זה לזה בדקינן במישמוש ובמיעוך ברוק או במים פושרין :

(ג) בי"ד ל"ט סעיף ז' עינוניתא דוורדא בכל מקום שנסרכה טריפה אפי' לכיס שלה או חוץ לפיה (ומי' ישען על ביתו ולא יעמוד) : גם מה שכתב לכל מקו' שנסרך הריאה בין לגרגרת או לחזה או לשמנונית הלב או לכיס או לטרפש הלב או לטרפש הכבד או לטרפש דעינוניתא שהוא סוף טרפש הלב או לרחם או לאלמעלא שקורין (מולי"גא ובלשון אשכנז גראפי"ן) או לשימפון היורד בין שתי הערוגות או לקנה הלב או לשמנונית השימפונות או לכבד טריפה : וכתב מהר"ר בני והיינו לדברי המחמירין בחומה הסרוכ' לדופן אבל לדבריים אומרי' דמהני לה בדיק' ברוכ' לאלו מקומות כמי מהניא לה בדיקה והכל כשר בבדיקה : וב"ל לפרש מה שאמר טריפה לפי מה דאמרי בש"ס בהמה בחייה בחזקת טריפה עומדת נשחטה בחזקת היתר עומדת והשתא על ידי סירכה או ע"י ריעותא אבד' חזק' היתר ועומדת בחזקת טריפה ומ"מ בדיקה מהניי לה וכן נוהגין בק"ק קראקא ע"י משמוש ומיעוך ברוק ומים פושרין אבל אין אנו בקיאין בבדיקות אחרות עכ"ל ואיך יהיה משמוש ומיעוך אכתוב לקמן בעזרת ה' באריכות :

דין אונה עליונה שנסרך ובו י"א סעיפים

אונה העליונה אם היא דבוקה כולה לגרגרת בלי הפריש אז היא כשירה דזה רביתייהו : אבל אם אינה דבוקה כולה אם יכול להכניס אצבע בין הגרגרת לאונה אז היא טריפה : ואם נפרד למעלה מעט מן הגרגרת שניכר החיתוך כשר שכן גירולה אומח

(א) כתב מוהר"ר יעקב ווייל ומוהר"ר לבי אונה אם היא דבוקה כולה לגרגרת בלי הפרש פי' כשהיא דמוקה וי' דוקה בגרגרת עד שאין ניכרת בה אפילו החיתוך כשיר' דזה רביתייהו : ואם נפרד למעלה מעט שניכ' החיתוך כשר : שכן גדוליה ואין צריך בדיקה כלל : אבל אם אינה דבוקה בדבק טוב והעור בין הגרגרת ובין האונה היא רחבה כ"כ עד שיוכל להניח על הדיבק אצבע בין האונה ובין הגרגרת לארכ' או אפילו ליכא חלון כלל בתוך העור הדבוק אפ"ה אין זה אלא סירכה וטריפה לפי שהגרגרת קשה ואינו שותם וצריך מישמש ומיעוך ובדיקה ברוק ומים פושרין ע"כ וכ"ל שמשמע לפום ריהטא באשר שכתבתי לעיל בשם מהרי"ו ומהר"ן דמיירי באונה עליונ' בשל ימין שדרכה דוקא להדבק מכח כי שם ביתה אבל רמ"א סימן ל"ט סעיף ו' כתב אונות העליונות הייכו רביתייהו לכן כ"ל כשבא לידי שוחט שהאונה שמאלית יהיה דבוק שילך אל חכם מורה הוראה וישאל על זה :

(ב) כתב מהר"ן ובתיקון בדק חומה הדבוקה מעיקר' וכו' פירש ממקום שהתחיל לדבק עד סוף אותו דיבוק והוא הכל דבוק לשימפון שומן כו' בלא חלון ובלא סירכה כלל זהו רביתייהו אבל אם אין דבוקה בדיבוק עד לסופו אלא שיש ביניהן הפרש כעין חלון או היא טריפ' וכ' רמ"א אם היו האונות דבוקים לגמרי מראשן עד סופן כו' כת' הש"ד ב"ע מ"ש בדבוק לגרגרת שכשר כל שאינו יכול להכניס אצבע ביניהם וגבי סימפון כתב חומה הדבוקות מעיקר' לסופ' לשימפון כו' וי"ל דקים להו להרבנים דהלא הכי רביתיי' והלא הכי רביתיי' וא"א דטריפ' זו דומה לזו ומ"מ לדינ' ב"ע ע"כ ואין ללמוד ממקומו' אלו לשא' מקומו' שנסרכ' שם הריאה כי בשאר מקומות אין חילוק בין דבוק כולה או לא ע"כ ופשוט הוא אותן שממעכין שלא כסדרן ממעכין ג"כ הכי וכן נוהגין כל הבודקים עכ"ל :

(ג) ומה שכתב מהרי"ו החומה למעלה במקום שהיא דבוקה אל הערוגה צריכא שתהא נפרדת לשם כעובי אצבע אגודל כתב מ"ב משום כשריאה נפוחה או האשי האומות נתרחקי' זו מזו והריאה בחיי הבהמה נפוחה היא ואם היו מדובקות לא וודאי תתפרק והריאה תתנקב :

(ד) כתב הר"ן בשם מהרי"ל אונה שנדבק לשומן הלב מחוית שמנונית הבהמ' שרבותינו התירו בשלא נינכובי' או די בנפיחה בתוך מים פושרין ודווקא שנבדק' נוהגין כן אבל ע"י סירכה לא אבל אנו אינן בקיאין איזה דבוקה ואיזה סרוכה לכן אין נוהגין כן לפי שהשומן הלב אע"פ שהוא חלב טהור אפ"ה אינו שותם מפני שעשוי ככובע וכל חלב שעשוי כבובע כגון הכרכשתא וטרפשא דלבא אינו שותם ונהגתי כשבא לידי שהריא' שהית' נסרכה לשומן הלב והיה השומן בלבד אדוק בה הייתי ממעך אותו חלב מן הריאה עד שלא נשאר שום חלב ולפעמים הייתי חותך אותו בסכין ואח"כ בדקתי אותה בנפיחה ע"כ ומר"ש נבדק הבית השיג עליו וכת' שמהר"ן עצמו כתב על זה מאחר שאין אנו בקיאין איזה דבוקה ואיזה סרוכה לא התירו לנו רק משמוש ומיעוך ואח"כ כתב שהיה נהוג לחתך בסכין וא"כ לעולם יחתך הסירכה בסכין ולא ימעך כלל ולא דמי למה שכתב בא"ז מעשה בבהמה שהיתה שמינה ביותר והיו ראשי האונות מ"בלעין בשומן מרוב חלב הפריד רבינו יואל השומן מן האונות ולא תיה נשאר דלדולי שומן

פריאה והיתה יפה ועלה בנפיחה והכפיר· כי לא הוזכר שם שום סבין רק כתב שהפרים ולכן כ"ל שאין בדבריו כלום ע"כ :

(ה) **אם** יש למחין סביב הסירכה או אין גוררין מה שכתב מהר"ן בדיקות נענוע או גרירה לא ראיתי להעתיק משום מה שכתב רמ"א בסימן ל"ט סעיף י"ח ולדידן אין נפקותא בחלוקים אלו ומ' כי כבר נהגו באלו ארצות להטריף הכל ואין לשנות כי מנהג קדמונים הוא וכו' אבל נהגו להקל במשמוש ומיעוך עד כאן :

(ו) **כתב** רמ"א סי' ל"ט סעיף י"ג נהגו בעירינו להטריף כל סירכות גדיים וטלאים ועגלים רכים ולא למעך בהם כלל כי יש קבלה בזה להטריף כי הסירכות עדיין רכו' ומנתקות על ידי מיעוך :

(ז) **כתב** הס"ך בשם הב"ח נראה בעיני שדקדק הרב בלשונו לחלק בין עגל לעגל כל שהוא תוך שנתו והוא יונק שאין ממעכין כר' יוחנן אבל פ"ח כתב שהב"ח לא דק נמ"ש עגלים הרכו' דבעינן תרתי אליבא דר' יוחנן ולית' דאי הוי תוך שנתו אע"פ שאינו יונק או לאחר שנתו ויונק מקרי עגל רך ועיין בחולין פ' העור והרוטב דף קך"ב ע"כ :

(ח) **כתב** ש"ך אבל גדיים וטלאים אע"פ שאינ' יונקי' כל שהוא נקרא בשם גדי וטלה בלשון בני אדם דינם שלא למעך בהם · וע"ל בי' ל"ה סעיף קטן מ"ו עכ"ל :

אומה הדבוקה מעיקר לסוף לסימפון שומן הרפוק' בשרה כשר דהיינו רביתייהו : אבל אם אינה דבוקה עד לסופו אז היא טריפה : האומה למעלה במקום שהיא דבוקה אל הערוגה נגד הכליות סמוך לחצר הכבד צריכה שתהא נפרד לשם כעובי האגודל ויש שמכשירין אפי' בכל שהוא : אונה הסרוכה לשומן הלב טריפה : ויש מקומות שנהגו לנענע הריאה ג"פ אם מתנתקת הסירכה מחמת הנענוע אז מכשירין : ודוקא בבהמות ישראל נהגו כך ולא בבהמות של אינו ישראל אבל אם נסרך האונה לשומן הגרגרת טריפה ואין מנהג לנענע :

(ט) **והנה** גבי גדיים וטלאי' למעכין כאגב"ה הריאה או לעכין אופתא הוא לקולא משום הכי כשאין ידעינן בוודאי שהם תוך ל' יום אסור מספק אבל גדי וטלה כל זמן שנקראין בשם גדי וטלה בלשון בני אדם אסור למעך בהם :

(י) **ובע"י** כת' שנקצת מקומות שאין ממעכין עד ט"ו באב ובקצ' מקומו' עד ר"ה ובבפ'ב"ה כת' עד ר"ה וכ"ל לתת טעם בזה כדאיתא בר"ה בא' באלול ר"ה למעש' בהמ' פי' הברטנורה שאין מעשרי' מן הנולדים בשנה זו על הנולדים בחבירתה דהיינו בא' באלול מפני שהבהמות מולדות באב או נגמר זמן עיבורן וילפינן מקרא כדכתיב לבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר דהיינו באדר שהזריעה מומחו' ונכר' יפה ויולדת באב דזמן עיבורה של בהמה דקה ה' חדשים ע"כ :

(יח) **ובעל** תוספ' י"ט כתב אע"פ שקודמת ויולדו' קודם אב מ"מ אין מאחרין כי כן שמעתי מן אלול ואילך אינן יולדו' וא"כ שפיר כתב בבית הילל עד ראש השנה שאז המה בוודאי יותר משלשים יום וק"ל : שמעתי מאחותני הרב הגדול מוהר"ר אליה דרשן דקהלתינו בעל המחבר אליה זוטא שאין לאסור כשהם נסרכים במקום שמכשירין בגדולים בלא מיעוך כגון כסדרן וכה"ג דהא טעמא דאין ממעכין בגדיים וטלאים מפני הסירכות שלהם רכים אם כן לא מהני משמו' ומיעוך אבל במקום שכשירה בגדולים בלא משמוש ומיעוך אין לחלק ע"כ :

דין ריאה שנסרכה בצלעות ובו ד' סעיפים

(א) **כתב** הד"ז ריאה הסרוכה לדופן שאין הטבח יכול להכניס ידו בין הצלעות לריאה והיא נדבק' באלו כסרכת אין חוששין לה וכי' אומר לדבק טוב וכו' אבל אנו נוהגין שמסירין בתחלה הסירכות מן הצלעות ואחר כך מוציא הריאה לחוץ ומסירין הסירכות על ידי משמוש ומיעוך עד שלא נשאר שום דילדול בריאה ובודקין בנפיחה ובדוק או כפוסרין : וכלל זה נקוט בידכם שכל הסרכות נהגו למעך ולמשמש ביד ואח"כ לבדוק בנפיחה חוץ במקום דאיכ' תרתי לריעות' שאלילה למעך : אבל כסדרן ומכשירין בלא בדיקה כמו שכתבתי לעיל דהיינו אחיתוך לאחד עיקר וסירכה תלויה ואוכה עליונה הדבוקה ממש כמו שכתבתי לעיל או בשומן הנדבק בשדרה ובוורדא כשהיא דבוקה בשורש ש"ה כמו שכתב רמ"א ותלילה להבודק

ריאה הסרוכה בשני צלעות קטנות המסובות לצואר טריפה : אבל אם אונה סרוכה מאותן שני צלעות עד צלע חמישית וצלע חמישית בכלל יש מקומות שנהגו להכשיר אפי' בלא גרירה: ויש מקומות שמכשירין דוקא בגרירה ובאלו הארצות נהגו להטריף הכל : לכן לא הארכתי בו :

ריאה

להורות

להורות בדינים המחולקים בין הפוסקי' רק שילך לחכם וישאל ע"ז כי לא נתנו הרבנים רשות להבודקים להורות כ"א בדיני' הפשוטי' אבל לא שאר חידושי דיני' ואל יאמר הבודק אחרי שנטלתי קבל' הרי אני כחכם וירא' ויסכיל וישמש ת"ח כי גדול' שמושה יות' מלימודה ואם עושה כן אשרי לו וטוב לו: (ב) **כתב** בעולת יצחק אם נמצא ע"ג ריאה מולי"א שקורין בלופרי"ק או רתיא שקורין שוי"ס וזה סימן כשנמצא מים בחלל הגוף ע"כ צריך לבדוק אחר נקבים כי בוודאי נקובה הריאה ומשם יצא מים הגם שאין בריאה מים דהא המשקין נכנסין לתיך הוושט רק הריא' שואבת הלחלוחי' אכח שהריאה מנפח ועי"ז בא הזיעה בחלל הגוף כמו מים ומזה בא השוי"ס והבלופרי"ק ורוב נקבי' תמצא במקום הנקודו' האדומות שבריאה וכתב אם תמצא מים בחלל הגוף צריך לראות אחר יבש' על כן צריך בדיק' אחר זה ודבר זה שכיח בבהמות שאין בהן [illegible] אלא מים ורוב בודקים אינם נזהרין בזה: (ג) **כתב** רמ"א סוף סימן ל"ט ריאה שנמצא עליה כמו חלב כיסוי והוא בשר בלוי קולפין אותה מעליה ואם הריאה תחתיו שלם ויפה כשר וכן כתב מהר"ן שלפעמים נמצא בריאה כמו שומן שקורין וואדלי"ן וג"כ כשר רק שאותן חתיכו' שדבוקין בה אסור משום מיאוס וכתב רמ"א מיהו צריך לבדוק הריאה בנפיחה ע"כ: (ד) **כתב** כ"ח שלם ויפה כשר ויש מי שהבין כל שאינו יפה דהיינו שיש תחתיו קמטים וכיוצא בזה טריפה אע"פ שלא היתה טריפה בלאו הכי ושיבוש הוא והעיקר כמו שכתב הט"ז שר"ל שמצאוהו יפה בלי שום טריפות וקמ"ל שהבשר בלוי אינו מעלה ואינו מוריד:

דין ריאה הסרוכה לחצ"ה ובו ג' סעיפים

ריאה הסרוכה לחצר הכבד טריפה והחצר הכבד שנסרך לצלעות כשר: אבל אם ניקב חצר הכבד נקב מפולש טריפה:

סירכא

(א) **כתב** הר"ן מה שכתב מהרי"ו ריאה הסרוכה לחצ' הכבד טריפה משום דאמרי' הסירכה באה מן הריאה וחצר הכבד שנסרך בצלעו' כשר ואע"ג דאמרי' אם ניקב חצר הכבד טריפה ואין סירכה בלא נקב אפ"ה כשר משום שיש שני עורו' לחצר הכבד ואחד מגין על חבירו ולכך בשר אבל כששניהם נקובים טריפה וכן אם סותם הכבד את הנקב טריפה ושמעתי הטעם מא"מ יצחק יעקב ז"ל לפי שהריאה כולה מלא רוח והיינו קרירות והלב מלא דם והיינו חמימו' ואילולי שהריא' מנפח על הלב לא הי' יכול להתקיי' מפני החמימות שיש בלב לכן מונחת בתוך הריאה שהריאה מנשבת לה וומקרר הלב כדי שיהיו שניהם במזג השוה כי הריא' נותן קרירות בלב והלב נותן חמימות בריא' ואם נקב חצר הכבד נקב מפולש או בא החמימות ג"כ מן הכבד אל הריאה וגובר החמימות ומיבש הריאה לכך אם נקב חצר הכבד טריפה · וה"ה אם סתם הכבד את הנקב שאז תתקרב הכבד יותר להריא' עד שנוגע בריאה ומיבש הריאה לכך טריפה: (ב) **בי"ד** סימן מ"א סעיף ה' ניקב טרפש הכבד נקב מפולש מצד הכבד טריפה · וכתב הש"ך ופרי חדש מצד הכבד כו' כי הטרפשא רחבה היא יותר מן הכבד ובצד ימין הטרפשא אינה מכוס' מן הכבד ושם יכול להיות הנקב רחוק מן הכבד: וצריך עיון שהרי בצד שמאל רחבה יותר מה שאינו מכוסה מן הכבד ע"כ: (ג) **כתב** ט"ז בשם הב"ח מה שכתב מצד הכבד טעות סופר הוא וצ"ל חצר הכבד: ולפ"ז כל מקום שנקב חצר הכבד טריפה וכן הביא רש"ל בשם כמה גדולים ולפ"ז יש להקשו' ולי נרא' דהא דנקט מצד הכבד לא אתי למיעטי שיהי' כשר נקב בחצר הכבד בשאר חצר הכבד דהא וודאי בכ"מ שיש נקב בחצר הכבד בין בימין בין בשמאל שהוא טריפה אלא כוונתו למעוטי אותו חלק של חצר הכבד שהוא פרוס על דופן הבהמ' לפי שהדופן מכסה הנקב אף שאינו נכנס לתוכו ודבוק בו מכל מקום אין הרוח נכנס לשם דרך אותו הנקב דהדופן מכסה את הנקב וכשירה וגם זה נכון וטעמא דאין הטריפות מצד עצמה אלא שסוף שתתבטל הכבד ומשום זה אין סירכא פוסלת בה וכל בתימה מהני בה אפי' על ידי סירכה דאין אמרינן אין סירכה בלא נקב אלא בריאה ואפי' קרום שעלה מחמת מכה אפי' חלב טמא שאינו כותם בעלמא כות' בהאי נקב ולא כמהר"ן עד כאן · וכן כתב בפ"ח בשי' הכ"ל סעיף קטן י"ג ניקב טרפש הכבד מצד הכבד טריפה: וקשה דא"כ אמאי לא קתני לה בכלל נקובי דמתני' · ויש לומר דכיון דאין נפול מצד עצמו אלא מצד הכבד שסוף הכבד ליבטל הא קתני לה ביטל הכבד: והכי אשכי בפ' אלו טריפות דף מ"ח דכי ניקבה דלאו מיניה מטרפה משום הכי לא קתני ולפי זה כל שבשם הנקב בשומן או שעלה עליו קרום מחמת מכה הוי סתימ' עכ"ל · שמעתי ממחותני הרב מהור"ר יעקב דיין מו"ם בעל המחבר מנחת יעקב וחק יעקב מ"ש בי"ד ניקב טרפש הכבד נקב מפולש מצד הכבד טריפה הכי פירושו שאין טריפתו מחמת עצמו אלא מצד הכבד סוף שתבטל הכבד כמ"ש לעיל ת"כ

שפיר

שפיר קאמר אם ניקב טרפה · אבל הכבד טריפ׳ ודוקא ואין צריך להגי״ה כלל : כתב הש״ך אם נקב אצל הכבד במקום דממשמשא ידו דטבחא כשר ואם נמצא סביביו חוטין לבנים כמו חלב או הוא נקב ישן וטריפה :

(א) **ב״י** פי׳ ל״ט סירכה תלויה ושאינה דבוקה למקום אחר כשירה וא״צ בדיקה : כתב הש״ך ואפילו למ״ד דאין סירכה בלא נקב · (כאן מותר לפי שהסירכה הבא מחמת נקב היא נסרכת למקום אחר אבל סירכה תלויה אינו אלא התפשטות ליחות הריאה וכשר :

כתב ע״ז מ״ש בי״ד שאין צריך בדיקה · מ״מ לפי מ״ש רמ״א סי׳ א׳ דנהגו דאם יש סירכה עוברת ע״ג משמש נוהגין לנפח הוא הדין בזה דצריך בדיקה דהא הא טעמא הוא דסירכה תלויה וסירכה עוברת שניהן אנו מחזיקין להתפשטות ליחה ע״כ · אבל אנו אין נוהגין כן ומכשירין בלא בדיקה :

סירכא תלויה ואינה דבוקה למקום אחר כשר :
וכן לפעמים נמצא בסוף הריא׳ בשיפולין דילדולין כעין סירכו׳ ג״כ כשרי׳ ונקראין דילדולי ריאה:
וכל הסירכות שהם טריפות היינו שהם קשים אבל אם הם ניתוחים במישמו׳ היד אז הן נקראין רירין וכשירים

(ב) **מה** שכתב מהור״ר יעקב וויל סירכה תלויה היוצא מתוך הבועה טריפה · והסירכה היוצאת מתוך הטיכרי כשר ע״כ: וכתב מהר״ן על זה ודווקא שאינו דבוק׳ למקום אחר דהוי כמו בשר עצמו · אבל אם דבוקה למקו׳ אחר טריפה ע״כ: אבל מר״ש בב״ה כתב משמע מדבריו אם דבוק למקום אחר וודאי טריפה א״כ הכל תלויה בדבוק ולא דבוק וקשה אם יש כאן טיפה ליחה א״כ דינו כמו בוע׳ ואפי׳ בסירכ׳ תלוי׳ נמי טריפה ואי אין כאן טיפה ליח׳ אפי׳ דבוק נמי לא דמהיכן יבא לי הסירכה דילמא מחמת נקב הטיכרי באה דהא אין כאן ליחה כלל ואי תימ׳ משום תרתי לריעות׳ היא א״כ תלויה נמי ליטרף · ועוד דהא סתם סירכה נקט מהרי״ו בדבוקה מיירי כי לא כתב בי׳ תלוי׳ לכן נ״ל דאם אין כאן טיפה ליח׳ אפילו סירכה דבוקה כשירה עכ״ל וכתב ע״ז סי׳ ל״ט סעיף קטן י״ג ע״ש ז״ל מה שכת׳ הרב בהג״ה בשם מהרי״ו מטיכרי כשירה ר״ל סירכה תלוי׳ והוא דבר פשוט דאל״כ לא שייך לומר כשר אלא עכ״פ בעי משמוש דאם תעבור יבדקה בנפיחה דפשיט׳ שלא עדיפא משאר סירכות וכו׳ וסיים שכאן משמוש ומיעוך לא מהני משום תרתי לריעותא עכ״ל: ואני אומר שמזה אינו ראיי׳ שהרי בכמה דוכתי׳ הרב מהרי״ו מקצר בלשונו שכתב כשר או טריפה ר״ל עד הבדיקה : ועוד שהרי דברי בעל טורי זהב סותרים זה את זה לעיל בסי׳ ל״ז בסעי׳ קטן ג׳ כתב מזה למדו כל הבודקי׳ להטריף במקום שיש ב׳ לקותות ולא דמי לסירכ׳ תלוי׳ יוצאת מטיכרי דכשר דטיכרי אין עליה כלל שם לקותא · וכאן בסי׳ זה כ׳ שהוא טריפה משום תרתי לריעותא מיקרי משמע מדבריו שהטיכרי חד לקותא היא והסירכא חד לקותא א״כ למה מכשיר סירכה תלוי הלא אליבא דכ״ע הרבנים דסירכ׳ אפילו תלוי לקותא היא ול״כ שאינו טריפה משום תרתי לריעות׳ אלא משום הכי טריפה שהרי סירכא עוברת צריך בדיק׳ בדוק או בפושרין וכאן א״א למיבדק אי מבצבץ או לא משום שהטיכרי סותם לפי זה יוכל למיבדק במשמוש ומיעוך עד שיסתל׳ הסירכא מעל הטיכרי ואח״כ מנפחין הריאה אם נתבקע הטיכרי בקרום הריאה ובמראה הריאה אז צריך בדיקה אם מבצבץ טריפה אם לאו כשירה מטעם שהרי בועה אם נתבקעה אמרינן שהסירכה אינו מן הבועה. מכל שכן הכא אבל אם לא נתבקעה נ״ל בטריפה מטעם שכתבו לעיל ואת לא תעביד עובדא בלא שאלת חכם :

(ג) **וכתב** רמ״א סירכא תלוי׳ היוצאת מן הבועה טריפה ומן הטיכרי כשירה : מ״ש מהרי״ו סירכא שהיא ממקום למקו׳ וכו׳ וכתב רמ״א דווקא שאין הסירכה קצרה מגבה הריאה כשנופחין הריאה אבל אם קצרה עד שמכת הבשר תחתי׳ מקמט ואינו עולה בנפיחה היטב כשאר הריאה טריפה : וכתב הש״ך אבל אם קצרה טריפ׳ מפני שסופ׳ להנתק כו׳ ואע״ג דסירכ׳ זו לא מחמת נקב היא באה מ״מ כשנתנתק׳ יהיה נקב מידי דהוי למ״ד יש סירכא בלא נקב דשלא כסדרן טריפה משום דסופו להתפרק ויהא נקב ע״כ : וכתב רמ״א וכל סירכא תלוי׳ שעולה ג״כ עם נפיחת הריאה טריפה : וכתב הש״ך דאז וודאי ניקב הריאה ולכן נכנס הרוח אל תוך הסירכה ועולה · וסירכא שניתק ע״י נפיחה כתב בתשו׳ ר׳ משה אלשקר דטריפה ומדמה לה למיעוך ומשמוש ולדידן דמקילין במיעוך ה״ה בהכי ע״כ :

(ד) **וכתב** רמ״א כל סירכה תלויה שיש מכה בדופן כנגדה טריפה · דהיינו כשיש כעין נגע ובהרת שחורות בלבד אינו סי׳ מכה אבל אם נשבר הצלע אע״פ שחזר ונקשר קרינן מכה בדופן : וכתב הש״ך סימן כ״ד סעיף קטן ג׳

בשבר׳

שנר' הצלעות וכו' אפי' אם חזר ונקשר הצלע אם רואי' שהיה שם עוקץ טריפה: וכתב הטעם דלפעמים הבהמה שוכבת על צדה והריאה שוכבת על אותו עוקץ ונתנקב וכל העומד לנקוב כנקוב דמי: וכן כתב הש"ך שהסירכא תלויה צריכה בדיקה כנגד בצלעות ע"כ: והנה באתי להזהיר כשנמצא איזה סירכה תלויה אע"פ שאנו אין נוהגין כן לבדוק הריאה בנפיחה בסירכא תלויה כמו שכתבתי לעיל בשם ש"ז אבל בזה צריך על כל פנים לבדו' בצלעות אם לא ניתק משם הסירכא ובפרט שלפעמי' השוחטי' הולכין לביתם בין שחיט' לבדיקה לא יפה המה עושים הגם שכתב רמ"א וכן השוחטים אבל אינו יהודי והניחו הבהמות בין שחיט' לבדיקה אין חוששין שמא אינו יהודי הכניס ידו ונתק הסירכו'. כתב הש"ך דבדיקת הריאה הרי זה מדרבנן ספיקא לקולא ע"כ אבל לכתחיל' חיוב על כל שוחט להמתין עד אחר בדיקה ועל כל פנים כשהניחו הבהמות בין שחיטה לבדיקה שרי' לעשו' פי' מוכה' בבהמות ואם לאו אסורין משום בשר שנתעלם מן העין. כתב רמ"א מיהו אם טבחים אינ' יהודי' רגילים בכך יש לחוש אפי' בדיעבד ולכתחילה יש ליזהר בכל ענין:

(ה) **כתב** הש"ך מיהו אם טבחים וכו' וקשה לי כיון דשאינו יהודי מותל בכך מ"מ מאן לימא לן דהיתה ברוכה הא כיון שנשחט' בחזקת היתר עומדת וכי גרע מכאבד הריא' דמכשיר בהפסד מרובה וצ"ל כיון דהכי אבל אינו יהודי הוי כמזיד ע"כ צריך ליזהר בזה:

(ו) **בי"ד** סירכא תלויה על הבועה טריפה ובעל ט"ז מטריף על המים זכים משו' תרתי לריעות' אבל הש"ך כתב בשם הב"ח שכשירה וגם הר"ן מכשיר משום שלא כתוב בשם אור זרוע דמים זכים לא חשיב ריעותא לא לענין כמיכי ולא לענין סירכה תלויה היוצאת ממכה ואינה דבוקה למקום אחר וכן המנהג:

(ז) **כתב** בעולת יצחק שקבלה בידו כשסירכה יוצאת מן האונה או מן האומה ונדבקת באונה עצמה על הבועות ולא בצלעות וכשמנפח הריאה אז נתכבה הבועה אז יש לה דין כמו סירכה היוצאת ממקום זה ונסרכה לאותו אונה או אומה עצמה כנ"ל: אבל אם נסרכה לצלעות או למקום אחר או שהיא סירכה תלויה על הבועה אז לא מהני שום בדיקה כלל דאז בוודאי יוצאת מן הבועה אבל ממקום למקום י"ל שיוצאת מן הריאה ונדבק על הבועה:

(ח) **כתב** הר"ן וגם במאמר קדישין אם סירכ' יוצאת מן הבועה יש למשמש עליה אם הבשר יכסה הבועה אז' כשיר' דהוי סירכה מתוך הריאה. מצאתי בשחיטות ר' תנחום שוחט דנוקא כשהיא נפרכת באותו אונ' או אומ' עצמה אבל בסירכה תלויה לא מהני הכיסוי משום תרתי לריעות' וצריך שאלת חכם:

(ט) **בעולת** יצחק כתב בשם ר"ל מפראג טבח שטעה לו פי' בראש הכבש שיהא כראה שהוא טריפה ואמר בפיו שהו' טריפה ואח"כ אמר כשר ואמ' טעם לדבריו כדי שלא יקנו אחרי' באמת כיון שנותן טעם לדבריו אבל מ"מ מזהירין אותו שלא יעשה כך עוד פעם אחרת וכן הוא מבואר בפני' חדשות טבח שלפעמי' אמר בהמ' זו טריפ' ושוב אמר שהיא כשירה והתרו בו ב"ד שלא יעשה כך והשות' שניכה בדבריו ראוי לקונסו ולהעבירו ע"כ:

(י) **בי"ד** סימן ל"ט טוב להשקות הבהמה וחיה קודם השחיטה. כ' הש"ך בשם הכל בו כך קבלתי כל בהמ' שלא הושקת' מים קוד' השחיט' כולה מלאה סירכו' דקות וקשות וכתב בשם אביו סמך לזה דאמרי' בסוף ביצ' ל"ל למימר משקין ושוחטין מלתא אגב אורח' קמ"ל דלשק' איניש בהמתו קודם שחיטה משום סירכא דמשכא. ופי' רש"י ז"ל שתהא נוח לפשוט וצ"ל שהם פירשו משו' סירכו' דמדבקות. ובעל תוי"ט בפירוש המשניו' כתב שעל ידי השקאה תתיר ריאתה ואם יש סירכ' חלושה נשמטת ונכרתת ר"ל הרי היא נכרתת ואינו סירכה המטרפת עוד מצאתי כתוב ראי' לזה בשם הערוך ממה שכתוב בפרק ג' דתמיד השקו את התמיד סמוך לשחיטתו כדי שאם היו סירכות בריאה מחמת הצמאה שמתדבקות בלב ובצלעות נפרדים בשתיה. כ' רמ"א ויש למשמש ולמעך בסירכות ואומרי' שנימוחת ע"י מיעוך שאין זה סירכות אלא ריר בעלמא ואע"פ שהיא קולא גדולה אך שכבר נהגו במדינו' אלו וכן נוהגין כל בני אשכנז ואין ביד" למחות מאחר שיש להם על מה שיסמכו ומ"מ צריך להיות הבודק ירא אלהים שיודע ליזהר ולמעך בנח' ולא בחוזק כדי שלא ינתק ח"ו בכח איזה סירכא. וכתב ש"ך וזה לשונו ודברי המתירים אני אומר ברוך שבחר בהם ובדבריהם וכו' וכן כתב בתיקוני הבדק אבל אנו עכשיו בדורותינו נוהגין למשמש יפה ובודקין בריר או כולה ודין המישמוש הוא בכך' הוא שימשמשו תחלה מעט מישמוש יפה אם הסירכה התחיל' למעך יכול למשמש יפה בזה אחר זה עד שיתמעך כולה דוודאי ריר היא לרש"י אין כאן נקב ולר"ת אין כאן

סירכא

סירכא לבא נקב ממנו אבל אם אין נתמעך בזה אחר זה באיששוטי ישרי אין לנו לאשמם באמין כח ובחוזק יד כדי לפרק כי משמוש כזה אין נקרא מיעוך רק פירוק אכן שמעתי במקצת הקהלות שאינן בני תורה שממעכין בחוזק או ע"י במרטוט עבה או ע"י עפר וחול אוי להם למקילין למעך סירכות שלא כסדרן שהם ע"פ הש"ס חוטאים ומחטיאים ואין להם חלק לעולם הבא כירבעם בן נבט: ויש שאינן בזהירין וסומכין על נפיחות הריאה והם מאכילין טריפות לישראל דבסירכא גמורה אין מועיל הנפיחה. רק אמרינן ריר בעלמא הוא ואין צריך בפיחה ואז נופחין לחומרא ובעקבותיהם יצאתי שהמורים יזהירו יום יום על השוחטים ובודקים שלא יעלה מורא על ראשם שלא ישמעו לקול ענו' הקצבים רק יראת ה' יהיה על פניהם תמיד ולהרחיק הרבי' מאיסור כל נבילה וטריפה לא תאכלו בפרט שהתורה. כתב בה ענין קדוש להראות לנו הרחק גדר וכל המיקל בזה סוף שיקבל דינו שהכלבים ילקקו את דמו כאשר מצינו בספר חסידים מעשה בטבח אחד וכו' אבל ישראל קדושים הם ואין צריכין אזהרה יותר ובקדושתן קיימין וכל הזהיר בזה יתעל' במעלות הקדושה ונקרא קדוש שנ' ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טריפ' לא תאכלו ואיש הירא ורך הלבב עבודתו פסול' ע"כ: בי"ד סי' מ"ה אין לוקחין בשר מכל טבח ששוחט לעצמו ולמכור לאחרים אא"כ הוא מוחזק בכשרות:

(יא) **בי"ד** בודק שהוציא ידו ואמר טריפה ואח"כ הכניס אחר ידו ולא מצא טריפות הראשון נאמן:

כתב ט"ז וש"ך דשמא השני העביר הסירכא כשהכניס ידו בחוזק או הראשון העביר בהוצאת ידו ועד אחד נאמן באיסורין בדבר המסור בידו:

(יב) **כתב** בי"ד טבח שהכניס ידו ואמר טריפה ואח"כ נתברר שלא נפתח הטרפש ונמצא שהטבח לא נגע בריאה ופתחו הטרפש ובדקוהו ולא היו בה טריפו' מכשירין אותה: כתב ט"ז נראה שזה מיירי שהטבח אמר בפירוש שבריאה מצא טריפות אבל אם אמר סתם טריפה יכול לומר שמצא איזה נקב בחצר הכבד מה שלא מצא השני אפילו אם אומ' השני אני חפשתי בחצר הכבד ולא ראיתי שם נקב לא ראיתי אינו ראיה דאפש' שראה זה מה שלא ראה זה:

(יג) **כתב** בט"ז הקונה ריאה ואמר שמצא בה סירכא במקום שהיא טריפה והמוכר אומר שהיתה במקום שהיא כשירה כיון שבאו שניהם בבת אחת לב"ד אין כאן עדות והרי זה כבהמה שנאבדה הריאה קודם הבדיקה:

דין עצם על הריאה ובו ז' סעיפים

(א) **עצם** הנמצא ע"ג הריאה. כתב ט"ז בסי' ל"ט שראה בילדותו מעשה בטבח אחד מן המומחים בריא' שהיה עצם אחד דק וארוך קצת מונח על הריאה מבחוץ ודבק בשורה לרחבה וקלף אותה ממנה ונפח בה ולא היה מבצבץ והכשירה מטעם שהבודקים אומרים שמצלעות הבהמה נקלף ונדבק בריאה שתחת הצלעות ואח"כ ראיתי דין זה שנדפס בשם גדול א' ולי נראה דטריפה כיון שאפשר לו לנקוב הריאה בעי בדיק' (אמר המגיה כאן השמיט המחבר סיום דברי הט"ז וז"ל: מדין התלמוד כמו בריאה שהרגיש בה מחט בסי' ל"ו שעי' ט"ז ואכן אי' בקיאין בבדיקה כמ"ש רמ"א סי' זה סעי' ד' וכפי מה שכתבתי בכל מידי דהכשר שלו תלוי בבדיקה מן הדין ואז דיש לחוש שמא ניקב גם במקום אחר וכן שמעתי ממהר"ש יפה ז"ל): ע"כ: ובשאילתות של ר' תנחום שוחט כתב שקולפין אותו מהריאה ובודקין אותו בנפיח' ע"כ אין לשום שוחט להורות בדין כזה וצריך לשאל לחכם:

(ב) **כתב** ט"ז בסי' מ' בשם ב"ח אם נמצא עצם בתוך הלב קבלתי שמעשה היה באשכנז בשור והכשירו חכמי הדור לפי שכך נמצא בלב הצבי כשנתקשה הדם ונעשה עצם ואפשר שהוא נמצא ג"כ לפעמים בבהמ' עכ"ל ואני אומר אם קבלה היא נקבל ואם לדין יש תשובה חדא דאף בצבי אם הוא מונח בענין שאם מחט היה בו יש לאסור ועיין בט"ז שהוא מטריף בשור כאשר שאין לומדין מין משאינו מינו: **אבל** בפ"ח כתב שמצא בספר שערי שמים במאמר רביעי דף ד' וז"ל וכל מיני בעלי חיים אין להם עצם בלבות' מלבד איך השור ומין אחד מן השוורים שיש בהם עצם בלב לרוב גודל גופם וצריך חיזוק הלב כמו שאר איברים שצריכו עצמו' לחזוק עכ"ל פ"מ מהא שהעצם אינו מחמת קשוי הדם אלא שכך היא תולדה מן השמים ומעתה בהמ' שנמצא בלב שלה עצם אין לנו כח להתיר עד שנודע שהיא ממין השוורים ומיהו עצם שכל צדדין גסים ואין בו חדות כלל בשו' צד מצדדיו יש להכשיר עכ"ל: וצ"ל לחלק ג"כ בעצם בריא' שלפעמים כך גידול ולפעמים בא מכח הכאות בהמות: והעצם שבא מגידול הוא רך כמו הסחוס שקורין קנאר"בול באש' בא כמ' פעמים לידי והקלפתי מריאה והיתה הריא' שלם מכל וכל והכשרתי בהסכמ' שאר חבירי ע"פ ציווי הרב הגדו' המפורס' מ"ו מהור"ר אברהם ברודא ר"מ נר"ו: ולפעמים היתה נשברה צלע וחזר ונקשר והיה על הריאה עצם חד והטרפתי ועל כל פנים חלילה להורות לשום שוחט בדין כזה כאשר כתבתי לעיל שאין לשום שוחט להורות בחדושי דינים ע"כ אימתי שיב' מעשה כזה לידו ילך לחכם ויורה לו:

ובספר

(ג) **ובספר** של"ה נוה לבניו שלא יקנו בשר מבהמה שמיעכו בה סירכא שלא כסדרן ודומיהן וכן נוהגין פה פראג כמה וכמה אנשי מעשה עד היום וחיוב על כל שוחטים להגיד להם איזה בהמה שנכשרו ע"י מיעוך או שנכשרה כפשוטה :

(ד) **בי"ד** סי' קי"ט סעיף ד' המוכר בשר ואח"כ נודע שהבהמה לא נבדקה כהוגן דינו כמוכר דברים האסורים מדברי סופרים :

וכתב הש"ך אינה דומה לדלעיל בסי' ל"ט דאם נאבדה הריאה קודם הבדיקה דכשירה וכו' הייכו דוקא אם פעם אחת אירע כן באונס או בשוגג אבל שיעמוד מי שידוע לבו שאין יודע לבדו' ובדק במזיד ושהאכיל על סמך בדיקתו זה ודאי לדברי הכל אסור וכו' דאין מבטלין איסור לכתחיל' ע"ש:

(ה) **בי"ד** סי' ב"ל סעיף ט"ו טבח שמעני' שלו מוכיחי' שהיה רוצה להכשיל הציבור להאכילם טריפות כגון שהתיך הסירכות מעבירין אותו · ומ"מ פטור מלשלם דמי הבהמה לבעלים · וכתב הש"ך דכיון שאינו אלא ספק טריפה דמצי למימר דלמא כשיר' היא לפיכך פטור דהמוציא מחבירו עליו הראי' :

(ו) **טבח** שיוצאה טריפה מתחת ידו אין לו התנצלות לומר שוגג הייתי שידוע באשר שראוי לכל שוחט ובודק שמחוייב לידע כל הדינים בעל פה : ושיהיו שגורים בפיו יותר מכל בעלי הוראות :

(ז) **טבח** שיצא טריפה מתחת ידו מחמת שאינו בקי יש לו תקנה שילמוד ויחכים :

וכתב רמ"א והוא דצריך לילך למקום שאין מכירין אותו לעשות תשובה הייכו דוקא אם עשה במזיד או מוחזק לכך וכו' עיין שם :

מדין תרי בועה דסמיכי ובו ט' סעיפים

שתי בועות הסמוכות זו לזו טריפה ; דודאי יש שם נקב · אבל אם ביניהם הפרש כקש אז היא כשר וסימן יאכלנו כקש : וי"א אומרים אם יש הפרש ביניהם כשני חוטי שער אז הוא כשר ; בועה אחת ונראית כשנים שמביאין סכין או קוץ ונוקבין אחת מהן אם המוגלא משני הבועות יוצא בנקב זה אז בועה אחת היא וכשירה :

בועה

(א) **כתב** הר"ן אמר רבא תרי בועה דסמיכי להדדי לית להו בדיקה להכשירו דקים להו לרבנן דמחמת נקב שהי' בריאה סמוכות כל כך והעלה הנקב את הבועות הללו כניבות הנקב ודווקא דסמוכות להדדי כחוט השערה אז היא טריפ' אבל אם יש הפרש ביניהן כרוחב קש כשירה והוא שיהיה במה שהפרש ביניהם מראה ריאה · כתב הש"ך דאי הוי מראה מוגלא אע"פ שהיא ממראות הכשירות ה"ל כסמיכי וטריפה ואע"ג שעכשיו נסתם הנקב טריפה דקים להו דקרום שעלה מחמת מכה אינו קרו' בי.מגפו לנקו' בנקוב דמי : (ב) **וכתב** מאי שנא ב' בועות שאין ביניהם רוחב כקש דטריפה ובועה חדא דמתחזיא כתרתי כשירה : וי"ל שכל בועה ובועה יש לה כיס ושוכבת בה ותרתי דמתחזיא כחדא כשמנקבין אחד מהם שופכין אהדדי או וודאי ניקב הריאה בין שני בועו' ונקב פסול בכל שהוא אבל בועה חדא דמתחזיא כתרתי כשירה אם ניקב אחד מהן שופכין אהדדי שתי בועות בחדר אחד הן ואין שום עור ביניהם וחדא היא וכשירה · (וסימן בבית אחד יאכל) וכתב ש"ך אע"פ שסופכין להדדי צריך בדיקה לראות אם בכיס אחד הם מונחים שאם הם ב' כיסים טריפה משום דחיישינן לנקיבת הריאה :

(ג) **כתב** הר"ן אבל אם נמצא בועה על הריא' שנקלף עור עליון טריפה לפי שבשר שתחתון הוי עור שעולה מחמת מכה · וכתב הש"ך סי' ל"ו בשם מ"ב אפי' בועה של מים זכים וכתב ר"ל מפראג אם נמצא ע"ג בועה שאין או וודאי יש כאן נקב וטריפה : (ד) **כתב** מהר"ן שמעתי תרי בועה דסמיכי או בועה בשיפולי או בועה מעבר לעבר אם עולה קרום ומכסה הבועות כ"כ שאינו ניכר כשירה והוא שיהיה במה שמכס' מראה ריאה ואפי' ע"י נפיח' הקרום מכסה עליה כשירה אפי' אם תנקב ויוצא ממנה הליחה כשר דהדר ברי' אע"ג די"ל וודאי ניקב' הריאה הואיל ומיכסי כ"כ ניכהו מ"מ תחת הקרום הוא נחסרון בפנים לא שמיה חסרון : וכתב הש"ך אפי' עומדת על הגבשושית או שאר ריעותא כשר כיון שיש מראה ריאה לא ה"ל חסרון אלא מפני שקרום הריאה מכסה אותה דלא הוי בועה לאסור : וכן כתב פ"ח סי' ל"ו סעיף י"א : (ה) **כתב** הר"ן תרי בועות דסריכי להדדי לית להו בדיקה לאכשורי וטריפה דוודאי מחמת נקב שהיה באחד כברכו ולא.

את יכולה להחיו׳ מחמת זאת כי הסירכא מחלים הבשר שלא תוכל להבריא · תיגאה מאי ארי׳ ב׳אפי׳ א׳ כאי טריפה בסירכא י״ל דקמ״ל דאפי׳ סירכא בין אונה לאונה בכה״ג חדא כשירה כיון דקיימה במקום רביתייהו דאונות כותמת אהדדי אבל בתרי בועה דסריכי להדדי דברי הכל טריפה · אפי׳ בחדא כתבתי לעיל שצריך לשאלת חכם מאחר שבט״ז אוסר בכה״ג משום תרתי לריעותא וכתב הר״ן הא דנקט תרי בועה דסריכי אי דסמיכי טריפה מכ״ש בסריכי וי״ל דסריכי לא תמצא בספרים אלא תרי בועי דסמיכי והפוסקי׳ דקדקו מק״ו ע״כ : (ו) **וכן** אם היא בועה גדולה מפריד בין אונה לאונה והיא בלדה סירכא יוצא מבשר הריאה אע״פ דהוי בין אונה לאונה כבדרן אפילו הכי אינו בותס כיון דהבועה מפריד בין זה לזה ולא סותמו : ולפעמים נמצא בועה גדולה שצריך לבדוק אם נוגעת בשמפוכות שתחתיו ואם ניקב השימפון טריפה ואם לאו כשר · והאשר״י כתב בא״כ לבדוק אחר השימפון וכשר וכן נוהגין · כתב הש״ך מיהו היכא דקיימא במקום הסימפוכות חיישינן לדברי הרמב״ם ובודקים לשימפון · אבל רמ״א כתב להטריף ואין לשנות :

(ז) **כתב** הר״ן מעשה במוכפ״לי שנמצא בוע׳ בקנה והתירה מטעם דאין לך בטריפות אלא מה שמנו חכמים ולא אשכחן בועה וסירכה אלא בריא׳ ומעשה בא לפני מחותני הרב הגדול המפורסם מהור״ר וואלף רב המדינ׳ בן הרב הגדול מוהר״ר שמעון ז״ל שהביאו לפניו לשון משור ותתיכ׳ מן הגרגרת שדבוק בתוכו והי׳ באותו הגרגרת בחוץ כמו בועה אבל בפנים היתה שלימה והראה לי הרב הנ״ל וחתכתי לפניו באותו בוע׳ והיה בתוכו מלא מוגלא וגם המאכל בהמ׳ וקנת היה נרקב ממאכל בתוכ׳ והורה הרב הנ״ל הלכה למעשה שטריפה מאחר שהיה בתוכה ממאכל מבתמא שניקב גם כן הוושט ע״כ אין לשום שוחט להורות בדין זה כי אם שיראוהו לפני מורה הוראה :

(ח) **כתב** הר״ן והוא הדין אם יוצא הסירכה מקנה הלב כשיר׳ וכתב בי״ד סוף סימן ל״ו אבל בית חדש אוסר בכל מקום בקנה שנקיבתו במשהו אוסר גם כן הכי וצריך לשאלת חכם :

(ט) **כתב** הר״ן בועה כעין מראה קריטן שעיין וכיין עין טריפה וכן בועה שיש בה כתם כמראה ווייכקפל טריפה אבל אם היקף בשר כשר אבל מאמר קדישין כתב שטעות נפל בדבריו וכל המראות כשירות על הבועה ובהדיא כתבו הפוסקים שהבועות דרכם להשתנות משום הכי אפי׳ מראה פסולה על הבועה כשר :

דין בועה בשיפולי ובו ט׳ סעיפים

(א) **כתב** הר״ן בועה בשיפולי תרגום של בתחתית ההר בשיפולי טורי בועה בשיפולי הריאה ואין חוט בשר מקיף אותה טריפה : וכתב רמ״א אם נופחין הריאה וממשמשין לצד הבועה אם ע״י כן חוט בשר מקיף כשיר׳ והוא שיהי׳ בהיקף בשר מראה ריאה וכתב ש״ך להקל אם אין בהיקף מרא׳ ריאה מאחר דסגיא בחוט מעט אחד א״כ לא ביזהאי אין לו מראה ריאה ועוד מאחר שהרבני׳ מכשירין בועה בשפולי יש להקל · וכתב רמ״א אם לא היה בהיקף מרא׳ בשר ובאו אח״כ בודקים מומחי׳ ונפחוהו ומשמשו בה ועי״י בקיאתן וכחן יפה שנפחוהו הריא׳ היטב ומשמשו בבקיאות עשן בהיה שם היקף בשר כשר :

(ב) **כתב** הר״ן משום הכי צריך חוט בשר מקיף היינו משום שיש לה מעמידין ורחי׳ כשאדם חותך באמצע באמצע בשר קל להרפ׳ אבל בשיפולי אמצע לא לפי שאין לו בשר שביבו :

(ג) **כתב** רמ״א ל״ו י״א דבכ״מ שיש שם חידו׳ מיקרי שיפולי

בועה בשיפולי ריאה ואין חוט בשר מקיף אותה׳ טריפה ואין חילוק בין בשיפולי אונה בין בשיפולי אומה בכל מקום שיש שם חידוד הכל נקרא שיפולי אם יש שם בוע׳ ואין חוט בשר מקיף אותה טריפה ולמעלה במקום שהריאה דבוקה בשדרה נגד האומות אם נמצא שם בועה הרי זה בשיפולי וטריפה אבל נגד האומות אם נמצא שם בועה כשר דלא הוי שם שיפולי דבאותו מקום הוא רחב : והא דאמרי׳ תרי בועי דסמיכי להדדי וכן בועה בשיפולי ריאה היינו דוקא בועות שיש בהם מוגלא אבל אם אין בהם מוגלא אלא קשים כאבן אינם אסורות לא בסמיכי ולא בשיפולי והם נקראים טינרי : ובמים זכים יש מכשירין בשיפולי ובסמיכי ויש מטריפין וי״א אפי׳ במקום שמכשירין מים זכים היינו דוקא שאינן מסריחין : ואנן לא מכשירינן במים זכים אלא בשאלת חכם והוא כשיהיו המים צלולים ומתוקים אבל אם הם עכורים או מלוחים טריפה :

שיפולי ריאה אפילו למעלה כנגד האונות במקום שהריאה דבוקה לשדרה אם הוא כנגד חיתוך אונות שעדיין הריאה שם חדה
ונקראת שיפולי אבל כנגד האומות בשר דשם ריאה רחבה ויכולה למשוך את הבשר סביב הבועה והדר ברי׳ :

(ד) בועה העומדת בצד הערונה ונוטה לצד השדרה ואינו עומדת באמצע טריפה דסופו לנקוב שמתגלגלת הבהמה
ובע״י מכשיר בכי האי גוונא כי לא הוזכר בפוסקים כנ״ל ומכ״ל להוסיף חומרא :

(ה) טינרי בשפולי ריא׳ כשירה אפי׳ אין חוט בשר מקיף אותה וכת׳ ש״ך מפני דדין שיפולי לא מוזכר בש״ס פ״כ הכשירו
בטינרי וכ׳ הר״ן ודווקא טינרי הבאים ממי׳ וכי׳ כשרי׳ ודרכה של טינרי הבאי׳ מחמת מים זכים להיות לבן
בפני׳ אבל טינרי הבאי׳ ממוגלא טריפה ובעינן חוט בשר מקיף מפני שהטינרי הבאים ממוגלא דרכה להיות בפנים כמראה
מוגל׳ וסופו לנקוב ולכן טריפה · אבל בבד״ה חולק עליו וכת׳ מאחר דמהרי״ו כת׳ אבל אם אין בהם מוגלא אינן אסורו׳ משו׳
שמוכי ושיפולי כו׳ ולא מחלק בין באין מן המוגל׳ לבאין ממי׳ וכי׳ ואדרבה כל דבריו אמוגל׳ קאמרו ובפ׳ אלו טריפו׳ כמו אמר
התם רב אמי ורב אסי הוי חלפי בשוקא דטבריא חזו הכך ריאה דהוי קיימא טינרא טינרא ולא אמרו להו ולא מידי פירש רש״י
טינרא הם כמחי׳ גדולי׳ וכבר הוקשו כסלע ואין דומה למראה ריאה אל׳ למראה מוגל׳ וכו׳ ומסיים מאחר שמהרי״ו כת׳ אבל
אם אין בהם מוגל׳ אל׳ קני׳ כאבן וקנה לימא קאים כאבן ממילא ידעינן שאין בהם מוגל׳ אלא בא לומר שאפילו טיפה אחת
ליחה אין בה אינה אסורה ובהא תליא אבל מ״ש מהר״ן שאם הטינרי באה ממוגלא טריפה זה אינו אלא כל טינרי שאין בה
טיפה אחת ליחה אפי׳ מראה מוגל׳ כשיר ע״כ : (ו) הני טינרי דסמיכי להדדי אפי׳ קרום אינ׳ מכס׳ עלייהו כשירה
ודווקא ע״י בדיקה שאין בה אפילו טיפה א׳ של מוגלא וה״ה טינרי דסמיכי לבועה ואין בה טיפה אחת ליחה כשירה :

(ז) כתב רמ״א ב׳ בועו׳ זה כנגד זה בין אונה לאונה כשירה אבל בועה כנגד טינרי כה״ג טריפה · דהטינרי קשה
ומנקבת הבועה וכ״ל דה״ה בועה ממי׳ וכי׳ מאחר שכת׳ רמ״א דהטינרי קשה ומנקבת מה לי בועה ממוגל׳ או
ממי׳ זכים סוף יהיה נקב בריאה משו׳ הכי טריפה : (ח) כתב רמ״א סי׳ ל״ז יש מכשירין אפי׳ תרי בועה דסמיכי
אם המים שבה זכים וצלולי׳ ומתוקים ויש לילך בזה אחר המנהג כ׳ ע״ז אבל במקום שאין מנהג מבורר וודאי יש לאסור : כת׳
ש״ך בשם רש״ל שחולק על המנהג כו׳ וכת׳ על כל פנים במקו׳ שאין מנהג מבורר שצריך תרוויהו: הפסד מרובה ושעת הדחק
וגם הוא כמ״ש מהרי״ו שיהיו צלולים ומתוקים : והר״ן כת׳ קבלה ע״ז מ״ז אם יהיו הרבה בועו׳ וכשתבדוק אחת מהן והיו
צלולי׳ ומתוקים אזי טוב יהיו כולם צלולי׳ ומתוקים : וכת׳ חילוק בין מים זכים למים עכורי׳ מים עכורי׳ שדומה למוגל׳ טריפה
שיש לקותא ואינ׳ יכול׳ לחיות וכי׳ המים המאררים למרים סוף לרע ולא לטוב אבל המים זכים וצלולים כשרים ושי׳ דבש וחלב
תחת לשונך : וכן נוהגין ק״ק קראקא וכן הוא המנהג כאן ק״ק פראג ובמדינות האלו שמכשירין מים זכים בכל גוונא :

(ט) כתב רמ״א בועה העומדת על הגבשושית או שאר ריעותא טריפה אם נשתנה ע״י כפיחה למראה ריאה
כשירה : אם בועה עומדת במקום דמשמעת קול או שהבועה בעצמה משמעת קול טריפה · בועה
העומדת על הקמט טריפה וה״ה כל מקום שיש תרתי לריעותא טריפה :

מדין בועה הניכרת מעבר לעבר ובו ז׳ סעיפים

בועה הניכרת מעבר לעבר למעל׳ במקו׳ הסימפונו׳ ·
שהוא אצבע כן השפולי בבהמה דקה · וב׳
אצבעו׳ בבהמה גסה וי״א ב׳ בדקה · וד׳ בגסה · מביאין
סכין ומנקבי׳ במקו׳ אחר אם כל המוגלא יוצא במקו׳ זה
אז אחת היא וטריפה · דחיישינן שמא נסוחו הסימפונו ·
ואם לאו אז שנים הם וכשירה , עינוניתא דוורד׳ אצל
החריץ במקו׳ הדק יש לשם סימפונו׳ אם נמצ׳ שם בועה
מטריפין אפי׳ חוט בשר מקיף דניכר היא מעבר לעבר :

(א) כתב רמ״א סי׳ ל״ז סעיף ה׳ בועה שהיא תחת
הוורד במקום הדק ויש שם סימפון טריפה
דניכרת היא מעבר לעבר : וכ׳ ע״ז וש״ך אבל אם לא נכרת
מעבר לעבר אין טריפות כלל בוורדא כמו בשאר ריאה וה״ה
אם חוט בשר מקיף שהוא ג״כ בשר רק במקו׳ הדק אבל החריץ
אם יש שם בועה אפי׳ חוט בשר מקיף אותה טריפ׳ משו׳ סימפון
אבל בשאר מקומות אין טריפות כלל בוורדא כמו בריאה
אף משום סימפון כת׳ טורי זהב ויל״א לנו עוד מזה
דבכל בועות בשיפולי ריאה שהיא כשירה כשיש לה
חוט בשר מקיף צריך להיות שלא יתפשט למטה בריאה יותר מב׳ אצבעות משיפולי שאז גם כן טריפה

אמאות שמפוכות : (ב) **עינוניתא** העומדת על הטינרי יש לבדוק אחר טיפה׳ ליחה הרי כמו שעומדו׳ על הבועה וטריפה ואם לאו כשירה ומכ״ש אם העינונית׳ עומדת על הבועה שטריפה :

(ג) **כתב** רא״ה וה״ה מורס׳ בריא׳ דהיינו בקרום הריא׳ ומכס׳ הה ואינו גבוה מן הבשר הריא׳ דכשיר׳ וכתב הש״ך מורס׳ היינו שקורין בלשע״יר שמרסי׳ כמו מרא׳ אבן טוב שקורין טרקוס והם גדולי׳ בין עור לבש׳ ורככה להיות אינה גבו׳ מן הבשר הריאה ואף שהקרום שמכס׳ עליה אין לו מראה ריאה רק מראה מורסה כשירה ואינה אוסרת לא בשמיני ולא בשיפולי ולא מעבר לעבר אבל בועה דרכה להיו׳ בתוך הבשר ובריקבת הבשר וצריכ׳ חוט בשר מקיף בשיפולי ובשמיני בפרש בשני חוטי שער ומעבר לעבר צריך שיתכסה הבועה משני צדדים : ובע״י כ׳ אפי׳ שיתכסה רק מצד אחד לאחר נפיחת הריאה שהיא כשר :

(ד) **כתב** בי״ד סימן ל״ז הכשבוע שמצא בו נקב היכא דלא ממשמש ידא דטבחא ואינו יודע אם נקב מחייתו או לאחר מיתה טריפה ולא מהני להקיף הבוע׳ כמו שמקיפין בריא׳ משום דהבועו׳ עשויות להשתנו׳ : כתב הש״ך אבל במקו׳ דמשמש ידא דטבח׳ תלינן ביה להקל וכשיר׳ ובלבד שיעיין בכלעות שלא יהיה שום ריעותא בכלעות :

(ה) **כתב** מהר״ן מעש׳ בריא׳ שהית׳ ע״ג חוט אחד כשני חוטין והאריך בעיוני׳ אצבע ובדקו במשמש היד והי׳ כראש החוט בוע׳ אחת מלא מוגלא והרגשתי שהי׳ בו דם כמו בגידי הצוואר וחתכתי החוט למטה עד שיצא הדם לראות אם ישתנה ללובן ונשאר המראה כבתחילה והטרפתי :

(ו) **כתב** הר״ן והי׳ איכא בריאה מיני למחים פי׳ ביעות קשות שאין בהן ליחה אלא קשי׳ כאבן כשיר׳ · כנדי יותר גדולי׳ מלמחים טינרא קשים כסלעי׳ כל אלו כשירי׳ בפרק א״ע רב אמי ורב אשי הוי קלפי בגוקא דטברי׳ וכו׳ ופיר״שי טינרי הם למחי׳ גדולי׳ והיקש׳ כסלע ואינן דומה למרא׳ ריא׳ אלא למרא׳ מוגלא ואמר כמי שם רב נחמן חזו להו דקיימ׳ כנדי כנדי ולא אמר להו ולא מידי פרש״י שם למחים גדולים כמודות · ואני מצאתי שהם גדולים וריק׳ כנודו׳ נפוחות וא״כ למחי׳ אם בועות ובהן מוגלא רכ׳ וטינרי הן בועות ובהן מוגלא שקשי׳ כאבן וכנדי הן בועו׳ ריקם ומדלא אמר להו ולא מידי ש״מ שאין בהם לא משום שמיני ולא משום שיפולי ע״כ :

דין אטום בריאה ובו ח׳ סעיפים

(א) **בי״ד** סי׳ ל״ו הריאה שנמצא בה מקו׳ אטום כל שאין רוח נכנס בו ואינו עולה בנפיח׳ מביאין סכין וקורעין הקרו׳ לבד וכו׳ וכת׳ הש״ך ולא לבשר דא״כ יצא הרוח כשיחתוך האטום ושמא משם ולמטה נעשה ובדרו״ה כת׳ ולא אקרי אטום אלא כשמראי׳ דומה לבשר ריאה אלא שאינו עולה בנפיחה אבל מראהו דומה למוגלא אינו אלא טינרי וכשר · וכ״כ בשי״ך מהריב שלא בעינה אינו מהריב וכ׳ מהרש״ך ומהרב״יך ממך יצאו : או ינינא בארעא וגיורא בבוי במיא :

(ב) **כתב** רא״ה אף במטו׳ ירא׳ תחיל׳ ליתן הריא׳ במי׳ פושרין או ליתן מי׳ פושרי׳ תוך הקנה ולנענע אותו או לישמש הרב׳ במקו׳ האטו׳ ולשפוך אח״כ מה שבתוך הקנה ואם עול׳ אח״כ בנפיח׳ כשירה אפי׳ אם כבר נחתכה הריאה אם יוכל לבדוק ע״י שפופרת שיעל׳ מקו׳ האטו׳ בנפיח׳ יש להכשיר : (ג) **כתב** מהר״ן בשם ב״י וכי היכ׳ דלא תידק יהב׳ שכל ריא׳ סריכה בפיח׳ שאל״כ האיך הרגישו שיש מקו׳ אטו׳ וי״ל שאירע בה מקר׳ שנפחוהו אבל משו׳ חששא שמא תהיה אטו׳ הי כיוצא בו א׳ כ לנפיח׳ וכן כת׳ ט״ז : (ד) **ומ״ש** בכנים ואם יש שם מוגלא : בטורי זהב וה״ה דם עכור קי בשר כירקב הרי הוא כמוגלא : (ה) **אטום** בריאה כתב הר״ן הטעם לפי שהריאה רוחפת על הלב ואם היא אטומה היא׳ יבולה להכיף על הלב · טעם אחר משום שיש לחוש ליבש בתוכי מקום והוי כמו נקב לכך טריפה :

סירכה תלויה היוצאת מתוך הבוע׳ טריפ׳ ואפילו אינה נסרכה למקום אחר ; אבל סירכה היוצאה מתוך הטינרי כשר : מורסא של הריא׳ וקרום הריאה מכסה עליה ואינו גבוה מבשר דריאה אינה בועה ואינו אסור בסמוכות :

אטום בריאה פירש מקום אחר בריאה שיש לו כל מראה הריאה ואינו עולה בנפיחה : מביאי׳ סכין או קוץ ונוקבין בו בנחת שלא ינקוב רק הקרום ולא לתוך הבשר׳ אם יש בו מוגלא כשירה : אם אין בו מוגל׳ מניחין שם נוצה או רוק ונופחין הריאה אי מבצבצא כשירה ; ואם לאו טריפה : וטוב ליתן בקנה מים חמין בימות הגשמים ומים קרים בימות החמה ולנענע קצת ולשפוך לחוץ אולי יעלה בנפיחה :

ריאה

כתב

(ו) **כתב** מהר"ן ות"ת מה בין אטו' ליבש וכ"ל אטו' איכו עומד אלא בסמיכי פי' בשע הריא' יבש עומדו' בקלים פי' בדרך הריאה • הקשה מר"ם בב"ה משום דאטום עומד בקליפה יהא בקרא יבש וכי בשביל מקום עמידתו יהי' נקרא בשם אחר ועוד מי יכבא לכו שאטו' איכו עומד רק בסמיכי והיבש בקלים לכן כ"ל שאין הטעם אטו' משו' יבש דהא איכו נפרכת בציפורן אל' הכי קאמ' אטום איכו עומד לאיסור רק בסמיכי כי אז אין הריאה יכולה לנפח על הלב מה שאין כן בקליפי כי בעת שעולה הריאה בסומכי תגביה ג"כ מקום הקלופי עמו ומכיף על הלב ופי' זה פשוט הוא לתקן לשונו לכל מבין :

(ז) **כתב** הר"ן אם תראה במקו' אטו' חוט אדום נמשך על החטום אז וודאי אטום הוא ואין צריך בדיק' אחרת וטריפ' • אבל אם חוט לבן אז צריך לנקוב החוט ולבדוק כנ"ל אבל פ"ח כ' לבדוק בכל גווני ואי מבלבן כשיר' :

(ח) **בע"י** כתב שמלא כתב באם יש בירכא על האטו' שהוא גרוע מבירכ' היוצאת מתוך הבועה ואין לה בדיק' להכשירה מחה כפשך אי מבלבן א"כ יש נקב דהא הבירכ' כשהי' מבלבן טריפ' ואם איכו מבלבן א"כ הי' טריפ' משו' אטום וזה דין אמת

דין יבש בריאה ובו י"ב סעיפים

ריאה שיבשה מקצתה עד שהיא נפרכת בצפורן טריפה : ריאה שחסרה ולאחר שנופחין אותה נראית כמין ב"ף כפופה כזה **כ** טריפה : אבל אם היא חסרה כמין כ"ף פשוטה : כזה **ך** כשירה הריאה

(א) **מ"ש** בי"ד ובמהרי"ו ריא' שיבשה ומקצת' כת' רמ"א והר"ן אם משרע' בציפורן על בשר הריא' וכשא' הפירעות בתוכ' נקר' יבש וטריפ' והטעם דכל אבר כשיבש הוי כאלו נטל דמי וטריפ' ולכי נקט גבי יבש אפי' מקצת' טריפ' : והו' כשנפרכ' בצפורן אבל אם יבש כול' א"כ לנפרכ' בציפורן רק כשרואין שהבשר מתכווין זה הוי יבש וטריפה :

(ב) **כתבו** ע"ו וש"ך איכה דריאה שיבשה קצת שאיכו נפרכת בציפורן מניחין אותה במים פושרין וממעמש בה אי הדר' בריי' כשירה או יתן מים לתוך הקנה אולי תחזור לקדמותה וכשירה כשתחזור :

(ג) **כתב** מיה' היכ' דיבש אונה שלימ' אע"פ שאינה נפרכת בציפורן כתב בהג"ה אור זרוע שטריפה וכתב הטעם דכיון שנמקה אונה שלימה הוי כמו חסר אונה : (ד) **בי"ד** ריאה שנמקה כולה כתב בתיקון הבדק ריאה שנלטמק' כי' שנרא' הריא' כמו שכתייב' אבל אין היבשו' מורגש בה בידי' והו פירש נלטמקה כדפי' רש"י דדין למוקין מתרגמינן דדין יבשי' והתם ע"כ אין לומ' יבשין ממש דהא דדי אם אי אין דדיה יבשין רק שנקראין יבשי' משו' שאין לה חלב להניק התינוק ונראין כאלו יבישין הן א"כ נלטמקה דהכא הכי הוא : (ה) **כתב** הר"ן אם מחמת בן אדם שהפחידה כגון ששחטו אחרת לפניה וכיוצ' בזה טריפ' וסימן כי רבה רעת האדם ואם בידי שמי' כגון שפחד' מקול רעם או ראת זיקי' וכיוצ' בזה כשיר' וסימן יראת ה' טהורה וכיצד בדיקתן מושיבן במי' חמין ובכלי שאין מתמכין מגבו וכוולי' כדי שלא יצננו מהרה ובזמן החום מושיבין במים צוננין בכלי שהמים מתמכין כדי שישארו קרוס אם חוזרת לברייתה' כשירה :

(ו) **כתב** רמ"א דאין לסמוך על הבדיק' זו כי אין אנו בקיאין בבדיק' זו אבל אם נרא' שבא' לה בידי שמי' אין להכשיר בלא בדיק' כזה : ובזה יש לסמוך על בדיקתנו : כתב הש"ך אע"פ שנרא' שבאה לה בידי שמי' ולא חזר' לבריית' לכול' עלמ' טריפ' דמוכח מילת' דמקוד' לכן הכחידוהו ג"כ בידי אדם והריא' למולם טריפ' באשר שהיא זוהב במי' ד"ד שעית ע"כ : (ז) **כתב** במחזיקי בדק אם נמצ' בחלל הגוף מלא מי' צריך לבדוק אחר יבש מפני שהמים עומדי' במקו' היבש שאיכו מתכדכד ואיכו כדאו ונפס : (ח) **כתב** מהר"ן קמטים פי' חריצי שנתקכול' הריא' ויש לחוש ליבש ודרכה לעמוד באונה אבל האומות צריך לנפח אותה אם נתבלבלה טריפה ודרכה של קמט להיות אדום או לבן או תיכס :

(ט) **בועה** העומדת על הקמט טריפ' כי תרתי לריעות' יש וכן כל דבר שעומד על הקמט אע"פ שהוא כשר מ"מ אם יש תרתי לריעות' טריפ' : (י) **ומה** שכתב מהרי"ו ריאה שחסרה כמו כף כפופה כתב הר"ן כ"ל שמיירי דוק' באומו' היא טריפ' אבל אם נמצ' באונו' דכין אותה חסיר' כיון יתרת בדרי דאונ' וכשיר' ע"ש אבל בש' מ"ב השיג על מהר"ן והאריך בפלפולי ומסיק שחברון כב"ף הוא על גב הריא' ע"ב יוכל להיות ג"כ על האונו' כמו על האומות :

(יא) **כתב** רמ"א אם יכול להכנים אצבע אגודל מקרי חסרון וטריפ' ואם לאו כשיר' וכל זה בריא' החסרון מבחוץ לאחר נפיח' אבל אם היא נבחון כשאר ריא' אלא שבחסר נבסר מבפני' אפי' מחזיק החיסרון עד כדי רביעית כשיר' : וע"ז כתב בד"מ רש"ל ת"פ בנוקבת בדיקו' להעריך כמין כ"ף כפופה וחולקין בין כפוב' לפשוט' הכל ורעיון רוח הו' כל היכ'

שעולה

שעולה בנפיחה כשירה ע"כ: וכתב ע"ז כדאי הוא רש"ל לסמוך עליו ובפרט במקום הפסד מרובה וראיתי כתוב אפי' למאן דמעריך בכ"ף כפופה דווקא כששניהם שווים אבל אם עוקץ אחד ארוך מחבירו כיון דאותו צד התחיל להתרפאות גם כד השני יתרפא וכיון שטריפות אלו חומרות הם וודאי יש לסמוך על סברות אלו וכן כתב הש"כ ופ"ח:

(יב) **כתב** הר"ן מעשה שהביאו ריאה לפני ר' משה ממוכפליר שנפנחה נפלה ממנה חתיכות חתיכות ולא יצא הרוח וכוה לנפח בחוזק עד שנפל כל בשר הריאה וראה שהיה בפנים הריאה קרום חדש על הריאה ר"ל על הסימפונות והכשיר ואע"ג דאמרינן ריאה שנתמסמס טריפה היינו כשנוטלין אותה נופלין ממנה חתיכות חתיכות נראה לי דהתם מיירי שנופל הבשר עם הסימפונות אבל הכא היה קרום חדש על הסימפונות לכן הכשיר הריאה הנ"ל:

דין מראות הריאה ושאר דיני טלוקטים ובו ך"ב סעיפים

הריאה נפסלת בה' מראות וסימנך ד"ם כב"בל: רי"ו מורי"קא פי' זפרין: כשר"תא פי' רלע"ת האפפין בל"א בישר"א ביצ' פי' תלנחביצ' ולובן ביצה כל אלו המראות פסולות בבל שהוא. ואם מתלבנת על ירי נפיחה כשהוא ממרס בו ביד ומשתנה למראות הריאה כשירה: כמוחלא פי' לאזו"ר צבע בל"א ורומה לצבע רקיע בשירה: וירוקא כהציר וכירק ע"שב השדה כשר: ריאה אדומה רש"י מכשיר אפילו כולה אדומה ורבינו חננאל מטריף אפי' מקצתה אדומה אבל אם היא מתלבנת לאחר נפיחה ודומה למראה ריאה מודה רבינו חננאל שהיא כשירה:

אם

(א) **מ"ש** הר"ן שמלא כתוב ריא' שהית' שחור' איכו לקות' עד שנכנס השחורות תוך שני הקרומים ויכנים לתוך הבש' וכ"ל אם נכנס תוך שני הקרומי' מצד אל צד או וודאי הוי ליה כאלו נכנס לתוך הבשר וטריפה וכתב הר"ס ונראה דלאו דוקא מראה שחורה ה"ה שארי מראות הפסולות דיכן הכי דהא מראות פסולות חשבינן לה כנקובה ונקב קי"ל דווקא ניקב קרום עליון ולא תחתון כשר הא ניקבו שניהם טריפה וכן כתב הרמב"ם מראה האסור כנקוב הוא חשיב עכ"ל לכן אם נמצא מראה פסולה בקרום העליון ולא נראה בקרום התחתון ילך אצל חכם למצוא לו היתר בימוכו:

(ב) **וכן** אין מראות הפסולות אוסרין רק כשהן עומדין במקומו אבל זזו ממקום למקום בין הקרומות לכאן ולכאן וודאי אין זה ריעותא וכשירה: אם נמצא בריאה מראה כדיו ובנפיחה נהפכה לאדומה כשירה כי האי שחור אדום הוא:

(ג) **בי"ד** סי' ל"ח אמרי"לו בלע"ז ובל"א קורין געל: כתבו האחרוני' דירוק כזהב וטעו' או שכנף של טוים או כירוקת כני אדם החול' הנקראת געל וכצע הכל הוא מן ירוק גע"ל וטריפ' וכ"ש ד"ה דגעל כאתרוג דינו כטעו' וטריפ':

(ד) **כבישרא** טריפה זכי' בשר בשדה טריפ' לא תאכלו: כבישרא פירש רש"י כמראה בשר טריפה מפו' שנוטה קצת ג"כ למרא' געל ומרא' זו ניכר יותר בבשר שומן שהשומן של קצת בהמות הוא ירוק געל מאוד מאוד:

(ה) כתב פ"ח דאי בתמצא דומ' לבשר אע"פ שמרא' טוב' טריפ' ולזה הסכי' הצ"ח ובשע' הדחק יש לסמוך על פסק המחבר להקל: (ו) **ומ"ש** חלמון ביצה ולובן ביצה כ' ש"ך כלובן ביצה או חלמון ביצה דוק' אחר שנתבשלה אבל בעודה קיה איכו אלא זהורירו ובלולה ולא לבן וכן מוכח בגמ"חב אבל פ"ח כת' דמיירי בעוד' חייה ופי' לובן בינ' ר"ל לבנונית קרום ביצה וכההיא דתכן בריש נגעי' השאת כצמר לבן שנייה לה כקרום ביצה: (ז) **כתב** בי"ד כל אלו מראות אינן פוסלי' עד שנופחים אותה וממרס בה בידו: כ' פ"ח משום דלפעמים אין הרוח נכנס בכל חלקי הרי' וכשממרס וממעך שם ביד עי"ז נכנס שם הרוח ועולה וכ"ל אם נשתנה למראה המותר מותרת עומדת בעיניה אסורה:

(ח) **מצאתי** בשם מהרי"ל אף אם חוזרות למראה ריאה ממש או לאחד ממראות הכשירות אין להתיר' כלא שאלת חכם מופלא וטעמא מפו' שאין אנו בקיאין בכל המראות ואפי' הכשירות ואפשר שהבודק סבר שחוזרה למראה כשר ואיכו כן מפני מיעוט הבנותיו ע"כ: (ט) **ומה** שכתב בפנים כל אלו מראות פסולות משום דהוי לקותא מה לקות' במשהו אף כל המראו' פסול' במשהו ודומ' לצבע רקיע וסימן כעצם השמי' לטוהר • ירוקה ככרתי כשיר וכי' כירק עשב כתתי לכם את כל: כ' ט"ז כללא דמילתא ירק שקורין גרין או בלאב כשר געל טריפה אבל מ"ש הר"ן מרא' כעין קריטן סטיין וכמו מראו' וייכק"סל טריפ' ע"כ ול"כ דאין להוסיף על הטריפו' ובפרט שמרא' ווייכק"סל הלא היא אדומ' וכשיר ע"כ:

(י) **בי"ד** יש מי שאומ' שאין מראו' הללו פוסלת אלא כשנשכוי בשור מתחתו ולא מחוו' מוגל שנתוכו וכ' רמ"א כן אם ניה השני מראה ויבא שער שחור או דם כמראה המונח בריאה בגירה ירוקה בכרתי כשיר' בדר"כ דאמר ר' נתן פ"ח הייתי מהלך

בכרכי

בכרכי הים והית׳ אשה יולדו׳ זכרי׳ ומלו אותו ב׳ וג׳ ומתו הד׳ הביא׳ לפני וראיתי שהוא ירוק ואמרתי לה המתינו לו עד שיבלע דמו ואח״כ מלו אותו וחיה והעלו שמו נתן הבבלי על שמי : (יח) **כבבדא** כשירה ופי׳ כבד אכבדך ופי׳ המראות הכשירות כאי״ל תהכלנו כבד״א אדו״מה ירו״קה לאו״ר : (יב) **כתב** הר״ן ואו״ת מה בין מראות כשירות למראות הפסולו׳ מאחר שאלו צריכין ג״כ ליבן וי״ל דמראו׳ הכשירות בליבן קצת ומראו׳ הפסול׳ בליבן כולה ממש כבשר הריאה משו׳ דהוי לקותא : (יג) **כתב** הר״ס בב״ה אין דין עמו אלא מראות כשירות אפי׳ ליבן קצת אינו צריכים ולהכי נקראים כשירות וכ״כ רב האי גאון מראות פסולות אם נשתנו ע״י כפיאה למראה כשירות כשר ולא כתב אם חוזרות למראה ריאה שמע מיני׳ שא״כ לחזור למראה ריאה ממש וא״כ ק״ו הוא מה מראות הפסולות נתכשר׳ ע״י מראה כשירות אם נשתנו למראות כשירות כ״ש במראות כשירות עצמן אין צריכין ליבן אך מראה אדומה צריכה ליבן קצת ותו לא מידי ע״כ :

(יד) **כתב** מהרי״ל קבלה שיכול לידע אם יש מראה בריאה אע״פ שלא הוציא׳ מן הבהמה וזהו הבי׳ מקו׳ המרא׳ לעולם משוכה בשפוים היד מבאר בשר ריאה או מקו׳ מראה חלוק כמו ריר וי״א דלעולם מקו׳ מראה היא קר כגובה עכ״ל :

(טו) **כתב** הר״ן ריאה דהסיק בי׳ גילדא גילדא אוכמי תותא כשרה פירש״י דדמי׳ למבורע וי״א קליפות כעין טיפת מכות אדומה דלא מטרפי בהו וכן הוא בי״ד יש בהן קליפות כמו נתק והיא שלימה כשירה :

(טז) **כתב** פ״א פירש בלא בדיקה וכך כתוב הרשד״ם ז״ל וכת׳ עוד שאם יש בין קליפ׳ לקליפ׳ בירכא לא הוי כלום דהכי קליפה לאו מגוף הריאה הוי ע״כ : (יז) **אוכמא** פירש״י שחורה אבל אינו שחור כדיו אלא ככוחלא ופי׳ כחול ארבה יויים דאי שחור כדיו הא אמר רבא כדיותא טריפה אלא על כרחך כ״ל ככוחלא כנ״ל :

(יח) **כתב** הר״ן ריאה שהאדימה לפירוש רבינו חננאל בעינן שתהא מתלבנת אפי׳ מקצת האדומה וצריך להתלבן כולה ולפי׳ רש״י בין שהאדומה כולה או מקצתה כשירה כדר׳ נתן דאמר ר׳ נתן פ״א הלכתי לקפוטקי׳ בכרכי הים והיתה שם אשה שילדת זכרים ומלו אחד ומת שני ומת שלישי הביאתה אותו לפני וראיתי אותו שהיה אדום ואמרתי לה בתי המתינו לו עד שיבלע דמו והמתינה לו ומלו אותו וחיה וקראה לו נתן הבבלי על שמי לכן ריאה שהאדימה ג״כ כשירה ופי׳ הלעיטני נא מן האדו״ם : (יט) **צריך** הבודק לדקדק עתי שיבא אדומה לידו : ויעיין בבלעות אם יש מכה בדופן או באחד ריעותא אז לא מהני מה שמתלבנת וטריפה : אבל הע״ז והס״ד כתבו שאם לאח׳ כפיא׳ תחזור למראה כשר וודאי כשירה : (כ) **כתב** הר״ן אם נמצ׳ מורני על הריא׳ פי׳ תולעים פליגי בה רב אמי ור״י דופתאי חד אמר קוד׳ שחיטה פירשו וטריפה וא״א לאחר שחיטה פירשו וכשר • והטעם כי בעוד שהבהמה חיה אין התולעים יוצאי׳ מן הריאה אלא לאחר שחיטה שנתקרר הבהמה אז רגילי׳ לצאת וכשירה : (כא) **כתב** פ״א בשם מהר״ם מלובלין בתשו׳ בי׳ קכ״ז שחולק על כל זה וז״ל דוודאי אם נמצא נקב או נקבים בריא׳ ולא נמצא על הריאה שום מורנא אין להקל ולהכשיר ולתלות שבא הנקב ע״י מורנא ואין לסמוך על הכרת בודקי׳ האומרים שהם בקיאים לידע איזה נקב בא מחמת מורנא או לאו אבל אם נמצא התולעים בפניכו בין שנמצא בתוך הנקבים או בחוץ על הריאה יש להכשיר כי יש הוכחה שהנקבים באו ע״י מורנא גם א״כ הבודק לדקדק שימצאו כ״כ הרבה תולעים כמספר הנקבים ולזה הסכים הס״ד וכתב שכן ראה נוהגין וכן עיקר :

(כב) **כתב** הר״ן וכן לפעמים נמצא בחלל הגוף מלא מים צריך ג״כ לבחוק אחר נקבים ורוב נקבים תמצא במקום שיש נקודות אדומי׳ וכן באו לידי כמה פעמים :

דין נקובה ושפוכה ובו ח׳ סעיפים

אם נמצאת הריאה נקובה לאחר הבדיקה ואין אנו יודעין אם היה קודם השחיטה וטריפה או שמא אירע לאחר השחיטה : אם נמצא הנקב במקום שיש לתלות בבודק כגון בב״מ שממשמש שם הבודק בידו או במקום שיש לתלות שהכניס שם הסכין שתלש בחוזקה מלמטה למעלה או שקרע בצפורן אז אמרינן הבודק עשה הנקב ומכשרינן ריאה

(א) **ומה** שכתב מהר״ן אם נמצ׳ הריאה נקובה וכו׳ כתב הר״ן דווקא אותן נקבים יש לתלות בבודק כגון במקום שאין שם ריעותא אבל במקו׳ שיש ריעותא כגון במקו׳ סירכא אין לתלות בבודק וטריפה : וגם אין מקיפין בבועות כיון דמשתנו כל שנה שיהא מראה אחר היתה לה ונשתנ׳ משום דמשתנה מראה הליחות תמיד : אבל במקום דממשמש ידא דטבחא תליכן בטבח : כגון ומקיפין בי׳ מקריבין זו לזו • אבל בריאה מקיפין והוקא מהונה לאיכה • וי״א לגון הקפ׳ כיון אכווכי מקיף פי׳ אין מותיבין לכאו׳ לבדו׳ אלא יצריכין נמי •

וכתב

(ב) **כתב** הר"ן קבלה על הנקבים אם נמצא נקב אדום ודך סביבותיו אז וודאי נקב חדש הוא ותולין ביד הטבח. אבל אם תמצא סביב הנקב לבן וקשה כעין שומן אז וודאי קודם השחיטה וטריפה: ולא משמע כן מהגהות רמ"א שכתב וכל נקב שהוא פתוח או שהושחר או שאדום סביב הנקב ואפי' אם הוא אדום רק שסביב הגלעות כנגד הנקב טריפה ולא תלינן בשו' דבר דוודאי מחיים נעשה וטריפה ע"כ: **בי"ד** סי' ל"ו סעיף ו' ריאה שנשפכה כקיתון וקרו' העליון קיים שלם בלא נקב וכו' כתב הש"ך משמע אפי' כולה ואע"פ דבחבר' אינ' כשירה אלא כדי רביעי' כמ"ש הרב שפי' א"כ"ל דגרע חסר במקו' א' משנשפך כקיתון:

(ג) **ומ"ש** אם שסמפונו' עומדו' במקומן ולא נימוחו כשיר' וליכא למיחש שמא ניקב אחד לחבירו או אפי' שלא לחבירו דאם איתא דניקבו היה נימוחין הסימפונו' ומ"ש רמ"א ומהרי"ו כשירה כתבו כל הפוסקים דבעינן שיעלה בנפיחה ולא מפיק זיקא · ומ"ש בכלי כתב ע"ז שהוא בדבר שהיא לבנה לפי שהלבן בהיר וניכ' שם שוריקא חיורא עכ"ל:

(ד) **בי"ד** סי' ל"ו ריאה שהרגישו בה מחט וכתב רמ"א בזמן הזה יש להטריף כל ריאה שנמצ' בה מחט

ריאה שנשפכה בקיתון פירוש כמו נוד של מים. כשרה ובלבד שלא נימוחו הסימפונו' והיאך אנו יודעין אם נימוחו הסימפונו' מביאין כלי מתכת שהוא חלק או כלי חרס המחופה באבר שחלקה יפה ונוקבין הריאה אם נמצאו בכלי כמו הוטין לבנים או וראי נמוחו הסימפונות וטריפה ואם לאו כשירה:

ואין דנין בה דין שלימ' אם לא בהפסד מרוב' אז יש להקל ולבדוק ע"י נפיחה · וכת' הש"ך ונרא' דהיכא דנפוחה ולא הרגישו עדיין במחט רק אח"כ מלאוהו בחתיכ' טריפה משו' דלא מהני בנפיחה אבל היכא שהרגישו המחט במשמוש היד צריך בדיק' דהיינו נופחין אותה אם עולה בנפיח' כשיר' ואם לאו טריפ': (ה) **כתב** רמ"א בסי' מ"א סעי' ח' נסרך טרפש הכבד לבי' הכוסו' יש לבדו' בכר' שאז בוודאי יש שם קוץ או מחט שנקב' ועי"ז בא הסירכ' וכן מצאתי וראיתי מעש' והכי נהוג:

(ו) **ומאחר** שראיתי הרבה שוחטי' ובודקי' שיודעים בדוחק הפשוטה מדיני מהרי"ו באשר שדיני שחיטות ובדיקו' הם דברי המסורי' לכל והרב מהרי"ו הזמיע והניח לפוס חודפא כמה דברים שלא פירש טעמם לכן אנכי אכתוב לפניה' מ"ש מהרי"ל היכא דמלינו פלוגתא בפוסקי' בדין שחיט' או בדיק' היינו ספק איסו' או ספק הית' הוי ליה ספק דאורייתא דקיימא בספק דכל נבילה וטריפה לא תאכלו או שמצא חלוקי דיעות ומנהגי' כאשר מלינו בבדיק' מהר"י"ו שכתב דיעו' חלוקו' שתלו' במנהג ולא ידעינן היך נוהגי' בענין דהיינו במקו' שאין להם מנהג ידוע זיל בתר המחמי' ואם הוא שעת הדחק כגון בע"ש או בעי"ט וכיוצא בזה יש לילך אחר שיקול הדעת עכ"ל · ואני אומר חלילה להשוחט ובודק להורות דבר מחדושי דינים כאשר כתבתי לעיל אלא בילך אצל ת"ח מ"צ והוא יורה דין לאמתו ועכ"פ יש לזהר כל שוח' ובודק שלא להורו' שום דבר בספק טריפו' לבד אלא יקח עוד חבירי' המקשיבי' לקולו כי היכי דלמטי' שיבא מכשורי ואם יעש' כן אשרי לו בעול' הזה וטוב לו לעו"הב · ותבא עליו ברכ' טוב: (ז) **בדק** מקצת הריאה ומקצתה לא בדק אע"פ שבדק הרוב אין סומכין לומר כיון שבדוק הרוב והרוב יפה בלא לקותא גם חלק האחר אין בו רעותא וניזיל בתר רובא להחזיק גם שאר בחזקת כשרו' מפני שרוב בהמות כשירות הן: אפ"ה אין סומכין ע"ז מפני שמיעוט טריפות מיעוט הרגיל הוא וכל מיעוט הרגיל כתב הרשב"א כמחצה על מחצה דמי ולא אמרי' הולכין בתר רובא אלא בבהמות רבות ולא בחלק בהמה אחד כי הטריפו' אם לא נמצ' רק באבר א' מיטריף כולו וא"כ ה"ל כמי שלא בדק כלל: (ח) **וגם** באתי להודיע שכל שוחט ובודק מחוי' להודי' לבעל הבית שלו באיזה טריפות נטרפה בהמתו מפני שאין טריפו' זו דומה לזו כגון כמ"ש רמ"א בסי' פ"א אם נטרף ע"י ניקב קרום של מוח או שהגלי' פירש ע"י מכה · אין לאסור הגבינות מה שנעש' מחלב טריפה רק מה שנעש' ממנה תוך שלשה ימים טריפ' אבל מה שנעש' קודם לזה כשירה אבל אם נטרפה ע"י טריפות הבא מן הבטן כל הגבינות שנעשו ממנה מעול' אסור ואם נתערב חלבה עם חלב אחרות הולכים אחר ביטול ששים · וכתב רמ"א ודוקא שנתערב החלב אבל אם נתערבו הגבינות אין בטילות דהוי חתיכה הראוי להתכבד ואפי' באלף לא בטיל · וכתב ויש אוסרין החלב אפילו שנטרפ' ע"י סירכא מה שנחלב ממנה תוך ג' ימים וכן יש לנהוג אם אין הפסד מרובה בכן כל הירא והחרד ע"ד ה' יזהר בדין זה שיגיד לבעל הבית באיזה דין נטרפה בהמתו כדי שיוכל לשאול ע"ז להרב מורה הוראה היאך יש לנהוג כדין הראוי לכל בר ישראל כשר ומפר וכ"כ רמ"א בהג"ה בסימן פ"ו ואם נשחטה התרנגולת ונמצא טריפה דין בצים כדין חלב שנחלב מבהמה וילך למ"צ והוא יורה דין לאמתו · ואם יעשה כן אשרי לו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא:

סליק דיני הגהות גבול בנימין

היכא תמצא ששחט רוב הקנה ולא רוב הגרגרת ויש לומר כגון שנתהפך הגרגרת בשחיטה בבהמה שיוכל לשחוט רוב הקנה ולא רוב הגרגרת באשר שהגרגרת פתוחה למטה:

ה"ת קנה וקנה וכשר. וי"ל כגון בר אווזא הזכרי שנתפרד' הקנה שלהם לשני חלקים א"כ הוי שני קנות וכשר.

ה"ת ששחט ה' רביעית סימנים והוא כשר ואם שחט שבעה רביעית והוא טריפה. וי"ל כגון ששחט הקנה וכל העור החיצון של הוושט והעור הפנימ' לא שחט הרוב שהו' טריפ' א"כ הוי שבעה רביעי' אפ"ה טריפה אבל אם שחט שני חצאי סימנים הם ארבע רביעית ורביעי אחד על השנים והם שני רוב כשר:

ה"ת ששחט כהוגן בלא שהיי' ואפ"ה אסור משום שהייה וי"ל שיש גמי בקנה או בוושט:

ה"ת שהייה בוושט והוא כשר: וי"ל כגון שהתחיל לשחוט ונתהפכו הסימנים דהיינו שנתהפך הוושט בשחיטה ואח"כ שחט בקנה ואח"כ גמר הוושט שפ"ה כשר:

ה"ת ניקב הוושט וכשר. וי"ל כגון שניקב מעט למעלה מן התורבץ ואפ"ה כשר:

ה"ת ששחט ולא דרס ואפ"ה אסור משום דרס' ותירץ כגון ששחט מלמטה למעלה או שהיה מניח אצבע על הסכין או ששחט בשע' הדחק עם הסכין שיש לו עוקץ והיה תחוב בו דבר כבד על העוקץ או ששחט עוף בסכין גדול כל זה הוא דרסה ואסור:

ה"ת ששחט בעוף כל הקנה ואפ"ה פסול וי"ל כגון ששחט [illegible]הו בתורבץ:

ה"ת שהסכין בדוק ויפה ואפ"ה אסור לשחוט בו וי"ל כגון ששחט בסכין שהוא בצד אחד מגל ובצד השני יפה אפ"ה אסור לכתחילה לשחוט בצד היפה:

ה"ת שמותר לשחוט בסכין פגום וי"ל כגון בשעת הדחק שמותר לשחוט אם כורך מטלית על הפגימה אם יש בסכין ארוך כשני צווארין בלא פגימה:

ה"ת שהסכין פגום לאחר השחיטה ואפ"ה כשר וי"ל כגון שנפל הסכין על החוד על גבי אבנים או על גבי קרקע קשה:

ה"ת שחיטה העשויה כדין ואפ"ה פסולה וי"ל כגון ששחט בלא כח גברא שנ' ויקח אברהם את המאכלת. ובחולין דף ל"א ילפינן כח גברא מוזבחת מה שאתה זובח אתה אוכל:

ה"ת טבח שאינו מומחה ואינו יודע הלכות שחיטה ואפ"ה שחיטתו כשירה וי"ל בן פקוע עגל חי שנמצא במעי פרה אחר ששחט' ובלבד שיגמו' לו כל צורתו וכלו לו חדשיו:

ה"ת ששחט עוף ואסור לכסות דמו אחר השחיטה וי"ל לאולה בשבת שאז אסור לכסות דדווקא שחיטה שותר ולא כיסוי:

ה"ת שהשוחט אסור לברך על השחיטה ועל הכיסוי וי"ל כגון ששחט ערום או לבו רואה את הערוה:

כתב בזבחי צדק הא לך פירש יפה לחמשה דינים הפוסלים את השחיטה וזמן הראוי לשחיטה וזהו כל העיתים כשרים לשחיטה חוץ משעה חד כי היא כחש"דה לבד פירש לסימן ולרמז:

עיתים נוטריקו"ן ערבי"ת יממ"ה תש"עה יו"ם כיפור מכו"חה: פירוש לפירושו.

ערבית פירוש ליל' דתנן הפות' בלילה שחיטתו כשיר':

יממה פירש יום כמשמעו שהוא זמן שחיטת קדשים שנאמר וביום זבחיכם יאכל ואמרינן פרק שני דמגילה תלמוד שאין שוחטין קדשים רק ביום:

תשעה פירוש תשעה באב רצה לומר אף ע"ג שאסור לאכול בשר גם בלילה במוצאי תשעה באב אפילו הכי שחיטתו כשירה:

יום כפור כמשמעו: מכוחה פירש שבת דתנן השוח' בשבת וביום כפור שחיטתו כשירה: חוץ משע"ה ח"ד נוטריקו"ן **שהייה עיקר הגרמה חלדה דרסה** כי היא נ"ח"ש"ד"ה נוטריקו"ן נ"עקר ח"לדה ש"הייה ד"רסה ה"גרמה. הא לך סימנים לחמשה הלכות הפוסלין את השחיטה עם זמן הכשר לשחיטה כראוי:

ה"ת שנקלף רק קרום העליון ואפ"ה טריפה. וי"ל אם נמצא בועה על המקום הנקלף:

ה"ת שחסרה אונה אחת ואפילו הכי כשר ויש לומר מה שכתב ברוקח אם חסר אונה אחת ואחד מן האונות במראה ובמשך כשיעור שני אונות נידונות כשנים וכשירה. א"כ שיש לאונה ב' שימפונות:

ה"ת ג' אונות בימין ב' בשמאל ואפ"ה טריפה משום חסר. וי"ל כגון שיש בצד ימין ב' אונות ובליטה בסוף האומה שאין הבליטה משלמת החסרון:

ה"ת ד' אונות בשמאל וג' בימין ואפ"ה כשר. וי"ל כגון שיש בשמאל אונה אחד וג' סדקים וסדק אחד מועיל להכשיר ושאר סדקים אינם נחשבים לכלום:

ה"ת יתרת שלא בדרי דאונה וכשר. וי"ל כגון שאין לו צורת אונה. א"כ שקטנה מע"ד:

ה"ת יתר' שלא בדרי דאונה ויש לה צור' אונ' גדול' מטרפ'

דאסא ואפ"ה כשר · וי"ל באונה עליונה של ימין ששם כשר אפילו יתר מטרפה דאסא :

ה"ת יתרת בדרי דאונה וטריפה · וי"ל כגון שנוטה לצד גבה :

ה"ת יתרת בדרי דאונה ונוטה לצד גבה ואפ"ה כשר · וי"ל כגון שהשורש עומד בשוה עם שאר אונו' כה"ג כשר :

ה"ת פיצול על גבי הריאה וטריפה · ויש לומר אם הפיצול נתפצל מעובי' של בשר והשורש עומד בחוד של ריאה · א"נ שהיא רחב מהגומא :

ה"ת פיצול מקמא וכשר · ותירן מה שכתוב בעולת יצחק שאין הפיצול מקמא טריפה אלא כשהוא כטרפה דאסא :

ה"ת יתרת מקמא שהיא טריפה · וי"ל מקמא באונה עליונה · א"נ שיש ליתרת תואר וורד :

ה"ת חד גבב וטריפה · וי"ל כגון שאין לו כיס · א"נ שיש לו ב' כיסין · א"נ שהיא קטנה מטרפה דאסא · א"נ שאין כשאר בכים · א"נ שאין לו תואר וורד · א"נ שהיא שיכתה או הפוכה · א"נ שעומד על הבועה · א"נ שיש לו שני ראשי חריצין · א"נ שהיא גדולה מאונה ארוכה ועבה :

ה"ת שני גבבים וכשר · וי"ל אבל תאות · א"נ שיש להם שורש אחד כעובי אצבע אגודל :

ה"ת שני גבבים בשורש אחד ואפ"ה טריפה · וי"ל כגון שנסרכה להדדי אפילו כסדרן · א"נ שאין להם שורש כעובי אצבע אגודל · א"נ שאחד מהם הפוך :

ה"ת ריאה דדמיא לאופתא ואפ"ה כשר · וי"ל אבל גדיי' וטלאים · א"נ שהריאה שוכב' בתוך הקרום :

ה"ת אופתא טריפה אפילו בגדיים וטלאים · וי"ל אם בצד אחד יש לו אונות ובצד השני אין לו אונות או היא טריפה :

ה"ת סירכא כסדרן ואפ"ה טריפה · וי"ל כגון שבועה גדולה מפריד בין אונה לאונ' · א"נ ששני עינוניתא בשורש אחד שנסרכו כסדרן ואפ"ה טריפה :

ה"ת שהסירכא אין לה בדיקה כלל וטריפה · וי"ל כגון בגדיים וטלאים ועגלים · א"נ כגון אטום דאמרי' אע"ג טריפה אי מגבבן טריפה משום סירכא ואם לא מגבבן טריפה משום אטום :

ה"ת שסירכ' בגדיים וטלאים ואפ"ה כשר · וי"ל כגון כסדרן שאין צריכה בדיקה לפי מנהגנו :

ה"ת נקיבה בקנה בחלל הכבד נקב ומפולש וכשר וי"ל כגון במקום שפרוס על הדופן א"נ שנכנס אפי' על ידי סירכא : או גרב או חלב טמא הוי סתימא מעליא וכשר :

ה"ת שניקב חלל הכבד במקו' דמשמשא ידא דטבחא ואפי' הכי טריפ' · וי"ל כגון שנמלא סביב הנקב כמו חלב :

ה"ת שסירכא תלוי' טריפה · וי"ל אם עומדת על הבוע' א"נ אם יש מכה בדופן כנגדה אי נמי שהיא עולה כקנה · א"נ שיוצאת ממקום זה ונסרכה לאותו אונה עצמה שדין סירכא תלוי' לה אם מקמיט קמטיט טריפה · א"נ אם היא עבה ותלוי בה כמו כפתור מלא מוגלא :

ה"ת שסירכא תלוי' חמורה מסירכא הנסרך למקום אחר · וי"ל אם יש מכה בדופן כנגדה אם היא תלוי' דאמרי' מן הריאה באה הסירכא ונתפרק מן הדופן וטריפה · אבל אם נסרך למכה בדופן אמרינן מן המכה בא הסירכא :

ה"ת שאין שום ריעותא בריאה ואפ"ה טריפה · וי"ל כגון שנשבר הצלע וחוזר ונקשר ונשאר עוקץ מן הצלע כנגד הריאה שטריפה :

ה"ת סירכא תלוי' על הבועה וכשר · וי"ל כגון שנופחין הריאה ונתכס' הבועה משום הכי כשירה :

ה"ת סירכא על הבועה ונסרך ליוקו' אחר וכשר · וי"ל כגון בין אונה לאונה · א"נ שהסירכא יוצא ממקום זה ונסרך לאות' אונה עצמה אפי' על הבועה מהני בדיקה אם נתכסה הבועה :

ה"ת בועה אחת ונראת כשנים ושמנקבין אחד מהן או כל המוגלא יוצא בנקב זה ואפי' הכי טריפה · וי"ל שיש לה ב' כיסין א"נ בועה מעבר לעבר :

ה"ת בועות דסמיכי וכשר · וי"ל בין אונה לאונה אי נמי שנתכסין הבועות כשנופחין הריאה משו' הכי כשיר' :

ה"ת ב' בועות ויש הפרש בין ביניהם ואפ"ה טריפ' · וי"ל כגון שאין להפרש מראה ריאה :

ה"ת שהטיכרא חמורה מבועה · וי"ל כגון בין אונה לאונה כנגד הבועה :

ה"ת ביעה של מים זכים טריפה · ויש לומר כגון שנקלף קרום עליון · א"נ על החריץ באונה עליונה · א"נ בין אונה לאונה כנגד הטיכרא :

ה"ת שבועה אחת טריפ' · וי"ל כגון בשיפולי ואין חוט בשר מקיף אותה · א"נ מעבר לעבר · א"נ על הגבנונית א"נ על הקיטע או שמשמעת קול · א"נ שנקלף קרו' עליון · א"נ שמי על החריץ באונה עליונה או בין אונה לאונ' כנגד הטיכר' א"נ שהגבב עומד על הבוע' · א"נ שיש על הבועה כמו שקין :

ה"ת בועה בשיפולי וחוט בשר מקיף אותה וטריפה וי"ל בעינוניתא במקו' הדק א"נ בשיפולי ונתפשט הבועה

עד

עד מקום שימפונות :

ה"ת שיכרי טריפה כמו בועה · ויש לומר שיש בה שיפה א' ליחה :

ה"ת שניקב הריאה במקום דמשמש ידא דטבחא ואפ"ה טריפה וי"ל שיש איזה ריעותא כנגד הנקב בגלעות :

ה"ת אם יש לריאה מראה ריאה וטריפה אבל אם יש מרא' מוגלא כשר וי"ל כגון ריאה שנתאטם :

ה"ת מראה כשירה וטריפה · ויש לומר כגון שיש להפר' בין שתי בועו' מראה כשירה אפי' הכי טריפה משום שצריך להיות מראה ריאה : וה"ה אם נתכסו הבועו' ממרא' כשיר' אפ"ה טריפה כנ"ל א"כ אם יש כנגד המראה מכה בדופן :

ה"ת מראה פסולה כשר · וי"ל כגון על הבועה · א"כ שזוו ממקום למקום · א"כ שהמראה בא מכח שער שחור או מכח מוגלא או דם כנרר :

ה"ת שהריאה טריפה ובשר מאותה הבהמה כשר · ויש לומר במקום הריאה שצריך לסרות מע"ל :

ה"ת שהריאה נקובה ואפ"ה כשר · וי"ל שנמלא מורכה על הריאה :

:

אלו המעשים שכתב מהר"ץ מה שבאו לידו ומעשים שבאו לידי

מעשה בא לידי בשור שהיה לו שתי כבדות והיתה האחת הייכו היתרת העומדת בסומכי הייכו במקום חיותא גם כן גדולה כמו האחרת והטריף מוהר"ר משה איסרלש :

עוד מעשה בא לידי בכרה שהי' לה שני מרות ולכל אחד ואחד היה כיס נפני עצמה והיתה דבוקה ביחד ולקחתי סכין וחתכתי אחת מהן ויצא מרירי' מהאחת והשני' נשאר שלם והטריף מוהר"ר משה איסרלש עכ"ד :

אבל בי"ד סימן מ"ב סעיף ז' כתב אם נקבוה ולא היו שופכת להדדי ואחר כך נפתחו ועלתה גם חבירתה בנפיחה זו או שהטילו מים באחת מהן ועי"ז נתמלאת גם חברתה עם מים כשירה : וכתב הש"ך ומה שלא נשפכה דרך חברת' בשנקבה בתחל' מחמ' שבי' קליח' :

עוד כ' מהר"ץ מעש' בא לידי בכבש שהיה לו שני טחלים והיתה האחת דהיינו יתרת עומד' בסומכי והטריף מוהר"ר משה איסרלש וטעמו לפי שכל יתר כנטול דמי ופרושו אם נוטל היתר הוי נקב א"כ הוי נקב בסומכי וטריפה ואע"ג שיש מפרשים שפירשו כל יתר כנטול דמי ופירושו כאילו איכו לפי זה היה כשר והלא כשנטלה הטחו' כולה היה כשר עיין בי"ד סי' מ"ג וכן פסק ב"י והרא"ש : אבל לפי סבר' הרש"בא טריפה וכן מצא בתשובה אחת שבא ג"כ מעשה לפני מוהר"ר אליעזר מברין והטרפוהו עכ"ל:

וכן בא מעשה לידי בעגל אחד שהיה לו ג' טחלי' ושנים היו דבוקים בצד העב והשלישית היה מונחת קצת רחוק מן הב' טחלים מה שמונחים על הכרס והא"כ בדקתי אותו העגל והיה ג"כ שינוי בריאה והטרפתי :

עוד כתב מהר"ץ מעשה בא לידי בפרה שהיה לה שני לבבות האחד היית' עומדת כראוי והאחרת על גבה והיתה גדולה יותר מהראשונה וחתכתי לשנים והיתה בתוכה כמו דם וג"כ בועה מליא' מוגלא והטרפוה והראיתי לר' שלמה קלי"פארה הרופא מוומחה דק"ק קראקא ואמר לי שבדין הטרפתי עכ"ד :

וכן מעש' כזה בא לידי בשור שהיה סמוך ללב דבוק' כמין בועה אחת והיתה בועה גדולה כמו הלב והיה נראה כשני לבבו' ושאלתי את פי אדוני מ"ו אב"ד ור"מ דקהלתינו ה"ה המפורס' כ"ש מוהר"ר דוד אופנהיי' נר"ו וצוה לחתו' הבועה והיתה מלא מוגל' ודם עכור וקלף אותה מהלב והיה שלם בכל צד מבלי שום חסרון והכשי' אב"ד הנ"ל מטע' דאין בועה שירכ' מטריף אלא בריא' וכדאית' בי"ד סי' ל"ז : ואף לאותן הפוסקי' שחולקים וס"ל דבועה וסירכא בשא' איברים שנקובתן במשהו וכן דעת מהרש"ל פא"ט סי' מ"א וכן תוס' להאמי' בשל"ה היכא דליכ' ריעותא באבר עצמו רק בחוץ נראה שירכא ובועה אין להטריף אליבא דכ"ע : וכ"כ להדי' בפ"ק ס"ס ל"ז וז"ל ומ"מ אם נסרך הלב או הטחו' בסומכי אין להטרי' דמאן לימ' לן שיגי' הנק' עד מקו' שמטריף מאחר דליכ' ריעותא אלא מבחוץ עכ"ל : ובשי' מ' בוף ס"ק ה' כתב וז"ל כת' הריב"ש מעש' בא לידי בלב תרנגול שהיה עליו כיס מלא מים והלב כול' בתוכו וקלפתי אותו ובדקתי ולא היה בו נקב והכשרתי · ולמדתי כן מדין הריא' עכ"ל וכ"כ מהרש"ל והובא ג"כ בש"ך ובבאר הגול' סוף סי' מ"ו דכשהעו' תחתיו יפה אין טע' כלל לאסו' מכל הלין טעמ' הכשי' אב"ד הנדון הנ"ל והאריך עוד וקלרה הידיעה מהש"ל ואמר שלא כשמע מהגהו' מהר"ץ במעש' שבא לידי שהטריף כה"ג כנ"ל ואפש' במשו' שני לבבו' הטריף כמבואר בתחל' לשונו שם ואף גם שם

שאך

סמך על הרופא ובאמת אין מדמין בטריפות ובהמה מאדם לא יליף · ואין לנו אלא דברי הפוסקים שאנחנו בימיהם אחריהן ע"כ תוכן דבריו :

עוד כתב מהר"ץ מעשה בא לידי באווזא שני ושעים ולמעלה ולמטה היו מחוברים ביחד ובאמצע היה נחלק לשנים והראיתי למוה"רר משה איברלש והעדיף ע"כ דברי מהר"ץ :

וראיתי מעשה פלא והפלא בערב יום כפור תיו עין גימל ששחטו תרנגולת אחת אצל היקר כמר בערל שטן ז"ל ופתחו אותה תרנגולת ולא נמצא בתוכה לא לב ולא קורקבן ולא ארה רק מעט מבשר הכבד ובני מעיים שלה היו כמו שלחופית ובתוך השלחופית היה מלאה מים ואמרו שהתרנגולת היתה הולכת בתוך הבית בריא׳ כמו שאר תרנגול׳ כמו רביע שנה ושלחו למחותני הרב הגדול מוהר"ר יעקב למ"ש בעל המחבר מנחת יעקב וחק יעקב נר"ו כי אב"ד ור"מ נר"ו היה באותו פעם נק"ק הנזכר והטריף מחותני הרב הנ"ל התרנגולת ואמר לי שהוא דבר פלא למצא כן :

מעשה בא לידי פעם אחד בדקתי שור אחד ולא מצאתי בצד ימין של הריאה שום חתיכות אונת כלל ובפעם ההיא היה אתי מוהר"ר ליב עליסר שוחט ובודק דקהלתנו והוצאתי הריאה מתוך הבהמה ובדקנו אותה על ידי נפיחה ואף על פי כן לא מצאנו וראינו בה שום חיתוך ובדק עד שלקחו ג׳ או ד׳ ברות והאירו בצד א׳ של האונות אזי ראינו בצד הפני המבדקים והיה הסדקים כראין מנח האור שהאיר מעבר לעבר ושאלנו ר"מ המפורסם מוהר"ר אברהם ברודא זצ"ל והכשיר :

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

והוגה בהג"ה רבה ע"י בעלי המגיהם הפוקדי׳ תמיד על המלאכה ונוסף ע"ז הוגה ע"י המומחה התורני ר׳ **אברהם עוזרש** שוחט ובודק דקהלתינו יע"א

על ידי הפועל העוסק במלאכת הקדש הזעצר כהר"ר **דוד** בן כ׳ ליפמן ב"ק מחוקק ז"ל **מפראג** :

ועל ידי הפועל העוסק במלאכת הקדש הזעצר הבחור **פייבל** בן בה"רר **שמעון** אבלים מפראג יצ"ו :

על ידי הפועל העוסק במלאכת הקדש הזעצר **מתתי׳** בן כהר"ר **יהודה ליב** גטמן שליטא מפיורדא לע"ע בק"ק פראג :

ועל ידי הפועל העוסק במלאכת הקדש הזעצר כ׳ **גבריאל** בן המנוח כה"רר **נטע** אוסין ז"ל מפראג :

על ידי הפועל העוסק במלאכת הקדש הדרוקר מאיר בן כהר"ר יוסף ז"ל מאיטינגן לע"ע בק"ק פראג

ועל ידי הפועל העוסק במלאכת הקדש הדרוקר אברהם בן כהר"ר ננויל מ"ב ז"ל לע"ע בק"ק פראג

Dieses buch Moses ist
dem Jud Marum hirst
über fingo in altorf bei
schwinn das bitten ich
zurück bleib

